

# IESUI SAIPEPIARIA MINUG KO'I

## *UIMIKY'E TEOWIRU*

<sup>1</sup> Pyno mesuwat waku uimiwan ewawiat mehĩ Teowiru atipo'oro. Uito ti ewy Iruka. Ha'awyte atipo'oro wētup uimiwan Iesui etiat ewawi mehĩ. Ha'awyte uimiwan me ahenoi epe yne Iesui minug sa'awy'iwuat hap ko'i ete i'ewyte imienoi sa'awy'iwuat ko'i hap ahenoi. Mekewat miwan ahēt'ok Iesui etiat Iruka mienoi are.

## *MAKU 16.15 IRUKA 24.51 PIAT EWY*

<sup>2</sup> Sa'awy'i Iesui ti'atu'airo temiit'in sese hawyi to'e i'atuepe — Uiwyrria'in e woroho'opo'oro eipe uimoherep wuat'i ywania piat hamo e. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Iesui iku'uro ra'yn aikawiano ma'ato ti toku'uro pyi toĩne'en pakup i ra'yn. Mi'i hawyi tuwemoherep i ra'yn temiit'in kape. 40 e'at kapiat tuwemoherep i'atuewawiat tuwētem gu'uro pywiat hawyi. Wētup ewaty hap ewy toi'atumu'e itote hawyi ta'atumohey sese ra'yn heĩne'en pakup i hap. Toi'atumu'e aikotā aru Tupana topyhu'at Miit'in Porekuat no hap ete. <sup>4</sup> Wētup ewaty toi'atumu'e hawyi te'eruwa'atunug yne Iesui kape. Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Uiwyrria'in apuete meiūran ti aru Ui'ywot tipo'oro Topā'āu ehawawi e. <sup>5</sup> Aikotā sa'awy'i are'e ehepe hap ewy — Tupana ehēt'ok kahato irane Topā'āu wo uiwyrria'in are'e sa'awy'i. Sa'awy'i sese Iuwāu ehēt'ok y'y wo ma'ato mesup Tupana to'e uhepe — Uha'yru e wētup e'at pe aru yne esaipepiaria ati'atuset'ok

Uipã'ãu Wakuat no e uhepe. Pyno mi'i to'e hap ewy irane einug eipe Topã'ãu Wakuat no uiwyrria'in e. Mi'i pote waku ewehekatup o meiũpe tawa Ierusalēi me Tupana Pã'ãu Wakuat ut hap e'at e. Areto irane atipy kape hawyi Ui'ywot tipo'oro meremo ehowawi Uipã'ãu Wakuat aikotã are'e sa'awy'i ehepe hap ewy e. Mi'i hawyi waku kahato eweikupte'en eipiit yne puo Tupana Pã'ãu Wakuat topyhu'at hawyi e Iesui temiit'in me.

<sup>6</sup> Wētup e'at tokosap hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Uruka'iwat i'atu'e koitywy apo eti'atuehakyera'at irane ra'yn ai'ywania ahewanĩkaptia po pyi sio yt i'atu'e. Koitywy apo ai'ywania pe etum i ra'yn ahe'yi sio yt i'atu'e. <sup>7</sup> Mi'i hawyi toi'atuwesat — Uiwyrria'in e Tupana yn ni ikuap kat e'at pe aru tutum ai'ywania pe i'atue'yi Kanã'ã i ra'yn hap e. Tupana yn ni ikuap kat e'at pe tutum i ai'ywania po pe hap i ra'yn e. Mi'i pote yt eipo pe kuap i e. Ta'i Ai'ywot yn ikuap karãpe ahewanĩkaptia po pywiat ai'ywania e'yi hep hamuat e. Kat e'at pe kat ewaty pe hap Tupana yn ni ikuap e. <sup>8</sup> Ma'ato pywo tut irane Tupana Pã'ãu ehowawi eimoesaika hamo e. Totopag Topã'ãu Wakuat ehepe hawyi ti aru Uimoherep ta'yn eipe wuat'i miit'in me e. Sa'awy'i ti aru tawa Ierusalēi miaria pe Uimoherep ehehay wo e. Mi'i hawyi ti aru yi Iuteu piaria pe uimoherep hawyi yi Samaria piaria pe Uimoherep e. Mi'i hawyi yi wato hap ok tã wyti aru Uimoherep eipe ehehay wo wuat'i ywania puo e Iesui topotmu'eria pe ahepe.

9 Mio tã to'e rokirẽ Iesui ta'am na'yn yity'ok pyi. Mi'i hawyi te'eraha'at turan teke ra'yn ywyhig me. Mi'i hawyi yt heremo i ra'yn Iesui. 10 Mi'i hawyi te'eraha'at re turan typy ok atipy kaipy-wiat put'ok'e i'atujete i'atuesokpe ikytsig kahato rakaria. 11 Mi'iria te'ero'e Iesui saipepiaria pe – Kat poteĩ eweha'at atipy kape eipe yĩ Karireia piaria i'atu'e katupono toto ra'yn Iesui atipy kape i'atu'e ma'ato aikotã toto hap ewy te ti aru ta'aipok i i'atu'e ipotpo'ororia pe ahepe.

12 Mi'i hawyi Ipotpo'oria te'era'aipok i ra'yn Uri-weira ypia pyi tawa wato Ierusalẽi kape yity'ok apype kaipyi te'era'aipok i. Yt pya pyi i te'era'aipok aikotã Iuteu ywania i'atuewyry yt pya i Tupana mōtypot e'at turan hap ewy. 13 Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e i ra'yn ipotpo'ororia mekewat okipy ywaiti rakat pe. Mi'i hawyi itote tukupte'en i ra'yn aikope sa'awy'i Iesui wywo tukupte'en hap tote. Itote tukupte'en ipotpo'ororia PETERU IUWĀU hawyi TIAKU hawyi ĀTERE WIRIPI TUME PATO-RUMEU MATEU TIAKU mekewat Auweu sa'yru SIMĀU mekewat surara IUTA mekewat Tiaku ywyt. Mi'iria ipotmu'eria sese tukupte'en aikope sa'awy'i Iesui tenuk okipy ywaiti tote hap tote te'eropyhu'at 11 ok takaria. 14 Mi'i hawyi irania'in Iesui mohey haria i'ewyte haryporia'in ko'i Iesui ty Maria tukupte'en itote. Mi'i hawyi Iesui ywyt'in ity mēpyt'in tukupte'en itote torania. Mi'i hawyi at ka'ap i'atuehay Tupana kape mi'iria. To'o'ewy-'ewy ta'atuhētup Tupana kape wētup wanētup hap ewy yn. Itote wētup ehay yn i'atuwanētup hap Tupana kape.

<sup>15</sup> Wētup e'at pe 120 ok takaria Iesui mohey haria tuwehyt'ok ywaiti pe. Mi'i hap tote Peteru ipoĩ'ãm i'atupy'asetpe tehay i'atuewawiat hamo. <sup>16</sup> Mio tã to'e i'atuepe – Uiwyrria'in e sa'awy'i sese ti Tupana Pã'ãu henoï kahato Tosa'yru Iesui etiat aha'ase'i morekuat Tawi pe – Meiũran aru atipo'oro esaïpepiat Wuat'i Porekuat nuat e. I'ewyte Uimipo'oro ma'at hanuat aru toĩne'en wētup ok hemiit sese e Tupana sa'awy'i morekuat Tawi pe yiannote Aika'iwat Iesui ma'at hanuat Iuta etiat tohenoi e Peteru. Mi'i hap ewy Iuta tima'at sa'ag Aïporekuat Iesui aikotã Tupana to'e aha'ase'i Tawi pe hap ewy ra'yn e. <sup>17</sup> Ga'atpo Iuta wywo watoĩne'en 12 ok te. Ta'i ipotpap kahato mi'i aiwywo e. <sup>18</sup> Ha'awyte Aika'iwat ma'at hap sa'up wywo toiky'i'at te'yi. Mi'i hawyi Iuta yt iwepit hin i tominug sa'ag hap ete hawyi tuwe'auka ra'yn tuwe'ut'yp kyttyt pe. Mi'i hawyi ipiit ipuk kahato. Mi'i hawyi i'oghyt'at yi itote hap tote i'ok pok'e hawyi ime'en wētem e. <sup>19</sup> Mi'i hawyi ti Ierusalēi miaria ikuap ta'yn Iuta iku'uro hap. Mi'i hawyi iku'uro hap tote ta'atuset'ok – Suu sa'up muat mikyi'at yi i'atu'e ma'ato i'atupusu puo Akeutama i'atu'e. <sup>20</sup> Ta'i sa'awy'i wuat mienoi morekuat Tawi pypy'e hap ewywuat – Ewei'atoiat ro iwat he'yi e i'ewyte ewei'atoiat i'yat e. Waku yt uwe i toĩne'en itote e. Mi'i hawyi mono waku wētup ok po pe ra'yn iwat motpap topyhu'at e Tupana Tawi pe sa'awy'i Iuta piat pe Saumu 109.8 pe e. <sup>21</sup> Pyno uiwyrria'in waku Iuta potpap wētup ok po pe watopag aikotã sa'awy'i Tupana to'e Tawi wē pywiat hap ewy e Peteru. <sup>22</sup> Waku ti watopag wētup miit wakuat po pe Iuta mipun motpap e Pe-

teru. Waku wati'airo wētup ok miit ha'awytewuat Iesui wywuat hewyry rakat e. Waku wati'airo wētup ok yne Iesui minug ko'i kapiat akasa hat i'ewyte Iuwāu miat Iesui het'ok hawyi ta'am i ra'yn To'ywot kape hap kapiat akasa hat e. Waku wati'airo wētup ok wakuat yne Iesui toku'uro hawywiat toīne'en pakup i hap kapiat akasa hat e Peteru Iesui potmu'eria pe. <sup>23</sup> Mi'i hawyi ta'atukat hawyi ta'atupuēti typy ok Iesui potmu'eria ha'awyte wuaria ikuap kahato haria ipotmu'eria sese wētup ok Matia hawyi wētup ok Iuse. Typy ok ta'atupuēti Iuta saipepiat waku rakat. Iuse set wētup Parasapa i'ewyte Iutu i'atu'e. — Pyno waku watikat uwe Tupana miky'esat eywuat 12 ok takat sio mehī Matia sio mehī Iuse i'atu'e. <sup>24</sup> Mi'i hawyi ta'atuhētup — Tupana i'atu'e ehenoī uruepe aiū emiky'esat ewywuat Iuta saipepainuat i'atu'e. Katupono En yn miit'in py'a wanētup hap kuap hat. Mi'i pote En yn etikuap uwe waku rakat sio Matia sio Iuse i'atu'e. <sup>25</sup> Katupono yt uwe i Iuta potpap nug hat mesup i'atu'e. Toto ra'yn Iuta teiam aria wo'omoso'opot hap kape i'atu'e. Pyno waku eti'airo wētup ok Iuta saipepainuat sio Iuse sio Matia i'atu'e Tupana pe. <sup>26</sup> Mi'i hawyi ti te'eruwemahara ra'yn aikotā Tupana tiky'esat typy ok takaria kaipywiat kuap hamo. Mi'i hawyi i'atuwemahara hap henoī ra'yn Matia e. Mi'i hawyi — Ta'i Matia ti Tupana mi'airo i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi ta'atupag 11 ok takaria kape mehī Matia hawyi 12 ok i ra'yn topyhu'at ipotmu'eria sese ra'yn tukupte'en itote. Waku i ra'yn.

Aikotā hap ewy ahenoī mesuwe uimiwan me uito Iruka.

## 2

<sup>1</sup> Mi'i hawyi 50 e'at Iesui gu'uro pyi hap ete Iuteuria enuk wato hap e'at put'ok'e tawa Ierusalem me yahig wato sakpuat tokoka'at hap e'at kapiat ta'atuwatetup hamo. Ta'atueko wuat'i eanu piat hap ewy. Mi'i hap tote Iuteu ywania te'eruwa'atunug kahato kat e hap yi kat e hap tama kaipyi. I'ewyte Iesui mohey haria te'eruwa'atunug wy itote Iuteu ywania mi'iria pote. <sup>2</sup> Mi'i hap tote put'ok'e Iesui mohey haria ete muehay ewywuat. Ta'atukuap muehay wasere wato puehay ewy. Mi'i kaipyi i'atuehay wuat'i ywania kape. Teke i'atupy'asetpe muehay hap ewy. <sup>3</sup> Mi'i hawyi irania'in te'era'akasa Iesui mohey haria apyepke ariãty ewy. Mi'i put'ok'e Iesui mohey haria apyepke atipy kaipyi ariãty ewywuat. <sup>4</sup> Mi'i ti Tupana Pã'ãu tuwehik Iesui mohey haria ete. Mi'i kaipyi kat pusu kat pusu puo i'atuehay kahato Tupana Pã'ãu kaipyi. Irania'in pusu ta'atsepap ta'yn i'atuehay kuap ta'yn yt ta'atuwat ta'atupusu pytkai i kat pote Tupana Pã'ãu kaipyi pote ta'atukuap. Ta'i Tupana Pã'ãu ihay kahato i'atuwẽ pyi yt i'atumikuap wuat pytkai. Katupono Tupana ihay i'atuewawi topusu puo. <sup>5</sup> Itote tawa Ierusalem me tukupte'en kahato Iuteuria aikope pyi aikope pyi mesuwat yi wato hap ok tã te'eruwa'atunug Tupana mohey kahato haria. <sup>6</sup> Mi'iria py'asetpe Iesui mohey haria i'atuehay. Mi'i kape õ'ẽ haria wuat'i pusu puat ihay rakaria te'eruwanẽtup kahato — Aikotã tupono som ta'atukuap aimotag hap ahe'yi pusu yt karãpe i te'eremu'e aiwywo pytkai i'atu'e. Mi'i hap kape te'eruwa'atunug kahato mi'i hap kuap hamo. — To'iro watuwanẽtup i'atuehay

kape i'atu'e. <sup>7</sup> Mi'i hawyi wa'atunug haria te'eraha'at kahato Iesui mohey haria kape. Mi'i hawyi te'erewanētup kahato — Aikotā aikotā tupono ta'atukuap aipusu wētup tawa kaipywiarua pytkai i'atu'e. Aikotā aiwemotag hap ahe'yi pusu ko'i ta'atukuap i'atu'e. Uruikuap ti meimuēwuarua yt karāpe i ikohyewyry ahe'yi puo i'atu'e. Yne meimuēwat yi Karireia piaria wemotag haria ko'i i'atu'e. <sup>8</sup> Aikotā tupono som ta'atusu'at kuap aipusu i'atu'e. Aikotā som ta'atusepap kahato aimotag hap pusu ai'ewywuaria i'atu'e. Aikotā hap kaipyi som Iesui mohey haria meiūpiaria tikuap kahato yne yne aipusu ko'i i'atu'e to'ope. <sup>9</sup> Aikotā hap kaipyi som pyno aimotag hap ko'i yi Patui ywania pusu yi Metui ywania pusu yi Eramita ywania pusu yi Mesuputamia ywania pusu yi Iuteu ywania pusu yi Kapatusia ywania pusu yi Puntu ywania pusu yi Asia ywania pusu ko'i ta'atusepap i'atu'e. <sup>10</sup> Aikotā tupono som aimotag hap ko'i yi Wirisia pusu yi Pāwiria pusu yi Esitu ywania pusu ko'i yi Iripia pusu yi Sirene popy etiaria pusu ta'atukuap i'atu'e. Aikotā hap kaipyi ta'atukuap i'atu'e. I'ewyete aipusu Humanu pusu ta'atusepap i'atu'e. <sup>11</sup> Ta'i ta'atukuap kahato yi Kereta ywania pusu i'ewyete yi Arapia ywania pusu ta'atusepap. Aikotā ta'atukuap ai'ywania Iuteu perania pusu. Aikotā tupono som mi'i tā i'atu'e. Katupono aito ti watikuap i'atumisepap ko'i aimoherep hap pusu pote i'atu'e. Ta'i Tupana mōtypot hap ko'i ete i'atuehay kahato i'atu'e. Ta'i Tupana minug wakuap ko'i ete i'atuehay kahato i'atu'e. <sup>12</sup> Mi'i hawyi te'erewanētup po'og — Pyno aikotā ta'atunug i'atu'e te'eruwewanētup hawe

hawyi te'ero'e to'ope – Aikotã som ta'atukuap aipusu yt te'eruwemu'e i aiwywo pytkai i i'atu'e to'ope. <sup>13</sup> Ma'ato irania'in to'okyry'i kahato itote – Ta'i mahy pyno wyti i'atuwepẽ'ã wyti. Mi'i pote i'atuehay sa'ag i'atu'e sa'ag kahato Iesui mohey haria ete.

<sup>14</sup> Mi'i hawyi Peteru ipoĩ'ãm towyriae'in 11 ok takaria py'asetpe. Mi'i hawyi to'e tehay pirik wo ihay rakaria kape – Aito Iuteu ywania sese mi'i pote uhehay teran ehawawi tawa Ierusarēi miaria torania eiperia e. Atiky'esat kahato ti eweikuap ui'e hap e. Pyno ewetum no ewuare ka'a uhowawi ui'e hap uhehay kuap hamo e. <sup>15</sup> Yt mahy pyno i wyti woroho'omu'e eiperia eipesu puo ui'ywania katupono yt uwe i ahetama piaria at tuwētem turan temahy u ahetama pe e. Pyno ei'e mahy pono wyti e hap yt hin i e. Pywo ti rat urui'atumu'e eipe Tupana ehay kaipyi e. Urui'atumu'e eiperia uru'ywania wuat'i etama kaipywiaria e Peteru tawa Ierusarēi miaria pe. <sup>16</sup> Kat e kat e sa'awy-'i'uwat Tupana ehay enoi hat Iueu mienoi 2.28-32 pe hap ewy koitywy topyhu'at mesuwe e. <sup>17</sup> Mio tã e Tupana tehay moherep hat Iueu pe – Yt pya i ra'yn yi kahuro hamuat hap e'at kape ti aru Uito ahytmoi kahato wuat'i ywania pe Uipã'ãu e wuat'i miit'in miat pe. Eha'yru'in ehaki'yt'in timoherep kahato aru uhehay wuat'i ywania pe e. Meke-wat e'at pe atum kahato aru Uipã'ãu kurum'in me hawyi wyti aru te'era'akasa ta'atumu'etu wuat ewy Uipã'ãu mienoi ewywuat e. I'ewyte eha'ase-'i'in me atum kahato aru Uipã'ãu hawyi ti aru ui'e hap ta'atumu'etu wuat ewy ta'atumoherep wuat'i ywania pe e. <sup>18</sup> I'ewyte ti aru ihainia'in hary-



poria'in wuat'i uheropat haria pe atum kahato Uipã'ãu Wakuat mekewat e'at pe. Mi'i hawyi ti aru uhehay yianmiat hap ewy ta'atumoherep wuat'i ywania pe e Tupana sa'awy'i tehay moherep hat Iueu miwan me e Peteru. <sup>19</sup> Mekewat e'at pe ti aru atipy pe atunug iwato kahato miit'in mowanētup hamuat miit'in miat uikuap hamuat wuat'i mo'akasa hamuat e Tupana. Mi'i hawyi ti aru suu at hap kape te'eraha'at e. Mi'i hawyi ti aru atimoherep wuat'i ehamo aria ēty i'ewyete ywyhig miit'in akasa hamuat itote e. <sup>20</sup> Mi'i hawyi ti aru yt heremo i ra'yn at i'ewyete yt heremo i waty e. Waty ti aru suu ewy ra'yn ihup topyhu'at e. Mi'i hap saipe pe ti aru Uimipo'oro Wuat'i Porekuat nuat sese ra'yn put'ok'e teiam ikahu kahato rakat puo tut tomōtypot hawe ra'yn put'ok'e. He'at ra'yn ikahu rakat e. <sup>21</sup> Mi'i tupono uwe uwe hētup uhepe Tupana pe – Uehakyera'at ro En e uhepe haria wyti aru ati'atuehakyera'at kahato e Tupana sa'awy'i aha'ase'i Iueu pe e Peteru Ierusarēi miaria pe. <sup>22</sup> Mi'i hawyi Peteru to'e haty wo itotiarua pe – Uikuap to eipe uhyt'i'in mana'in eweikuap to uhehay ui'ywania e. Mesup ta'yn Tupana tunug na'yn to'e hap ewy e. Pywo ti rat toipo'oro ra'yn Temiit Iesui tawa Nasare piat Aiporekuat nuat e. Iesui ti Tupana Mipo'oro ahehakyera'at hamuat e. Pywo ti rat Tupana timoherep ta'yn ahepe tomi'airo sese mesup e. Tominug wakuap yt uwe minug ewywuat i Iesui timoherep kahato ahepe. Iesui wakuat sese e Tupana wuat'i pe e. Mi'i Miit timoherep Tupana esaika hap ahepe e. Yne tutunug ahehamo wuat'i ehamo e. Mi'i kape ewei'akasa ra'yn katupono ehehamo hewyry mesuwe

e. <sup>23</sup> Tupana Mipo'oro ewei'auka ra'yn aria'yp posak sa'ag ete yt kat i i sa'ag tutunug pytkai e. Yt naku i kahato ewetunug tope ma'ato Tupana tum na'yn Tosa'yru ehepe i'auka hamo katupono i'auka hap toikuap yianmete e. Ta'i aria'yp posak ete ne'i ewei'auka Ha'yru. Yt nakuaria i ehay upi ewei'auka Imipo'oro Aiporekuat nuat ma'ato iku'uro hawyi Tupana tihep i ra'yn gu'uro pyi. Totiōtem i ra'yn Iesui e Peteru Iuteuria pe. <sup>24</sup> Ta'i ui'e hap ewy Tupana tihep ta'yn gu'uro po pyi Uruka'iwat. Toīne'en i ra'yn uiwyrria'in e. Yt ipohpap i gu'uro ete e. Yt gu'uro tipyhyp kuap i Urupotypot e. Iesui po'og hesaika gu'uro kai pote meremo gu'uro ipohpap Iesui ete pyi e. <sup>25</sup> Ha'awyte kahato morekuat Tawi to'e – Uiporekuat heremo kahato uipy'a pe e. Ta'i Mi'i toīne'en uipo sese kai wuat'i e'at pe mi'i pote ti yt karāmuo i areken'ē e. <sup>26</sup> Mi'i tupono uiwepit yn uipy'a pe. I'ewyte uhehay wepit kahato rat katupono atomohay kahato Uipotypot e. Yt karāmuo i ti aru Tupana ti'atoiat Uika'iwat gu'uro hap eiam me e. <sup>27</sup> I'ewyte ti aru yt karāmuo i Uika'iwat piit nem nakano topyhu'at aru iku'uro hawyi e. Yt karāmuo i aru Uika'iwat topyhu'at aria wato ho'opot hap tote e Tawi sa'awyi. <sup>28</sup> Uhewyry uheīne'en ne turan Uika'iwat timoherep kahato uhepe topu'ap sese wuat'i e'at piat uheīne'en hap kapiat mu'ap e. Mi'i tupono ti uiwepit yn kat pote e'yatype aru areīne'en wuat'i e'at pe Tupana e Morekuat Tawi ha'awyte tomiwan me Saumu 16.8-11 pe e Peteru to'ywania tawa Ierusarēi miaria pe. <sup>29</sup> Uiwyrria'in uhehay hāpyk teran eiwywo e. Aha'ase'i Morekuat Tawi wyti iku'uro ra'yn pāi e. Nimo ra'yn ti ta'atusyp

ta'yn meiũpe e. Mio ti toĩ na'yn iwat wo'osyp hap meiũpe tawa Ierusarēi me e. Ta'i wata'akasa ra'yn iwat wo'osyp hap kape aito katupono toĩne'en mesup meiũpe. Ikag ko'i tukupte'en ne mesuwat wo'osyp hap tawa pe are uhyt'i'in mana'in e Peteru. <sup>30</sup> Aikotã aikotã Tupana mikuap ewy Tawi tiwan towepy hawuo — Tupana to'e uhepe sa'awy'i — Tawi e meiũran emiariru kaipywiat wyti aru atimoherep esaiepiat Uimipo'oro Miit'in Potypot no sese e uhepe e Tawi yianmete Iesui piat pe. <sup>31</sup> — Ta'i esaiepiat Uimipo'oro iku'uro hawyi yt karãpe i ipiit nem nakat topyhu'at e Tupana Tawi pe. Yt atoiat hin i aria pe Uimipo'oro ma'ato tuwētem aru gu'uro pyi Mi'i Miit e. Ipiit yt topyhu'at i aru yi pe e. Iku'uro hawyi toĩne'en pakup i i aru e Tupana aha'ase'i Tawi pe. Mi'i pote toiwan mi'i e hap ahepe Iesui ieĩne'en pakup i hap etiat e Peteru. <sup>32</sup> Mana'in Uhyt'i'in ga'atpo Tupana tomoieĩne'en pakup i ra'yn Tomipo'oro Iesui e. Pywo ti rat ipiit wētem gu'uro pyi hap kape uruta'akasa i ra'yn urutoria yne e. Pywo ti uruehamo Iesui tuwētem na'yn gu'uro pyi e. Ipiit sese kape uruta'akasa uruto pãi. <sup>33</sup> Ta'i Tupana timowato kahato ti Tomipo'oro Iesui e. Mi'i pe tutum Topã'ãu Wakuat i'ewyte mesup ti Iesui tum Ipã'ãu uruepe aikotã ei'akasa hap ewy. Eimikuap hap ewy ti mio tutum Topã'ãu Wakuat uruepe e. <sup>34</sup> Mi'i hap ete Tawi to'e sa'awy'i kahato tuwepy hawe — Uipotypot to'e Uika'iwat pe — Ta'i woromowato kahato po'og torania kai e. Mi'i pote era'apyk to uipo sese kai Mehĩ katupono atimoherep teran wuat'i pe Uimimōtypot po'og torania kai En hap e. <sup>35</sup> Koran ti ati'atumoperup'i kahato yne yne ahewanĩkaptia

e. Mi'i pote epy ywy't'okpype hap ewy ati'atu'akit yne ahewanĩkaptia e. Mi'i turan waku era'apyk to meiũpe ui'yatype Uimimõtypot no uipo sese kawiano e Tupana Uika'iwat pe e Tawi tomiwan me e Peteru. Ta'i yt tuwepiat i Tawi ihay tomiwan me Saumu 110.1 pe ma'ato Toka'iwat etiat ihay e. <sup>36</sup> Uhyt'i'in Mana'in pywo pe ti ai'ywania ti'auka ra'yn Tupana Mipo'oro aria'yp posak ete e. Ma'ato eimi'auka Tupana tipo'oro Aiporekuat no. Mi'i hap toimoherep ahepe mesup katupono toihep Mi'i Miit hyp hawyi e. Mi'i Miit ti Tupana Mi'airo te Wuat'i Porekuat nuat e Peteru to'ywania pe.

<sup>37</sup> Mio tã e Peteru hawyi paa'i'atu'e kahato ra'yn. Ta'atuhaty'u kahato ra'yn. Mi'i hawyi te'ero'e Peteru'in me — Yt naku i kahato urutunug Tupana Mipo'oro ete i'atu'e. Kat som pyno waku urutunug Tupana mowepit hamuat i'atu'e haty wo 12 ok takaria pe. <sup>38</sup> Mi'i hawyi Peteru ti'atuwesat — Eweipun no eiminug yt naku i hap ko'i hawyi eiwemorem no Tupana kape hawyi eiweset'ok to Uruka'iwat set upi e. Mi'i hawyi meremo Tupana tiporop yne eiminug sa'ag ko'i e. <sup>39</sup> Mi'i ewetunug mote ti aru Tupana tum na'yn Topã'ãu Wakuat ehepe aikotã sa'awy'i to'e hap ewy tutum na'yn tomiky'esat ewy ehepe e. Mio Tupana hytmoi teran Topã'ãu Wakuat ehepe. Mio tã e hap wyti topyhu'at ahepe i'ewyte ahemiariru'in me e. Ta'i yne imohey haria pe tutum neran Topã'ãu Wakuat wuat'i ywania pe aikope aikope tukupte'en mesuwat mytyp tote hap ok tã tutum neran Topã'ãu hãpyk takat. Uwe uwe hētup mi'i hap ko'i pote tutum neran tomi'airoria pe e. <sup>40</sup> Mi'i hawyi Peteru ihay kahato topy'a pyi itotiararia pe

— Uru'ywania woroho'onãpin neran haty wo e. Tupana ti'atu'apiheg kahato aru Tomipo'oro Aiporekuat nuat auka haria e. Mi'iria ti aru ho'opot haria sese wo aru tukupte'en wuat'i e'at pe e Tupana. Mi'i pote uiwyria'in eiwe'eg wo o Tupana ei'apiheg sese hap pupi e. Irania'in i'auka haria tuwat kahato aru ta'atu'apiheg Tupana piat hap kape e. Yt eweiwat rei'o mi'iria upi e. Waku paa'ewei'e Tupana kape hawyi ewei'aipok to Tupana kape eiminug sa'ag hap kaipyi e Peteru haty wo itotiarua pe. <sup>41</sup> Mi'i hawyi Peteru pe te'ero'e — Pywo kahato e'e hap mehĩ i'atu'e. Koitywy ti uruimohey ra'yn Iesui Tupana mi'airo uruehakyera'at hanuat hap uhyt i'atu'e. Mekewat e'at pe 3000 miit Iesui mohey haria ipakup takaria te'eropyhu'at itote. Mi'i hawyi ipotmu'eria ti'atuset'ok kahato ra'yn y'y wo imohey pakup i haria. <sup>42</sup> Mi'i hawyi ipotmu'eria ti'atunãpin at ka'ap ta'yn imohey pakup i haria yne Iesui e hap nug hamuat hap ete ta'atu'atumu'e kahato. Mi'i hawyi te'eruwa'atunug kahato to'oehay hamo. Mi'i hawyi imohey haria ti'atumõ'ẽ kahato ta'atumi'u to'ope i'ewyte te'eruwa'atunug kahato Tupana wywo to'oehay hamo. <sup>43</sup> Mi'i hawyi Iesui potpo'ororia 12 ok takaria tunug kahato Tupana mimoherep ko'i yt miit'in minug kuap i ko'i ewywuat ta'atumoherep miit'in ehamo imohey hamuat. Iwato kahato ta'atumoherep Tupana esaika hamo miit'in ehamo. Mi'i hawyi irania'in te'eruanẽtup kahato imohey haria mimoherep wakuap ko'i kape hawyi yt kat i'atu'e kuap i. <sup>44</sup> Mi'i hawyi Iesui mohey haria wẽtup ehay yn na'yn te'eropyhu'at itote. Wẽtup miit ewy ta'atumohey. Mi'i hawyi Iesui mohey

haria ti'atumõ'ẽ to'ope ta'atuekat ko'i. <sup>45</sup> Ta'atue'yi ta'atuweneru ra'yn hawyi ta'atumõ'ẽ yi sa'up to'ope aikotã waku hap ewy miit'in ehaky'e'i hap ok tã hap ewy. Kat ko'i kat ko'i ta'atuweneru ra'yn hawyi i'ewyte ta'atumõ'ẽ ta'atuekat sa'up to'ope aikotã waku hap ewy miit'in ehaky'e'i hap ok tã. <sup>46</sup> Yne e'at pe ra'yn Iesui mohey haria te'eruwa'a-tunug kahato Tupana mōtypot yat koro Ierusalēi miat rote e. Wētup miit ewy kahato tukupte'en itote. I'ewyte yne e'at pe ta'atunug kahato man pik pik hamuat tuwat tuereto to'o'yat kape. I'ewyte ta'atumi'u ta'atumõ'ẽ to'ope. Mi'i hawyi i'atuwepit kahato tukupte'en to'ope te'eruwete to'owese kahato. I'atupy'a wasu kahato itote. <sup>47</sup> Te'eruwehum kahato haype Tupana kape at ka'ap. Mi'i pote irania'in Ierusalēi miaria te'eruwehum mi'iria kape — Ta'i Iesui mohey haria ti waku pe tukupte'en i'atu'e. Ta'i mi'iria hegyi'at rakaria pã i'atu'e. Mi'i pote ti Aipotypot Iesui ti'atuwy'inug kahato yne e'at tomohey haria tomiehakyera'at pakup i ko'i.

Uito Iruka aikotã Tupana Pã'ãu put'ok'e Iesui potmu'eria etiat hap atiwan mesuwe.

### 3

<sup>1</sup> Wētup e'at pe wātym'i turan Peteru Iuwãu tuwat Tupana mōtypot yat koro kape Tupana wywuat ta'atuehay hamo. <sup>2</sup> Mi'i hawyi itote ta'atupuēti wētup ok miit toty kaipywiat wemoherep hat yt hewyry kuap i rakat. Mekewat ipy kī'ã kahato rakat toĩne'en Tupana mōtypot yat koro e'oken'ypy kai mekewat Oken'ypy Kahu e hap het rakat tote toĩne'en yne e'at pe. Mi'i tote sētup sētup e hat sese wo topyhu'at ha'awytepyi. Mekewat miit ipy yt

ikahu hin i rakat ti. Ity'in terut yne e'at pe Tupana yat e'oken'ypy kape. Itote wuat'i miit'in õ'ẽ haria kaipyi toiky'esat yt kat sa'up i ta'atuium tepiat hap ko'i. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Peteru Iuwãu tuwehyt'ok mekewat Tupana mõtypot yat pe turan mekewat ipy kī'ã rakat hētup ta'yn Peteru Iuwãu me – Mehĩ'in e eweho'oium no uhepe ehetineiru e. <sup>4</sup> Mi'i hawyi te'eraha'at kahato yt hewyry kuap i rakat kape hawyi te'ero'e tope – Eraha'at ro uruwawu uhyt i'atu'e. <sup>5</sup> Mi'i hawyi teha'at i'atuwawu i'atumium tepiat hap ekatup haype katupono tohētup hawyi tuwanētup – Ta'atuho'oium aru uhepe e. <sup>6</sup> Ma'ato Peteru to'e hētup hat pe – Pywo ti rat yt kat i sese uruekat uhyt e. I'ewyte yt kat i uruetineiru Uru kawiat Parata kawiat mehĩ e. Yt hekat rakaria hin i ti uruto wen ma'ato kat som toĩne'en uruwanuat rakat atum yne epe mehĩ e. Mi'i hawyi to'e ipy tyt i rakat pe – Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Iesui tawa Nasare piat wemotag hat set no woromoehãite teran mesup mehĩ e. Mi'i tupono epoĩ'ãm no ewyry ro uhyt e ipy kī'ã sese rakat pe. <sup>7</sup> Mi'i hawyi Peteru timopoĩ'ãm na'yn ipo sese ete. Mi'i hawyi meremo ipy waku ra'yn topyhu'at hesaika kahato ipy. <sup>8</sup> Mi'i hawyi peso peso'e ra'yn. Mi'i hawyi teke ra'yn Tupana mõtypot yat koro pe Peteru Iuwãu wywo – Waku poity'i Tupana waku poity'i Tupana e tuwehum haype. <sup>9</sup> Mi'i hawyi itotiarua yne te'era'akasa peso peso'e hap waku Tupana e hap. <sup>10</sup> Mi'i hawyi te'ero'e to'ope – Ta'i watikuap uwe meke miit i'atu'e. Ta'i mi'i ti mekewat oken'ypy ikahu rakat rotiat sētup sētup hat wyti i'atu'e to'ope. Sa'awy'i ahepiat ahekat ētup hat ra'yn wyti meke toĩne'en i'atu'e to'ope.

Aikotã som pyno mio hewyry kuap kahato i'atu'e. Iwato kahato ra'yn ni ipy mohãpyk hap i'atu'e to'o'ope. Aikotã som pyno mio waku pe i ra'yn hewyry i'atu'e te'eruwanẽtup kahato haype. <sup>11</sup> Mi'i hawyi mekewat ipy pakup takat iporok'at Peteru Iuwãu py ete – Uiwepit kahato e uiwepit kahato e i'atuepe. Mi'i hap kape wuat'i kaipyi ra'yn te'eruwa'atunug kahato te'eraha'at hamo. Mi'i hawyi typy'i rakaria õ'ẽ haria tukupte'en itote mekewat morekuat Sarumãu e'oken'ypyke. Mi'i hawyi te'eruwanẽtup kahato mekewat Tupana mimoehãite kape. <sup>12</sup> Mi'i hawyi Peteru iha'at kahato tewawiat seha'at haria kape wanẽtup kahato haria kape hawyi to'e i'atuepe – Kat poteĩ eweheha'at kahato uruewawi urumõtypot kahato hap wywo e aikotã ten uruewaku hap kaipyi uruimoehãite mesuwat sa'awy'iwuat ipy kĩ'ã rakat e. Yt naku i urumõtypot mi'i miit moehãite hap ete katupono yt uruwat uruewaku hap kaipyi i ti imoehãite hap toĩne'en mesup e Peteru. Yt uruwat urue-saika hamo i mi'i miit topyhu'at ipy kahu rakano e. Ta'i Ahetupana ti imoehãite meiẽwat miit e. Tomipo'oro Iesui mohey hap upi wyti toimoehãite meiũwat sa'awy'iwuat ipy kĩ'ã rakat are uhyt'i'in mana'in e. <sup>13</sup> Aha'ase'i'in Aparãu Isaki Iako eTupana mimoehãite ti meiũwat miit e. Eweikuap apo kat pote Tupana timoehãite ipy kĩ'ã rakat ehehamo e. Pyno ahenoĩ ehepe. Toiky'esat kahato temiit sese Iesui mõtypot hap haype wyti e. Ta'i Ahetupana tiky'esat kahato ra'yn wyti eimikuasa te Iesui mõtypot hap e. Morekuat Piratu ti yt i'auka teran i wen ma'ato eipe ti eweiky'esat i'auka hap – Yt naku i Iesui ewei'e morekuat pe itote sa'a-



wy'i e. — Eti'auka ro pyno Iesui ewei'e kahato morekuat Piratu pe e. <sup>14</sup> — Wakuat sese Uito Tupana ewywuat e Iesui wen ma'ato mi'i pytkai — Yt kan hamo i Iesui ewei'e. Mi'i hawyi wo'o'auka hat Parapa eweiky'esat po'og Iesui kai. — Yt eti'auka tei'o Parapa ewei'e itote ma'ato mekewat po'og po'og wakuat wuat'i kawiat rakat Iesui pe ti — Eti'auka ro eti'auka ro Mi'i Miit ewei'e sa'ag Piratu pe e. — Yt naku i kahato wyti wati'auka ra'yn Iesui e Piratu pytkai — Eti'auka ro eti'auka ro Mi'i Miit ewei'e ti ra'yn itote eipe. Yt naku i kahato eiminug sa'ag e Peteru. <sup>15</sup> Ta'i miit'in moieïne'en wuat'i e'at piat hat auka haria sese eipe pāi ma'ato mi'i pytkai eimi'auka Tupana tomoieïne'en i ra'yn e. Toihep i ra'yn wyti Tomi'airo gu'uro pyi pāi. Mi'i hap ti uruikuap kahato ra'yn katupono heïne'en pakup i hap kape uruta'akasa mot'i kahato uruto e Peteru. <sup>16</sup> Koitywy wyti Tupana timoehāite ra'yn mesuwat sa'awy'iwuat ipy kī'ā rakat katupono toiky'esat Tomipo'oro Iesui set mōtypot hap mesuwe pote e. Iesui set kawiat mohag wo toimoehāite mi'i miit ehehamo katupono toiky'esat kahato eipe yne Tosa'yru mohey haria wo hap e. Uruimohey Iesui hawyi waku ra'yn topyhu'at mesuwat sa'awy'iwuat ipy kī'ā rakat. Mesup Tupana mimohāpyk wo ra'yn toïne'en na'yn ehehamo mana'in uhyt'i'in e. Iesui set esaika hap wywo Tupana timoehāite mesuwat miit e. <sup>17</sup> Ta'i ui'ywania atikuap kahato aikotā yt eiwe'eg i hap wywo ewei'auka Iesui nagnia ehay upi hap e. <sup>18</sup> Ha'awyte yianmete ra'yn Tupana ehay enoi haria henoī kahato aikotā aru aikotā aru wata'akasa mesuwe hamuat hap e. Mi'i hap ewy wyti sa'awy'ite yne Tupana ehay enoi

haria henoi ti ra'yn yianmete Iesui mi'auka wuat hap etiat e. Mi'iria piat henoi kahato ra'yn Urupo-rekuat piat ho'opot hamuat e. Mi'i henoi hap ewy ti ewetunug na'yn mesup Tupana e hap ewy e. <sup>19</sup> Aikotā Tupana henoi yianmete hap ewy ti topyhu'at mesup. Mi'i pote waku mio tā ewei'e ro Tupana pe – Koitywy paa'uruto'e ewawi Tupana katupono yt naku i kahato urutunug Esa'yru ete ewei'e pote meremo waure wo topyhu'at eiminug sa'ag ete e. Mi'i hawyi waku pe i ra'yn iwywo eweikupte'en mehī'in mana'in e. Mi'i hawyi ti aru Tupana mimowepit ko'i wo i ra'yn wuat'i e'at pe eweikupte'en katupono tutum ehepe Topā'āu Wakuat eimoesaika hamuat hap hawyi e. Ta'i eiwemorem Tupana kape i ra'yn pote waku pe iwywo eweikupte'en e Peteru. <sup>20</sup> Mi'i hawyi ti aru tuwekaipyi toipo'oro i ra'yn ehowawi Iesui e. Sa'awy'i sese ra'yn Tupana ti'airo Mi'i Miit Eika'iwat nuat e. Pyno eiwemorem howawi hawyi ti aru toipo'oro i ra'yn Tosa'yru Pā'āu ehowawi e. <sup>21</sup> Mio ti toīne'en Iesui atipy pe e. Mio itote tohekatup topo'oro i meiko wuat hap e'at e. Mio tā i'atu'e Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuaria – Tut wyti aru wētup e'at pe aikotā Tupana tunug mesuwat yi sa'awy'iwuat hap ewy tutunug i irane e miwan me e. Mi'i hap e'at wyti aru Tupana tunug mesuwat mytyp ikahu ipakup takat sa'awy'iwuat ikahu hap ewy i'atu'e yianme Iesui toīne'en Wuat'i Porekuat nuat hap kape i'atumu'etu e Peteru. <sup>22</sup> Aikotā aha'ase'i Musei henoi sa'awy'i Iesui etiat hap ewy. Mio tā e – Wētup e'at pe wyti aru Tupana tipo'oro ehowawi wētup ok ui'ewywuat kahato rakat e. Mi'i Miit ti Tupana Mi'airo sese

Wuat'i Porekuat nuat e. Ta'i Mi'i Miit wyti aru toĩne'en eipy'asetpe Tupana Ehay Moherep sese hano aikotã ui'ewy ma'ato po'og uikai e Musei sa'awy'i tomiwan me. Mi'i Miit wyti aru ei'ywania suu kawiat tuwemoherep ui'ewy e. Put'ok'e eipy'asetpe hawyi eweikuap yne o imienoi e. Kat e kat e wyti aru ihay ehepe. Ewetunug no yne yne i'e hap oktã e Musei. <sup>23</sup>Ma'ato uwe uwe Tupana Ehay Moherep hat sese ehay pun haria ti aru tukupte'en Tupana mimoweityk ko'i wo e. Ewetunug no yne imienoi ewywuat. Ma'ato yt ewetunug i pote yt Tupana ywania wo hin i eweikupte'en aru e Musei sa'awy'i ahowawi e Peteru. <sup>24</sup>Ui'ywania yne ti sa'awy'iwuaria Tupana ehay enoi haria mio tã i'atu'e yianme Iesui etiat aikotã Musei to'e hap ewy e Peteru. Wētup ehay yn i'atuehay e sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria e. Ta'i sa'awy'iwuat aha'ase'i Samueu i'ewyite ihay yianmete Iesui ete i'ewyite yne yne Samueu saipepiaria Tupana ehay moherep haria wētup ehay yn i'atuehay e. Mesuwiat Aika'iwat Iesui etiat yn i'atuehay yianme e. <sup>25</sup>Eiperia ti Tupana ehay moherep haria emiariru ko'i pãi e. Kat i'atu'e kat i'atu'e sa'awy'i Iesui etiat ta'atumoherep ehepe e. Sa'awy'i aha'ase'i'in me Tupana ihay kahato aikotã aru tutunug hap ete ihay e. Aha'ase'i'in tiwan kahato i'e hap aimu'e hamo. Koitywy aipo pe ra'yn mesup Tupana e hap i'e hap ewy e. Aikotã sa'awy'ite Tupana to'e aha'ase'i pot Aparãu me hap ewy tutunug mesup ehehamo e. Sa'awy'i mio tã e Aparãu me — Uiwy meiūran aru wētup ok emiariru epu'i kaipywiat tuwemoherep yi tote e. Mi'i Miit esaipepiat sese wo aru ati'atupoityro wuat'i ywa-

nia mesuwat yi wato hap ok tã e Tupana Aparãu me Iesui piat pe. <sup>26</sup> Pyno Tupana tunug na'yn mio tã to'e Aparãu miat hap are katupono mesup ta'yn toipo'oro Temiit Iesui ai'ywania kape aimowepit hamo ahehakyera'at hamo aiminug yt nakuap i kaipywiat aiporera'aipok hamo toipo'oro Iesui e Peteru Tupana mōtypot yat koro totiaria pe.

Mi'i hawyi uito Iruka uimiwan atunug Peteru mienoi etiat.

## 4

<sup>1</sup> Itote mio tã e Peteru turan miit'in tok pe tō'ē tō'ē ipy'ahak takaria pa'iria Tupana mōtypot yat piaria akag ko'i wywo Peteru Iuwãu saty'i saty'i hamo. Ta'atukuap Peteru'in Iesui wētem gu'uro pywiat hap ta'atuhanoi miit'in me hawyi — Wã'i-i'atu'e Peteru Iuwãu me. Yt naku i ewehanoi miit'in me Iesui tuwētem gu'uro pyi hap i'atu'e katupono uruikuap ta'yn aiku'uro hawyi ti yt karãpe i watoĩne'en pakup i hap i'atu'e sa'ag. <sup>2</sup> Yt naku i ewei'atumu'e miit'in aikotã Iesui tuwētem gu'uro pyi hap ete i'atu'e. Wãi nei'o i'atu'e. Pyno yt naku i ewei'atumu'e miit'in i'atu'e. <sup>3</sup> Mi'i hawyi pa'iria ti'atupyhik Peteru Iuwãu wo'opyhik hawe. — Yt naku i kahato eipe i'atu'e. Yt naku i eweipotmu'e i'atu'e. Wātym na'yn mote yt naku i urui'apiheg eipe mesup ma'ato pywo ti rat mūki'ite put'ok'e hawyi urui'apiheg kahato eipe morekuat tikuap ehehay sa'ag ko'i hap hawyi i'atu'e Peteru Iuwãu me. <sup>4</sup> Ma'ato Tupana mōtypot yat koro totiaria Peteru Iuwãu mimu'eria timohey kahato i'atumienoi Iesui etiat. Mi'i hawyi ta'atumorania karnia Iesui mohey pakup i haria tukupte'en itote hap

e. Mi'i hawyi ta'atupuēti itote porap 5000 ihainia imohey pakup i haria Peteru Iuwāu miekyi ko'i.

<sup>5</sup> Mi'i hawyi mūki'ite ihot'ok hawyi Peteru Iuwāu apiheg teran haria te'eruwa'atunug kahato pa'i koro Ierusalēi miat yat pe. Mi'i tote i'atuehay kahato pa'iria wywo nagnia wywo Iuteu ywania wāi'e hap moherep kuap kahato haria wywo Peteru Iuwāu kuasa hap ete. <sup>6</sup> Mi'i hawyi pa'i koro Anai e hap put'ok'e tosa'yru'in pa'i Ka'iwa pa'i Iuwāu pa'i Aresātere wywo. I'ewyte yne tosa'yru'in wywo. <sup>7</sup> Mi'i hawyi Peteru Iuwāu ta'atuenōtem wo'opyhik hap pyi hawyi ta'atuhytmoi ta'atupy'asetpe hawyi apo'i'atu'e Peteru Iuwāu me – Uwe ehay pyi kahu ewetunug mi'i tā ga'atpo Tupana mōtypot yat koro pe i'atu'e. Uwe eipo'oro mi'i tā nug hamo i'atu'e Peteru Iuwāu me. <sup>8</sup> Mi'i hawyi Tupana Pā'āu put'ok'e kahato Peteru piit pe hawyi Tupana wē wo ihay kahato itote – Ūruporekuaria woroho'owesat reran kahato e. Nagnia eweikuap to uhepiat eiwesat hap e. Eweikuap teran uwe ehay pyi mesuwat sa'awy'iwuat ipy kī'ā rakat topyhu'at ipy waku ra'yn hap e. <sup>9</sup> Pyno ahenoi ehepe uwe sese mesuwat sa'awy'iwuat ipy kī'ā rakat moehāite hat. <sup>10</sup> Ta'i Iesui tawa Nasare piat mimoehāite wyti ipy pakup takat e. Ta'i Iesui ehay upi wyti uruimoehāite mekewat ipy kī'ā rakat ga'atpo e. Sa'awy'i Tupana tipo'oro Temiit ahowawi Aipotypot nuat wen ma'ato Imipo'oro Wakuat ewei'auka ra'yn aria'yp posak sa'ag ete. Yt naku i kahato ewetunug ma'ato iku'uro hawyi Tupana tomoieīne'en pakup i gu'uro pyi e. Pywo ti rat toīne'en i Iesui katupono mesup ta'yn toimoehāite meiūwat miit e. Eweha'at ro pyno imimoe-

hãite kape katupono hewyry ra'yn ehehamo e. <sup>11</sup> Iesui ti Nu Wakuat kahato ewy e. Mi'i Nu wo Tupana tunug na'yn to'yat koro sese e. Pywo ti rat Nu iheg kahato rakat ewy kahato Iesui e. Mi'i waku ui'yat koro nug hamuat e Tupana sa'awy'i morekuat Tawi miwan me Saumu 118.22 pe e ehepe wen ma'ato mekewat Nu pun haria wo kahato eweikupte'en mesup eiperia e. Yt naku i kahato e. Ma'ato Eimipun wo ti Tupana ha'awynug na'yn to'yat sese e. <sup>12</sup> Wētup miit yn ni ahehakyera'at kuap hat e. Mi'i Miit set ti Iesui e. Yt uwe i mi'i rē mesuwarotiat wuat'i Ehakyera'at kuap hat e. Iesui mohey hap upi yn ni ahehakyera'at kuap Tupana e Peteru haty wo. <sup>13</sup> Mi'i hawyi morekuaria itotiaria te'ero'e to'ope — Kat pote som aipupi yt te'eroken'ē hin i Peteru Iuwāu i'atu'e. Yt karāpe i ti mi'iria te'erupotmu'e kahato wo'omu'e hap wato sese puo. Ai'ewy wen ma'ato mi'i pytkai i'atuehay kuap kahato rakaria ewy. Pira pytyk haria mi'iria miit'in eropat haria yn mi'iria ma'ato i'atuehay po'og ikahu wo'omu'e haria akag ko'i kai i'atu'e to'ope nagnia. Uwe pyno i'atumu'e mio tã e hap nug hamo i'atu'e to'ope. Te'eruanētup hawyi — Ta'i Iesui ti'atumu'e mi'iria ha'awytepyi tomikuap ko'i ete. Mi'i pote mesup Ta'atuka'iwat Iesui ewy kahato ta'atunug i'atu'e to'ope. <sup>14</sup> Mi'i hawyi itotiaria te'eraha'at kahato ipy pakup takat y'am miat Iuwāu Peteru py'asetpiat kape hawyi te'eruanētup kahato ta'atupy'a pe hawyi yt kat i'atu'e kuap i — Wakuap yn ta'atunug mote aikotã wati'atu'apiheg mi'iria i'atu'e ta'atuwanētup hawe. <sup>15</sup> Mi'i hawyi ta'atupo'oro porap'i Peteru Iuwāu ta'atu'yatypepyi hawyi

te'ero'e to'ope – Aikotã aru watunug mi'iria wywo i'atu'e. Yt naku i wati'atu'apiheg mi'iria katupono waku kahato ta'atunug mekewat ipy kã'ã rakat pe i'atu'e. <sup>16</sup> Ta'i heremo kahato ra'yn i'atuminug wakuap i'atu'e. Yne tawa Ierusarëi miaria ikuap ta'yn waku hap ipy kã'ã rakat moehãite hap mi'i pote yt naku i Peteru yt naku i Iuwãu yt wato'e kuap i miit'in me katupono yt miit'in minug kuap i hap ewy ta'atunug na'yn i'atu'e. <sup>17</sup> Pyno waku wãiwato'e i'atuepe – Yt ewehenoi tei'o miit'in me po'og mekewat Iesui etiat waku wato'e i'atuepe ma'ato ewehenoi wëtup ok pe Iesui etiat pote ti aru urui'atusaty'i saty'i eipe waku wato'e i'atuepe i'atu'e. Yt naku i ti Iesui eweimoherep miit'in me waku wato'e ro Iuwãu Peteru pe i'atu'e to'ope itotiarua miit'in akag ko'i pa'i kororia. Mi'i pote ti aru yt iwato i miit'in ikuap mekewat Iesui etiat i'atu'e to'ope. <sup>18</sup> Mi'i hawyi Peteru Iuwãu ta'atukaykay wãita'atu'e hamo – Waku ra'yn toran na'yn wyti mio i'atu'e. Po'og o yt ewehenoi i ra'yn Iesui etiat irania'in me i'atu'e. Iwat het wyti mio yt ewei'e tei'o wëtup ok pe i'atu'e. <sup>19</sup> Mi'i hawyi Peteru Iuwãu ti'atuwesat – Kat som pyno po'og waku urutunug sio Tupana miky'esat sio eiwat eimiky'esat mehĩ'in i'atu'e. <sup>20</sup> Ma'ato ti uruta'akasa ti ra'yn howawi pãi i'atu'e. Ta'i uruikuap ti ra'yn urumu'e hat i'atu'e. Mi'i tupono ti yt uruwëpohep kuap i ti ra'yn Urumu'e hat moherep hap ete pyi i'atu'e Peteru Iuwãu wãi'e haria pe. <sup>21</sup> Ma'ato irania'in – Tupana wyti imowaku ipy kã'ã rakat i'atu'e. Mi'i pote ti nagnia yt ti'atu'apiheg kuap i ma'ato te'ero'e i'atuepe – Ewetunug ne pote ti aru urui'atu'apiheg na'yn eipe i'atu'e pa'i koro-

ria. <sup>22</sup> – Ta'i Tupana ti waku kahato katupono 40 anu yt hewyry kuap i rakat mio waku ra'yn tutunug. Iwato poity'i ra'yn wakuap iminug i'atu'e irania'in.

<sup>23</sup> Mi'i hawyi i'atuwēpohep ta'yn Peteru Iuwāu ete. Mi'i hawyi tuwat ra'yn ta'atuwyria'in Iesui mohey haria kape. Itote ta'atuheno'i heno'i ra'yn kat i'atu'e kat i'atu'e pa'i kororia ehay eno'i haria nagnia ehay eno'i haria ta'atuepiat hap – Yt eweheno'i po'og i ra'yn o miit'in me Iesui etiat i'atu'e uruepe i'atu'e – Ma'ato eweheno'i po'og ne mote ti aru urui'apiheg sese ra'yn eipe i'atu'e uruepe Uhyt'i'in mana'in i'atu'e. <sup>24</sup> Mi'i ta'atukuap hawyi tuwat ra'yn Tupana kape ta'atuehay to'o'ewy'ewy hamo – Tupana Uru'ywot Atipy piat i'atu'e. En ni wuat'i waikiru nug hat i'atu'e. Urupytyp nug hat sese En i'atu'e. Tupana En ni wuat'i puat y'y nug hat i'atu'e. Ta'i wuat'i piat yi nug hat En i'atu'e. <sup>25</sup> Ta'i sa'awy'iwuat urue'ase'i Tawi mienoi ewy ti mio ta'atunug sa'ag na'yn uruete Tupana i'atu'e. Emienoi Epā'āu Wakuat kaipyi mio tā e Tawi epe sa'awy'i tuwepy hawuo i'atu'e – Kan hamo som kan hamo som i'atupy'ahak kahato wuat'i ywania ete Tupana e. Kat pote som to'onāpin sa'ag ne'i Emipo'oro Uruporekuat nuat ete e Tawi sa'awy'i miwan me. Mesup ehay ewy kahato ta'atunug sa'ag kahato morekuaria Emi'airo Iesui ete meiūpe Tupana i'atu'e. <sup>26</sup> Mesup miit'in akag ko'i pa'i akag ko'i yt tiky'esat hin i wyti Emipo'oro Iesui Ta'atuporekuat nuat hap i'atu'e. Ta'i aiwy Tawi wepy ewawiat hap morekuat Tawi wepy 2.12 hawe ewywuat kahato ta'atunug mesup Tupana i'atu'e. <sup>27</sup> Katupono mesup ta'yn te'eruwa'atunug



kahato meiüpe tawa Ierusalrēi me Emipo'oro Iesui etiat sa'ag ta'atuehay hamo i'atu'e. Tupana i'atu'e mesup ta'yn morekuaria te'eruwa'atunug to'onāpin sa'ag ne'i Emi'airo Uruporekuat nuat Iesui mohit hamo mesuwe i'atu'e. Uru'ywot mesup ta'yn mekewat morekuat Eroti i'ewyte morekuat Pūsui Piratu te'eruwa'atunug Isareu ywania irania'in ywania wywo to'onāpin sa'ag ne'i hamo i'atu'e. Koitywy tawa Ierusalrēi me ta'atukat at ka'ap aikotā aikotā waku eropat sese haria Iesui mohey haria yne moma hamo ta'atukat to'onāpin sa'ag hap tote Tupana i'atu'e. <sup>28</sup> Tupana i'atu'e uruikuap wen ma'ato yt kat i sa'ag ta'atunug kuap Esa'yru ete uruete wāi'ere pote i'atu'e. Pywo ti rat yne porekuaria mesuwarotiararia epo piaria tukupte'en hap uruikuap i'atu'e. Uruikuap ta'yn morekuaria yne emi'airo tukupte'en sio waku sio yt hap uruikuap i'atu'e. Tupana epo pe urutukupte'en mi'i pote yt kat i sa'ag ta'atunug kuap uruete sio wāi'ere i'atuepe pote i'atu'e. Tupana etunug o emiky'esat ewy morekuaria po wo uruete emōtypot hamuat i'atu'e katupono uruikuap ta'yn morekuaria tunug ehay etiano aikotā yianme emienoi i'atuepiat hap ewy yn ta'atunug kuap i'atu'e. <sup>29</sup> Koitywy mesuwe miit'in akag ko'i ai'akit reran kahato i'atu'e. Mi'i pote Tupana urumoesaika kahato esaika hamo ehay Iesui etiat moherep torania miit'in miat hamo i'atu'e. <sup>30</sup> Mi'i hawyi — Tupana i'atu'e urumoesaika o Iesui po wo miit'in moehāite kahato hamo aikotā Esa'yru Iesui tunug sa'awy'iwuat ewy yt uwe miit' misepap nug hap ewy i etunug o urupo wo miit'in mowanētup kahato hamo i'atu'e haty

wo Peteru Iuwāu wywo Tupana kape. <sup>31</sup> Mio tā i'atu'e pote tyry'e kahato meiēwat i'atuwa'atunug hap getap. Mi'i hawyi Tupana Pā'āu Wakuat ti'atuo-moesaika kahato ra'yn itotiaria i'atumiētup ewy. Mi'i kaipyi yt te'eroken'ē hin i ra'yn wanīkaptia pupi. Mi'i hawyi Tupana ehay yn na'yn i'atuehay wo. <sup>32</sup> Mi'i hawyi Iesui mohey haria wo'oky'e kahato haria tukupte'en itote aikotā wētup miit ewy kahato i'atupy'a wasu hap. Ta'i wētup miit ewy yn i'atuwanētup hap. Mi'i hawyi i'atuegyi'at kahato rakaria wo tukupte'en itote. Mi'i hawyi yt uwe i itote – Uianuat yn uhekat e hat topyhu'at i'atupy'asetpe katupono ta'atumō'ē kahato to'ope kat ko'i kat ko'i i'atuekat e. – Ta'i aiwanuat topyhu'at yne uhekat yne uruekat mesup i'atu'e to'ope katupono ta'atuky'e kahato sa'awy'i Iesui mohey haria itote. <sup>33</sup> Iesui ti tuwētem na'yn gu'uro pyi i'atu'e kahato Iesui potpo'ororia 12 ok takaria wuat'i miit'in me. Hesaika kahato i'atuehay Iesui ete topyhu'at itote. Mi'i hawyi miit'in te'eruwānētup kahato i'atuehay kape. Mi'i hawyi tuwepyi Tupana tuwehum kahato i'atuete. <sup>34</sup> Mi'i hawyi getap ka'iwaria yi ka'iwaria iweneru ra'yn ta'atu'yat ta'atue'yi. <sup>35</sup> Mi'i hawyi ta'atue'yi sa'up ti ta'atuium 12 ok takaria pe. Mi'i hawyi ta'atumō'ē mekwat sa'up ihaky'e'i rakaria pe. Mi'i hawyi yt wētup ok i i'atupy'asetpe toīne'en ihaky'e'i rakat. <sup>36</sup> Mi'i hawyi wētup ok mehī Iuse yi Sipiri kaipy-wiat wyti te'yi sa'up hum yne ra'yn 12 ok takaria pe. Iuse ti aha'ase'i sa'awy'i wuat Irewi ywania ti. <sup>37</sup> Mi'i Iuse ta'atu'e hawe ti te'eruwēpowat – Aipowyro hat i'atu'e ma'ato Iuteu ywania – Mehī Panāpe i'atu'e ta'atupusu puo.

Pyno aikotã hap ewy ta'atunug. Mi'i hawyi atiwan mesuwe uito Iruka.

## 5

<sup>1</sup> Mi'i hawyi wētup e'at pe Panãpe ewywuat Iesui mohey hat mehĩ Anania tiweneru ra'yn te'yi tehar'y'i Sawira wat wywo te. <sup>2</sup> Mi'i hawyi yi sa'up ta'atuewyi ipat'ok katupono yt ta'atuium yne teran i Tupana pe. Mi'i hawyi ma'ato – Urue'yi sa'up urutum yne Tupana pe waku wato'e 12 ok takaria pe i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi toto Anania 12 ok takaria kape hawyi – Heno uhyt e meiko ra'yn urue'yi sa'up toran na'yn atum neran Tupana pe e ma'ato yt pywo pe i. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Peteru to'e Anania pe – Kat pote som Tupana Pã'ãu Wakuat pe eso teran e. Ta'i ahiag ehay pyi wyti eso teran e. Ta'i ipat'ok yn wyti etum uipo pe ma'ato – Atum yne Tupana pe ere uruepe pytkai e. <sup>4</sup> Sa'awy'ite ti toran epo pe mekewat yi toĩne'en e. I'ewyte koitywy etiweneru hawyi epo pe te mekewat yi sa'up topyhu'at e. Kat poteĩ pyno – Atum yne ra'yn wyti meiko Tupana pe ere uruepe. Ta'i ipat'ok te ti topyhu'at epo pe – Atum yne ere pytkai e. Yt naku i are e. Ta'i yt uhepe i wyti eso hap uhyt e ma'ato Tupana pe wyti eso hap e Peteru Anania pe. <sup>5</sup> Mio tã e hawyi ta'at ra'yn yi tote heso rakat hawyi ipyhu tek'e ra'yn. Mi'i kapiat akasa haria te'eroken'ẽ kahato ra'yn ipupi. <sup>6</sup> Mi'i hawyi itotiarria kurum iwasuria terut ra'yn sokpe kyt'i huwy hamuat hawyi ta'atusuwy ipiit hawyi ta'atusyp ta'yn Anania. <sup>7</sup> Mi'i rokirẽ Anania piit ta'atusyp ta'yn. Mi'i turan mye'ym ora hap ewy tokosap hawyi ihary'i put'ok'e ra'yn Peteru ete. Yt toikuap hin i te te'aito ku'uro hap.

<sup>8</sup> Mi'i hawyi Peteru to'e tope — Mana Sawira e toran ni ra'yn apo ehe'yi sa'up ewetum Tupana pe sio yt e. Pywo apo e'aito tum yne ti ra'yn ehe'yi sa'up mana sio yt e. Mi'i hawyi toiwesat — Pywo ti an mimi e tutum yne ti ra'yn urue'yi sa'up Tupana pe e mana Sawira Peteru pe. <sup>9</sup> Mi'i hawyi — Yt naku i e Peteru katuponõ eiwo'o'ewy eheso e. Kat poteĩ ewehã'ãg neran Uruka'iwat Pã'ãu Wakuat eheso hamo e. Pyno eraha'at ro oken kape mana Sawira e katupono tō'ē ra'yn e'aito syp kahu hawyi kurum'i wasuria ko'i e. Mana e mio ti ewat epiit iku'uro rakat i'ewyete ra'yn ta'atuereto irane hyp hamo e'aito ewy e Peteru. <sup>10</sup> Mi'i hawyi meremo mana Sawira i'ewyete iku'uro itote hawyi ta'at ra'yn Peteru py yatype hawyi ipyhu tek'e ra'yn. Mi'i hawyi kurum iwasu ko'i te'eraha'at oken'ypykiat turan — Iku'uro ra'yn wyti ihary'i i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuereto ra'yn ipiit he'aito syp hap kape hyp hamo. Mi'i hawyi ta'atusyp he'aito ywyt puo. <sup>11</sup> Mi'i hawyi wa'atunug haria Iesui mohey haria te'eroken'ē kahato ra'yn typy ok heso rakaria iku'uro i'atuehamo hawyi. I'ewyete irania'in ikuap hawyi te'eroken'ē kahato ta'atu-auka Tupana piat hap pupi.

<sup>12</sup> Mi'i hawyi 12 ok takaria po pe iwato kahato topyhu'at Tupana esaika hap. Mi'i hawyi ta'atunug moity'i ra'yn iwato kahato Tupana ewy yt miit'in minug kuap i ko'i ta'atumoherep miit'in py'asetpe. <sup>13</sup> Yt irania'in minug kuap i ko'i ewywuat ra'yn ta'atunug Tupana po wo. Mi'i pote — Aikotã som mi'iria inug mi'i tã i'atu'e irania'in. Ta'i waku kahato ti Iesui mohey haria tunug i'atu'e irania'in to'ope wen ma'ato — Watoken'ē kahato

i'atupupi i'atu'e. Arewanētup yt naku i watuwat mi'iria upi katupono sio watuwat i'atuupi hawyi mehĩ Anania ehary'i Sawira ewywuwat watopyhu'at i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi Iesui mohey haria te'eruwa'atunug kahato yne e'at pe morekuat Sarumãu e'oken note Tupana mōtypot yat koro pe. <sup>14</sup> I'ewyte iky'esat haria typy'i sese Iesui mohey hanuaria ipakup i ihainia'in haryporia'in tokoka'at Aika'iwat Iesui kape. Mekewat e'at pe tuwehyt'ok kahato ra'yn imohey haria pakuptia i'atu'yatype. <sup>15</sup> Mi'i hawyi i'ahu rakaria ta'atue'yni iãti wētup sok yn to'otote tote tukupte'en mu'ap ēpe upi — Peteru pã'ãu mono tokosap uruho'opot poity'i pote urupohag nug hamo i'atu'e. Mi'i hawyi mono uruehãite i ra'yn i'atu'e i'ahu rakaria to'ope. <sup>16</sup> I'ewyte tawa Ierusalrēi popy etiaria tawa hit popy wuaria te'eruwa'atunug Ierusalrēi kape. Mi'i kape ta'atuerut i'ahu rakaria i'ewyte miit'in ahiag ipiit piat rakaria ta'atuerut. Mi'iria yne Tupana ti'atumoehãite 12 ok takaria po wo.

<sup>17</sup> Mi'i pote pa'i koro tomierohik ko'i wywo i'atueha'ywywi kahato ra'yn Iesui mohey haria ete. Mi'i hawyi i'atusaiwot kahato ne'i ra'yn — Waku wati'atumoma yne Iesui mohey haria i'atu'e to'ope. <sup>18</sup> Mi'i pote ta'atupyhik ta'yn yne Iesui potpo'ororia 12 ok takaria yt nakuaria i pyhik hawe. <sup>19</sup> Ma'ato wãtym hake turan put'ok'e Tupana mipo'oro atipy kaipywiat i'atu'okenhyp'ok hamuat. Mi'i upi tuwat iheg myi. <sup>20</sup> Mi'i hawyi itote to'e i'atuepe — Eweiwat ro Tupana mōtypot yat koro kape hawyi eweikupte'en no wuat'i miit'in py'asetpe hawyi ewehenoi hanoi kahato ro — Iesui ti tuwētem i ra'yn gu'uro pyi ewei'e ro itote

e. Iesui mohey hap yn ni mu'ap Tupana kapiat ewei'e i ro i'atuepe e. Iesui yn wyti aimoieïne'en wuat'i e'at piat kuap hat ewei'e ro itotiaría pe e atipy kaipywiat sut hat Iesui potpo'ororia pe. <sup>21</sup> Mi'i hawyi tuwat ra'yn 12 ok takaria hawyi te'eruwehyt'ok hunete Tupana mōtypot yat koro pe. Mi'i hawyi ta'atu'atumu'e kahato i ra'yn itotiaría.

Mi'i turan pa'i koro toto ra'yn towyria'in wywo morekuaria yat koro kape. Mi'i hawyi toi'atukaykay ra'yn tuwewawi wo'onāpin haria temiit'in Isareu ywania etu'isaria toi'atukaykay. Te'eruwa'atunug yne ra'yn hawyi ta'atupo'oro tesurara'in 12 ok takaria porera'at hamo wo'opyhyp hap kape. <sup>22</sup> Mi'i hawyi tuwat ra'yn surara'in wen ma'ato yt uwe i ta'atupuēti Iesui potmu'eria itote. Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn henoi hamo.

<sup>23</sup> — Ta'i okenhyp ko'i ihég me yne uruipuēti i'atu'e i'ewyte surara'in tukupte'en yne oken'y-pyke i'atu'e. Ta'i okenhyp ko'i ihég me yne tukupte'en i'atu'e. Mi'i hawyi uruho'o'okenhyp'ok 12 ok takaria wywuat okipy wen ma'ato itote yt uwe hin i ra'yn uruipuēti eimipyhik ko'i pāi i'atu'e.

<sup>24</sup> Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat koro ka'iwaria surara akag ko'i pa'i koro ko'i te'eruwanētup kahato hawyi te'ero'e — Aikowo som te'eropopy Iesui potmu'eria ta'atupyhik hap pyi i'atu'e to'ope. Aikotã aru waku watunug mi'iria ete i'atu'e to'ope.

<sup>25</sup> Mi'i turan put'ok'e wētup ok miit to'e hamo — Tu'isaria e mio wyti eimipyhik ko'i Iesui potmu'eria tukupte'en Tupana mōtypot yat koro pe i ra'yn e. Mi'i tote ta'atu'atumu'e kahato miit'in Ta'atuka'iwat ete e morekuaria pe. <sup>26</sup> Mio tã e hap ta'atukuap hawyi surara'in sem tuwat i ra'yn

i'atueropo'ok hamo. Mi'i hawyi to'e surara'in akag mu'ap upi temiit'in me – Eimitum mo o e yt ewei'atusaty'i saty'i tei'o mekewat Pauru e hap het rakat mesuwe miit'in sem ipotmu'eria typy'i tok pe e kat pote meremo ti aru miit'in sem ai'atu'uka nu wo e. Eiwe'eg wo o e. Mi'i hawyi surara'in ti'atukaykay Iesui emiit'in. <sup>27</sup> Mi'i hawyi ta'atuereto morekuat yat kape. Ta'atuerut hawyi ta'atupag wo'omu'e haria akag py'asetpe i ra'yn. <sup>28</sup> Mi'i hawyi pa'i koro to'e – Kat pote som ewei'atumu'e wuat'i miit'in Iesui ete yt urumiky'esat ewy i i'atu'e. Sa'awy'i ti – Yt ewehenoi i ran o Iesui etiat irania'in me uruto'e ra'yn ehepe wen ma'ato ti mio yne miit'in tawa Ierusalēi mi-aria tikuap kahato mekewat Iesui etiat e. Ta'i Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat auka haria ti pa'i ko'i ewei'e ti uruepe e pa'i koro. Yt naku i kahato eipe e. <sup>29</sup> Mi'i hawyi Peteru ti'atuwesat – Morekuaria e waku kahato urutunug wuat'i eimiky'esat ewy wen ma'ato karāpe eipe urupo'oro yt Tupana miky'esat ewywuwat nug hamo i mi'i pote ti po'og waku urutunug Tupana miky'esat ok tã wāi'ewei'e pytkai e Peteru. <sup>30</sup> Aiwat aha'ase'i'in Etupana timoehāite i ra'yn eimi'auka aria'yp posak etiat Iesui uhyt'i'in e. <sup>31</sup> Miit'in Potypot no Tupana tiky'esat kahato Uruka'iwat Iesui e. Mio tã e Tupana sa'awy'i – Mi'i Miit ti Uipo sese kawiat ieñe'en hat e. Mi'i Miit ti wuat'i miit'in ehakyera'at hanuat e Tupana sa'awy'i miwan me e Peteru. Ta'i Iesui ti henoi ahepe mekewat mu'ap aiminug yt naku i hap kaipywiat aihep hamuat e. Mi'i Miit yn ni mu'ap Tupana kapiat hat e. Mi'i Miit yn ni ai'ywania Isareu ywania wanētup

sa'ag hap mohãpyk kuap hat e. Toiky'esat yne ai'ywania tomiehakyera'at ko'i wuat hap e. <sup>32</sup> Yt uruto yn i ti mio tã uruto'e ma'ato Tupana Pã'ãu Wakuat i'ewyte mio tã e at ka'ap uru'e hap ewy te e Peteru. Mio wyti Tupana tum neran Topã'ãu Wakuat tomiky'esat nug haria pe pãi e. Mi'i Miit etiat ri urumikuap uruimoherep miit'in me ehepe uhyt'i'in e. Mi'i Miit yn ahehakyera'at kuap hat e Peteru wo'onãpin haria akag ko'i pe.

<sup>33</sup> Mio tã e Peteru hawyi wo'onãpin haria i'atupy'ahak kahato Iesui potpo'ororia ete. Mi'i hawyi – Waku watu'uka mi'iria i'atu'e to'ope. <sup>34</sup> Mi'i hawyi itote toĩne'en pa'i kororia py'asetpe wētup ok miit i'atunãpin hat akag koro. Mi'i miit po'og i'atumimōtypot. Mi'i ti Musei wã'i'e hap moherep hat. Mi'i miit set Kamarieu e hap het rakat. Mi'i hawyi ipoĩ'ãm na'yn i'atupy'asetpe yne nãpin hamo – Uimimu'eria e atiky'esat ewei'atupo'oro porap'i meimuẽwaria 12 ok takaria surara'in upi wētup yat kape e. <sup>35</sup> Tuwat yne ipotmu'eria hawyi to'e wo'omu'e hat Kamarieu itotiarua pe – Uipotmu'eria e eiwe'eg wo o e. Eiwanētup o kat aru pyno watunug Iesui mohey haria ete e. <sup>36</sup> Ha'awyte wētup surara Teuta tuwemowato meiũpe tawa Ierusarēi me e. Mi'i hawyi 400 surara'in tuwat hupi e. Mi'i turan ni iku'uro ra'yn Teuta ta'atu'auka ra'yn e. Mi'i hawyi yt kat i ra'yn topyhu'at iwat hemiit. Tuwat yne ra'yn iwat haipepiaria e. Mesup yt uwe i mekewat Teuta emiit mesuwe e Kamarieu Isareu ywania pe. <sup>37</sup> I'ewyte ga'atpo tama Karireia piat uhyt Īuta e hap het rakat tuwemowato meiũpe e. Mi'i hawyi tuwat kahato miit'in hupi typy'i kahato



hesurara'in wo e. Mi'i hawyi mekewat wo'oset puruk hap e'at pe toi'atukaykay yne tesurara'in tuwewawi hawyi ta'atu'atu'uka kahato mesuwe ma'ato mi'i turan iku'uro ra'yn Iuta hawyi te'eruwesytpok ta'yn Iuta saipepiaria torania e Kamarieu. <sup>38</sup> Mi'i pote are'e mio ehepe waku ti aipohep ta'yn Iesui saipepiaria ete e. Waku waure wo yn na'yn aito i'atukai e Kamarieu. I'atuwat i'atueko miit'in wanuat ne'i pote ti aru ikahuro ra'yn topyhu'at e. <sup>39</sup> Ma'ato i'atuehay pywuat Tupana wanuat pote ti aru yt karãmuo i watimoma kuap i'atuehay e. Pyno Tupana etiano watu'uka pote imi'akit ko'i wo aru watopyhu'at uhyt'i'in e Kamarieu pa'i koro emiit'in me. <sup>40</sup> — Pywo kahato tig urunāpin mehī Kamarieu i'atu'e itotiaria. Mi'i tā ti aru epiat urunāpin hap ewy ti aru pyno urutunug uhyt i'atu'e pa'i koro kapiat wa'atunug haria. Mi'i hawyi ta'atukaykay 12 ok takaria te'eruwewawi. Mi'i hawyi ta'atu'ahyk ahyk saity sa'ag wo Iesui potmu'eria. Ta'atu'apiheg kahato hawyi wāi'i'atu'e — Yt ewehenoi po'og i ra'yn o miit'in me Iesui etiat i'atu'e. Yt ewehenoi tei'o irania'in me Iesui etiat i'atu'e. Ma'ato po'og ewetunug mote po'og aru sa'ag urui'atu'apiheg eipe i'atu'e. Pyno waku eweiwat i ra'yn ei'yat ko'i kape i'atu'e 12 ok takaria pe. <sup>41</sup> Mi'i hawyi tuwat i ra'yn morekuaria yat koro pyi. Tuwat hawyi i'atuwēpap'i kahato itote — Tupana i'atu'e urutuwehum kahato ra'yn eete i'atu'e. Koitywy urumosaty'i saty'i sa'ag kahato itote Esa'yru mohey haria uruto pote i'atu'e. Ma'ato ti waku uruho'opot Esa'yru Iesui set po'ypyi i'atu'e. <sup>42</sup> Mi'i hawyi ipotmu'eria ti'atumu'e at ka'ap yne i'atu'yat puaria. I'ewyte ta'a-

tu'atumu'e Tupana mōtypot yat koro totiaria. Yt i'atuwēpohep hin i ma'ato — Iesui ti Tupana tiporo Aiporekuat nuat i'atu'e ta'atuehay pirik wo.

Iesui potmu'eria mienoi hap ewy atiwan mesuwe uito Iruka.

## 6

<sup>1</sup> Mi'i hawyi ipotmu'eria timoherep kahato miit'in me yne Iesui etiat. Mekewat e'at pe imohey pakup i haria te'eruwemotypy'i kahato itote. Imohey pakup i haria typy pusu kuap haria tukupte'en. Mi'iria yne Iuteuria ma'ato typy pusu kuap haria mi'iria tukupte'en. Wētup ywania Kereku pusu kuap haria ma'ato wētup ywania Epereu pusu kuap haria. Mi'i hawyi wētup e'at pe Kereku pusu kuap haria te'ero'e to'ope — Kat pote Epereu pusu kuap haria po'og imō'ē ta'atuehiwuria pe aito wuaria kai i'atu'e. <sup>2</sup> Mi'i hawyi 12 ok takaria tikuap mio tā i'atu'e hap hawyi ta'atu'atukaykay ra'yn torania hawyi te'ero'e Iesui mohey haria typy'i rakaria pe — Ma'ato ti yt naku i urui'atoiat Tupana ehay hiwu ko'i piat mi'u mō'ē hamo i'atu'e. Uruto ti yt urupotput'ok'e i typy motpap nug hamo i'atu'e. Yt urupotput'ok'e i Tupana ehay moherep at ka'ap hamo i'ewyte hiwu poi hamo at ka'ap i'atu'e. Niatpo kahato typy motpap nug hamo at ka'ap i'atu'e. <sup>3</sup> Mi'i tupono waku ewei'airo 7 ihainia wakuat rakat hiwu sese ko'i piat mi'u mō'ē hamo i'atu'e. Waku ewei'airo iwe'eg kahato rakaria i'atu'e. Waku eweikat Iesui mohey sese haria inug hamo i'atu'e. Waku Tupana Pā'āu Wakuat miky'esat ewywuat nug kuap haria ewei'airo i'atu'e. Ewei'airo ro wakuaria

miit'in mimōtypot ko'i i'atu'e. Mi'iria ewywuat yn ni waku watipo'oro urupotpap nug hamo mi'u mō'ē hiwu ko'i piat hamo i'atu'e 12 ok takaria Iesui mohey haria pe. <sup>4</sup> Ma'ato uruto wyti Tupana ehay mō'ē haria wo yn ni urutukupte'en aru at ka'ap uruto i'atu'e. I'ewyte Tupana wywo yn uruto uruehay teran at ka'ap i'atu'e. <sup>5</sup> Mi'i hawyi wu'uka haria te'ero'e — Pyno waku watunug ei'e hap ewy i'atu'e ta'atuwesat 12 ok takaria pe. Mi'i hawyi ta'atu'airo 7 ihainia. Sa'awy'i ta'atu'airo mekewat Iesui mohey kahato hat mehī Etewāu katupono Tupana Pā'āu Wakuat eiam kahato topyhu'at mi'i miit. Ta'i Tupana miky'esat ewy yn tutunug. Mi'i hawyi ta'atu'airo wētup ok mekewat mehī Wiripi. Mi'i hawyi ta'atu'airo mehī Pokuru i'ewyte mehī Nikanu. Mi'i hawyi mehī Timāu i'ewyte mehī Pamena ta'atu'airo. Mi'i hawyi mekewat mehī Nikurau yt Iuteu ywania i mekewat tawa Antiokia piat ta'atu'airo. Mi'i hawyi torania meimuēwat 7 ok ta'yn tukupte'en itote. <sup>6</sup> Mi'i hawyi ta'atu-mi'airoria 7 ok takaria ta'atuerut 12 ok takaria kape. Mi'i hawyi te'eruweponug na'yn hawyi — Tupana eti'atupoityro kahato mi'iria i'atu'e. Etum o meikorania pe esaika hap epotpap nug hamo i'atu'e 12 ok takaria.

<sup>7</sup> Mi'i hawyi hāpyk kahato meimuēwat 7 ok takaria timō'ē mi'u hiwu sese ko'i pe. Mi'i pote Iesui potmu'eria sese 12 ok takaria ti'atumu'e at ka'ap miit'in yne Iesui miky'esat nug hap ete. Mi'i hawyi yne tawa Ierusarēi miaria pe ta'atumō'ē kahato Tupana ehay. Mi'i pote typy'i kahato ra'yn imohey pakup i haria itote tukupte'en. I'ewyte i'atu kahato Iesui miky'esat yn nug haria tukup-

te'en itote. Mi'i turan pa'iria sem i'ewyte te'eropyhu'at Iesui mohey haria wo ra'yn itote.

<sup>8</sup> Mi'i hawyi mekewat mehī Etewāu timoherep kahato ra'yn miit'in me Tupana esaika hap — Ta'i Tupana miky'e kahato ti mi'i i'atu'e. Ta'i Tupana ti tuwehum kahato Etewāu ete i'atu'e to'ope itote. Tupana ti hum kahato tewaku hap hawyi toimoherep kahato topo wo Tupana yn inug kuap hap ko'i. Yt miit minug kuap i ko'i tutunug Tupana esaika hamo. <sup>9</sup> Ma'ato meiūran irania'in Iuteu ywania pa'i ko'i Tupana yat kaipywiat ō'ē haria i'atupy'ahak kahato Etewāu ete Ta'i ta'atu'akit reran ne'i ta'atuehay wo ma'ato yt ta'atu'akit kuap i katupono mi'i Tupana Pā'āu kaipyi ra'yn ihay. Mi'i pote Etewāu ehay ete i'atupy'ahak sese ra'yn wo'omu'e haria yi Sireniu pywiaria tawa Aresātere pywiaria yi Sirisia pywiaria yi Asia pywiaria i'atupy'ahak kahato Etewāu ete. — Ta'i uruto urutuwego'oro i'atu'e. Yt uwe i urupo'oro kuap haria i'atu'e. Ta'i miit'in mipo'i po'i saity porop haria ko'i uruto i'atu'e Etewāu me. <sup>10</sup> Mi'i hawyi ta'atunug Tupana mōtypot yat tawa Ierusarēi me. Mi'i hawyi ta'atuset'ok ta'atu'yat Miit'in porenōtem wanīkaptia po pywiat hap yat i'atu'e. Mi'iria Etewāu ti'atuwesat hāpyk kahato katupono Tupana Pā'āu kaipyi ra'yn ihay. Iwe'eg kahato po'og po'og i'atuwe'eg hap kai. Mi'i pote yt ta'atuwesat kuap i. Yt kat i'atu'e kuap i Etewāu me. <sup>11</sup> Yt ta'atuwesat kuap i pote te'ero'e to'ope — Waku watipo'oro heso rakaria morekuaria kape heso hap Etewāu etiat enoi hamo. Waku mio tā i'atu'e heso rakaria — Etewāu ni ihay sa'ag kahato Tupana ete e hamo i'atu'e. Tupana etiat wekyry'i hat

ne'i i'ewyte aha'ase'i Musei ete ihay sa'ag kahato e hamo i'atu'e ipy'ahak takaria. <sup>12</sup> Mi'i hawyi tuwat ra'yn Etewāu etiat ta'atueso hamo. Mi'i hawyi nagnia tikuap ta'yn hawyi yt i'atuwese hin i ra'yn Etewāu ete. Mi'i pote nagnia i'ewyte miwan enoi haria tuwat ra'yn surara'in wywo. Mi'i hawyi haty wo ta'atupytyk Etewāu. Mi'i hawyi yi upi ta'atuekyi morekuaria yat kape ihay kuap hamo pywo apo sio yt hap kuap hamo. <sup>13</sup> Mi'i hawyi henoi hanuaria i'atupoī'ām ta'atueso hap te'ero'e hamo – Meiūwat Etewāu ti aimoweuka'i Tupana yat ete ai'ywania nāpin hap ete i'atu'e. <sup>14</sup> Meiūwat Tupana yat wato ti Iesui tipuruk irane e wyti i'atu'e. Sa'awy'iwuat aheko yne aināpin Musei piat hap ti Iesui tawa Nasare piat timoma irane e ti Etewāu i'atu'e. <sup>15</sup> Mi'i hawyi itotiaria te'eraha'at Etewāu kape hawyi – Are pāi i'atu'e iwat howa ti hētyhot ra'yn atipy piat owa hētyhot hap ewy ra'yn i'atu'e to'ope typy'i rakaria.

Mi'i tā hap ewy ta'atunug Etewāu ete wakuat pytkai. Mi'i tā etiat atiwān mesuwe uito Iruka.

## 7

<sup>1</sup> Mi'i hawyi pa'i koro apo'e Etewāu me – Pyno apo mio tā i'atu'e hap pywo sio yt e. <sup>2</sup> Mi'i hawyi tōiwesat – Eiwanētup to meikowo mehī'in e uha'ase'i'in ui'ywania e waku sakpo e ti Ahetupana. Nimo ra'yn ti tuwemoherep aha'ase'i Aparāu me yi Mesuputamia pe. <sup>3</sup> Mi'i hawyi wētup e'at Tupana to'e – Aparāu e erētem no ewat e'yi pyi e'ywot'in yatypepyi e. Atimoherep teran wyti epe wētup yi e Aparāu me e. <sup>4</sup> Mi'i hawyi totoiat ra'yn tetawa Kauteu hawyi toto pya tetawa pyi

mekewat tawa Arã kape toto wētup yi kape toto. Mi'i hawyi toĩne'en tawa Arã me. To'ywot iku'uro hawyi Aparãu toto i ra'yn aikope aikope Tupana timoherep mu'ap hap upi toto. Mi'i hawyi put'ok'e mesuwe aikope mio watoĩne'en hap kape toto e Etewãu. Mesuwat ahe'yi tote hewyry mot'i hawyi Tupana to'e tope – Aparãu e mesuwat yi yne wyti aru atum epe uiwiy e. Pywo ti mesuwat yi wato hap ok tã atum yne epe i'ewyte ewat emiariru emiariru'in wuat'i e'at piaria pe atum mesuwat e'yi e. <sup>5</sup> Mio tã e ti sa'awy'i Tupana aha'ase'i Aparãu me yt wētup i imēpyt sese te turan. – Atimotypy'i kahato ti aru esa'yru'in e. Ta'i mesuwat yi yne atum mesup epe e yt kat i hin te Aparãu e'yi meĩūpiat te turan e. Yt ipyãtap ok tã i te he'yi turan e Etewãu. <sup>6</sup> Mi'i hawyi Tupana to'e Aparãu kape – Emiariru'in wyti aru 400 e'at i'aman mot turan na'yn ikohyewyry kahato wanĩkaptia e'yi tote e. Itote ti aru esaıpe piaria ho'opot kahato. Motpap wyti aru ta'atunug yt kat sa'up i e. Ta'i ta'atuho'opot kahato wanĩkaptia py'asetpe e Tupana aha'ase'i Aparãu me e. <sup>7</sup> Ma'ato emiariru ko'i atomoehaky'e'i haria ti aru ati'atu'apiheg kahato e. Aikope aikope emiariru ko'i tukupte'en wanĩkaptia po pe turan areĩne'en i'atukawiano kahato hamo e. Yne yne esaıpepiaria ewanĩkaptia ati'atu'apiheg kahato aru e Tupana. Mi'i hawyi ati'atuporenõ'ẽ ti aru wanĩkaptia po pyi. 400 e'at i'aman mot hap ete ati'atukaykay aru mi'iria meikowo mesuwat e'yi kape i ra'yn e. Mi'i hawyi ti aru tõi'ẽ tõi'ẽ kahato esaıpepiaria yne meikowo uimõtypot hamo e Tupana sa'awy'i aha'ase'i Aparãu me e Etewãu. <sup>8</sup> Mi'i pote atiky'esat yt kat i emusin

sokpe e. Atiky'esat yne esaipepiaria esa'yru'in emiariru'in to'o'ewy wētup ywania yn e. Mi'i pote eremusin sokpe tek'e. I'ewyete etitek esa'yru Isaki emusin sokpe e. Mi'i tā eipiit eweimoherep pote uwe'in esaipepiaria hap tuwekuap yt kat i eimusin sokpe hap ete e. Mi'i hawyi ti aru uwe e'ywania sese kuap hap topyhu'at e Tupana Aparāu me sa'awy'i sese e Etewāu. Mi'i hawyi Aparāu ha'yru ra'yn Isaki tuwemoherep e. Mi'i hawyi 8 e'at toīne'en tuwemoherep hawyi Aparāu tosa'yru ahit pe toihep kyse hit wo aikotā Tupana mienoi ewy e. Mi'i hawyi Isaki sa'yru ra'yn Iako ai'ywania ywot pot tuwemoherep 12 ok ha'yru rakat ra'yn topyhu'at e Etewāu. Iako sa'yru'in 12 ok takaria saipepiaria kaipyi ti mesup watoīne'en 12 ok ywania aito hap watikuap ta'yn e. Mi'i hawyi wētup Iako sa'yru ti Iuse e. <sup>9</sup> Sa'awy'i Iuse ete iyke'et'in te'eruwemoeha'ywywi kahato mi'i pote ta'atuweneru ra'yn tama Esitu piaria pe. Itote itotiarria toi'atueropat yt kat sa'up i ta'atuium pytkai. Mi'i hawyi itote Iuse tuweran toīne'en ma'ato Tupana yt i'atoiat hin i Esitu pe e. <sup>10</sup> Tupana tikawiano kahato Iuse ho'opot hawiat heīne'en hap ete e. Itote toimowe'eg kahato po'og Esitu ywania kai. Mi'i pote yi Esitu piat morekuat Warāu tiky'e kahato Iuse. Toiky'esat kahato to'yat piaria torania akag wo hap hawyi yi Esitu piat tu'isa koro wo ra'yn totopag Iuse temiit'in po'og torania kai e. Tuwehum kahato morekuat Warāu Iuse ete e. <sup>11</sup> Mekewat e'at pe yt kat i hin i itote i'aman yi Esitu pe i'ewyete yi Kanā'ā pe yt kat i hin i mi'i pote y'y yt kat i. Yt naku i kahato itote katupono topap ta'yn yne mikoi i'ewyete i'atuhūria

mi'u. Mi'i hawyi ai'ywania aha'ase'i'in ete yt naku i topyhu'at. Meiūran u'i yne ikahuro ra'yn aha'ase'i Iako sa'yru'in yat rote. <sup>12</sup> Mi'i hawyi aha'ase'i Iako tikuap ta'yn u'i kahato yi Esitu pe e hap toikuap hawyi toi'atupo'oro ra'yn tosa'yru'in Iuse eyke'et'in u'i kyi'at hamo e. <sup>13</sup> Mi'i hawyi i'atumierut u'i yt kat i hawyi toi'atupo'oro i ra'yn po'og u'i kyi'at hamo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e yi Esitu pe hawyi tuwehyt'ok morekuat wato emiit akag Iuse yat pe. Mi'i hawyi Iuse tuwemoherep ta'yn toyke'et'in kape – Uito ti ehewyt sese Iuse to'e hamo e. Mi'i hawyi Iuse tomoherep toeyke'et'in yi Esitu piat morekuat koro Warāu kape ikuap hamo e. <sup>14</sup> Waku yne hawyi toikaykay to'ywot Iako tuwewawi tama Esitu kape. Mi'i hawyi tuwat ra'yn itotiarua Iako wywo 75 miit tuwat ra'yn aha'ase'i'in nimuarua mēpyt'in e Etewāu to'auka teran haria pe. <sup>15</sup> Pyno uhyt'i'in ipot'apyk ta'yn aha'ase'i sa'awy'iwuat Iako tama Kanā'ā pyi tama Esitu kape e. Ta'i watikuap aikotā Iako toīne'en mot'i yi Esitu tote hawyi itote iku'uro ra'yn hap watikuap e. I'ewyte aha'ase'i'in nimuat Iako sa'yru'in 12 ok takaria wyti yne topap yi Esitu tote e. <sup>16</sup> Ma'ato mi'iria yt ta'atusyp hin i Esitu pe ma'ato ta'atusyp ta'yn yi Kanā'ā pe aikope sa'awy'i Aparāu syp hawe mekewat tawa Sikēi e hap tote. Ta'atusyp yne ahe'yianmiaria aikope sa'awy'i Aparāu tikyi'at nu ka'a uhyt Emu sa'yru'in kai sa'up mo yi Kanā'ā pe e. <sup>17</sup> Mi'i hawyi aha'ase'i'in emiariru ko'i te'eruwetypy'i kahato aito wuarua nimuarua yi Esitu tote. Mi'i hawyi ti te'era'aipok teran i ra'yn yi Kanā'ā kape aikotā sa'awy'i Tupana to'e Aparāu me hap ewy ra'yn e. <sup>18</sup> Meiūran



wētup ok morekuat i ra'yn topyhu'at yi Esitu pe morekuat pakup. Mi'i ti yt ikuap i ra'yn aha'ase'i Iuse etiat e. <sup>19</sup> Ta'i tuweuka'i kahato ra'yn sa'awy-i'iwuat aito wuaria ete — Yt naku i kahato typy'i eimēpyt'in meiūpe e ai'ywania pe e. Mi'i pote o eweipugha ra'yn eha'yru'in i'atu'ywā'ī turan i'atuku'uro hamo e morekuat pakup aha'ase'i Musei ywā'ī hap e'at pe e. <sup>20</sup> Mi'i hawyi Musei ywā'ī hap e'at topyhu'at ma'ato te'era'akasa ikahu kahato ra'yn hap kape hawyi i'ywot ity tomotag na'yn iheg me mye'ym ewaty ta'atu'yat pe e. <sup>21</sup> Wētup e'at pe ta'atupag Musei hire urutu wato pe y'y hit owa tote. Ta'atumōto i'anam me aikope yt uwe i ipuēti kuap hap tote ta'atupag e. Ma'ato morekuat koro saki'yt tipuēti Musei tuwei turan tuwak tuerut e. Mi'i hawyi totat ra'yn Musei hawyi — Uimēpyt ra'yn e. Mi'i hawyi morekuat koro saki'yt tomotag na'yn Musei tomēpyt no ra'yn e. <sup>22</sup> Meiūran morekuat timowe'eg kahato Musei. Toimu'e kahato tosaiepiano. Toi'atumu'e kahato aikotā Esitu ywania morekuaria mikuap ko'i yne toi'atumu'e e. Mi'i hawyi Musei itag hawyi — Ta'i tohepap kahato morekuat ewy i'atu'e Esitu ywania Musei pe e. <sup>23</sup> Toikuap yne hāpyk hap hawyi 40 i'aman mot pe tokosap hawyi Musei to'e tuwepe — Are pāi uhewyry teran na'yn ui'ywania kape uiwa'akasa hamo. Isareu ywania kape ara'akasa teran e Musei e. <sup>24</sup> Mi'i hawyi ta'akasa tewyry hap upi Esitu ywania esurara kape wētup ok to'ywania ahyk hat kape ta'akasa. Mi'i hawyi Musei ipy'ahak ta'yn hawyi Esitu ywania esurara toi'auka ra'yn towy'ok po'yppyi e. <sup>25</sup> — Ta'i ui'ywania tikuap hawyi ti aru uiky'e ra'yn e tuwepe. Ta'i Tupana mipo'oro

ti en wanĩkaptia po piat hat wyti en i'atu'e wyti aru ui'ywania'in e tuwanẽtup hawe tuwepe Musei. Ma'ato yt pywo pe hin i katupono mi'i hawyi wẽtup e'at i ra'yn toto hawyi toĩpuẽti to'ywania typy ok wu'uka haria e. <sup>26</sup> Mi'i hawyi tokosap i'atuo-moperup i hamo – Uheywyt'in e wãĩ eiwu'uka tei'o e katupono wẽtup ok yn aha'ase'i kaipywiat aito wẽtup ywania yn eipe pote yt naku i eiwu'uka eiwo'ope e. <sup>27</sup> Mi'i hawyi mekewat wu'uka hap nug hat to'e Musei pe – Motoro meiũpepyi e katupono yt uruporekuat hin i en e. Uwe pyno epo'oro meikowo urunãpin hamo e Musei pe. <sup>28</sup> Ui'auka teran en e aicotã ga'atpo eti'auka morekuat esurara hap ewy apo'e Musei pe. <sup>29</sup> Mio tã e pote Musei token'ẽ ra'yn morekuat pupi hawyi topopy ra'yn pya yi Esitu pyi e Etewãu. Mi'i hawyi mekewat yahig wato tote Musei hewyry ra'yn 40 anu tohũria apykok hap upi hewyry. <sup>30</sup> Mi'i tote toĩpuẽti tehary'i e. Mi'i tote typy ok ha'yru ra'yn tuwemoherep e. Wẽtup e'at pe Musei toto ra'yn yity'ok Sinai kape hawyi itote ta'akasa hu yp wuk hap. <sup>31</sup> Mi'i hawyi aria py'asetpe atipy piat miit ewywuat tuwemoherep e. Mi'i hawyi tokosap ikuap hamo. <sup>32</sup> Mi'i hawyi toikuap Tupana ehay itote – Uito ti ewat e'ase'i'in eTupana e. Uito ti e'ase'i Aparãu Isaki Iako eTupana e Musei pe. Mi'i pote Musei iwuwu kahato hawyi yt ta'akasa po'og neran i howawi – Araha'at Tupana sese kape pote meremo uiku'uro e tuwepe. <sup>33</sup> Mi'i hawyi Tupana to'e Musei pe – Etihep to epy sokpe uimõtypot hamo katupono meiũpe uimõtypot hap e'yi tote ewyry e. <sup>34</sup> Ariot atipy kaipyi ai'ywania ehakye-

ra'at wanĭkaptia po pywiat hamo e. Yt naku i kahato ta'atuho'opot yi Esitu pe e. Ara'akasa ra'yn yne yi Esitu piaria kape e. I'atuehaky'e'i kahato yi Esitu pe hap kape ara'akasa e. I'atumikyry'i kahato itote i'atuete uhehamo e. Ta'i i'atuwo-'okak'i hap atikuap hawyi ti ariot atipy kaipyi i'atuehakyera'at hamo e Musei pe. Woropo'oro mesup yi Esitu kape uhemii't'in porera'at wanĭkaptia po pywiat hamo e Ahetupana Musei pe e Etewãu. <sup>35</sup> Pyno tomi'airo Musei Tupana tipo'oro temiit'in ehakyera'at hamo e. Ta'i toipo'oro Musei yi Esitu kape tehay atipy kaipywiat enoi hamo e. Yt ta'atuky'esat hin i Musei ta'atuporekuat nuat pytkai Tupana tipo'oro mi'i miit ai'ywania sa'awy'iwuaria ehakyera'at hamo e. Tupana ihay mekewat aria'yp wuk hap kaipyiat turan toipo'oro Musei temiit'in powyro hamo. Put'ok'e itote yi Esitu pe hawyi temiit'in sese te'ero'e – Uwe kahu epo'oro uruporekuat no urunãpin hamo i'atu'e Musei pe. Meimuẽwuaria e haria kape Tupana tipo'oro Musei e Etewãu. <sup>36</sup> Ta'i iwato kahato Tupana esaika hap Musei timoherep yi Esitu pe e. Mi'i hawyi toi'atuporenõtem na'yn ai'ywania sa'awy'iwuaria wanĭkaptia po pyi e. Mi'i hawyi Musei timoherep Tupana esaika hap hyemui'a koro y'y hup e hap tote e. Ta'i tutunug mu'ap y'y py'asetpuo ihyemui'a koro sakpo e. Mi'i hawyi tuwat ihyemui'a sakpo yi gag upi wanĭkaptia po pyi e. Mi'i hawyi yahig wato tote 40 anu toimõtypot Tupana iwat hesaika hamo e. Itote tutunug yt miit'in minug kuap i ko'i wuat'i ehamo e. <sup>37</sup> Ta'i ai'ywania mi'atoiat Musei sa'awy'i topyhu'at Tupana mi'airo mi'i miit pytkai e Etewãu to'auka teran haria pe.

Ta'i nimuat Musei henoi yiannote Isareu ywania pe — Ui'ywania e meiûran wyti aru Tupana tomo-wato kahato tomipo'oro ui'ewywuwat eiporekuat koro wo e. Mi'i Miit uhaipepiat sese tuwemo-herrep aru wētup ahemiariru e sa'awy'i Musei e. <sup>38</sup> Sa'awy'i toi'atunãpin kahato ai'ywania Isareu ywania mekewat yity'ok Sinai e hap tote aikotã atipy kaipywiat henoi tope hap ewy tohenoi ahepe sa'awy'i sehay wuat'i e'at piat tohenoi ai'ywania pe e. <sup>39</sup> Ma'ato aha'ase'i'in yt i'atupap teran hin i Tupana mimoherep sehay wuat'i e'at pianuat upi e. Ta'atupun ne'i hawyi te'eruwemorem neran yi Esitu kape i ra'yn e. <sup>40</sup> Mi'i hawyi te'ero'e Musei ywyt Arãu me — Etunug no Ahetupana epo wo mehĩ aipu'ap moherep hanuat i'atu'e. Katupono aipu'ap moherep hat eyke'et Musei ti toto ra'yn yity'ok kape i'atu'e. Mi'i hawyi mio yt uruikuap i ra'yn aikope toïne'en Musei hap sio iku'uro sio yt i'atu'e Arãu me e. <sup>41</sup> Mi'i hawyi aha'ase'i'in tunug wewato ahup hit iã'ãkap ta'atuwetupana wo e. Mi'i ete te'eruwehum kahato i'ewyete ai'ywot'in tomõtypot ta'atupo wuat ta'atuminug wewato ahup hit e. Mi'i hawyi ti ta'atu'auka ra'yn ta'atuhũ imõtypot hamo e. Mi'i hawyi ta'atuium hã'ãkap we — Waku kahato en tupana ta'atu'e hap wewato pe ai'ywot'in nimuaria e. Ikahu kahato ahetupana i'atu'e to'ope e. <sup>42</sup> Mi'i hawyi Tupana to'e — Pyno waku eweipyhu'at ehutupana wētup kawiat wywo e Tupana. Mi'i hawyi ta'atumõtypot tupana wo at waty waikiru ko'i e. — Uruetupana kahato en at waty waikiru i'atu'e sa'ag aha'ase'i'in e. <sup>43</sup> Yt naku i ta'atumõtypot tupana wo Tupana minug ko'i aikotã Tupana to'e miwan me hap ewy — Yt uimõtypot

hin i eipe – Uruimōtypot En ewei'e uhepiat pytkai e Tupana. – Uruhūria urui'auka emōtypot haype ewei'e uhepe wen ma'ato atikuap kahato eheso hap e. Yt uimohey haria hin i eipe e. Atikuap eiwanētup hap eipy'a piat at ka'ap ehewyry uimipo'oro Musei upiat turan mekewat yahig wato tote turan. Yt uhowawi hin i eipy'a ko'i ma'ato mekewat ehutupana Moroki kape yn eipy'a e. – Waikiru Irenwā waku kahato ahutupana wo ewei'e eiwo'ope itote e. Tupanaria iā'ākap ko'i wyti ewetunug kahato itote ehutupana ewywuat ko'i e. Mi'iria yn eweimōtypot at ka'ap itote. – Uruimōtypot kahato Aparāu eTupana ewei'e kahato yt pywo pe pytkai i e Tupana sese. Pyno woroho'opo'oro eipe pya kahato ehe'yi wakuat kai wētup ywania kape wētup tama kape. Ehewanīkaptia esurara'in po pe eweikupte'en aru pya kahato ehe'yi uimium wakuat kaipyi hawyi e. Ehewanīkaptia yt nakuaria i po pe wyti aru eweikupte'en e. Meke-wat yi Papirunia e hap kape woroho'opo'oro aru e. Mi'i tote ehewanīkaptia yt nakuaria i eropat hamo woroho'opo'oro aru e Tupana sa'awy'i miwan me ai'ywania pe Amosi 5.25-27 pe e. <sup>44</sup> Pyno yahig koro puo nimuaria ai'ywania ikohyewyry kahato e. Mi'iria pe Musei to'e – Waku watunug no Tupana yat koro meiūpe aikotā Tupana mimoherep kat kupitu kat kupitu hap ewy e. – Waku ipe kawiat i'ewyte sokpe kawiat ewetunug uimōtypot yat e Tupana uhepe e Musei e. Sa'awy'i Tupana ihay kahato ai'ywania pe tomōtypot yat sokpe kawiat puo. <sup>45</sup> Mi'i hawyi karāpe tuwehyt'ok yi Kanā'ā pe turan mekewat e'at pe Tupana mōtypot yat ipe kawiat ta'atuereto yi Kanā'ā kape e. Ma'ato

aha'ase'i Musei yt teke i yi Kanã'ã pe katupono iku'uro Iûtãu hy sakpo yity'ok tote e. Mi'i hawyi Tupana ti'asyp itote e. Mi'i hawyi Musei saipepiat Iusue upi ra'yn tuwehyt'ok kahato tawa Kanã'ã pe nimuaria ahe'yanmiaria e. Mi'i hawyi yi Kanã'ã pe ta'atupuëti wêtup ywania ko'i ra'yn ahewanĩ-kaptia sese yt nakuaria i ma'ato mi'iria Tupana ti'atusopo yne ra'yn hawyi tutum yi Kanã'ã ai'ywania pe e. Mi'i hawyi toïne'en na'yn Tupana mōtypot yat ipe kawiat yi Kanã'ã tote e. Mi'i hawyi ai'ywania te'eruwemotypy'i kahato itote e. Mi'i hawyi mehĩ Tawi topyhu'at morekuat koro wo itote e. <sup>46</sup> Morekuat Tawi ete Tupana tuwehum kahato ra'yn e. Mi'i hawyi wêtup e'at pe morekuat Tawi to'e – Uha'ase'i Iako eTupana e atunug neran meiũpe ahe'yi Kanã'ã tote emōtypot yat sese e. <sup>47</sup> Mi'i hawyi – Waku esa'yru inug e. Mi'i hawyi morekuat Tawi iku'uro hawyi ha'yru morekuat Sarumãu tunug na'yn Tupana yat koro itote e. <sup>48</sup> Ma'ato watikuap ta'yn aikotã Ahetupana yt toïne'en kuap i aipo wuat aiminug to'yat pe e Etewãu. <sup>49</sup> Kat pote nimo Tupana to'e – Atiky'esat pote waku yne waikiru ko'i tote ara'apyk hawyi mytyp yne tote waku uipy heiam topyhu'at e. Uiwato kahato. Yt areïne'en neran i miit'in minug ui'yat ko'i pe e. Ui'yat wato hap ok tã yt uwe i inug kuap are katupono areïne'en atipy pe i'ewyte areïne'en yi tote e. <sup>50</sup> Uiwat uiminug yne yne waikiru sem hawyi at yi waty i'ewyte yne ipuat ko'i ati'atunug yne. Pyno aikotã aru pyno eipe ewetunug uheiam yi tote e Tupana miwan me Isaia 66.1-2 pe e Etewãu to'auka teran haria pe.

<sup>51</sup> Ui'ywania e sa'awy'itepyi aha'ase'i'in tu'uka

kahato Tupana miky'esat nug hap ete e. Koitywy mi'iria ewywuaria eweikupte'en eiperia e. Ta'i aha'ase'i'in ewywuaria kahato eweikupte'en e. Ta'i eipy'a heg kahato aikotā ai'ywania sa'awy'iwuaria ewy sese eweikupte'en e. Tupana Pā'āu miky'esat ko'i yt ewetunug hin i eiperia e. Ipy'ahak sese rakaria wo eweikupte'en Tupana piat eiky'e hap ete e. Ta'i eweho'o'okenhyp kahato wyti ehewaure ka'a ko'i Tupana ehay kape e. Aikotā ai'ywania nimuaria ewy kahato ti ewetunug yt naku i sa'ag kahato Tupana mipo'oro ko'i ete e. Ta'i Tupana mipo'ororia yne auka haria ti eipe ei'ywot'in pot ko'i ewy e. <sup>52</sup> Ta'i Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuaria yne heno'i heno'i kahato Hemiit Wakuat ut hamuat hap ma'ato mi'iria ete wyti aha'ase'i'in ti'atumikyry'i kahato hawyi ta'atu'atu'uka sa'ag ne'i e. Ta'i aha'ase'i'in ewywuaria eweikupte'en katupono ga'atpo Tupana tipo'oro Temiit Wakuat Aiporekuat nuat sese aikotā to'e hap ewy wen ma'ato Mi'i Miit Wakuat eweima'at sa'ag ne'i hawyi ti ewei'auka sa'ag ne'i aria'yp posak tote e Etewāu to'auka teran haria pe. <sup>53</sup> Ta'i i'ewyete Tupana mipo'ororia atipy kaipywiaria heno'i hāpyk kahato Musei pe Tupana ehay Mi'i Miit etiat eināpin hamuat wen ma'ato yt eweimohey hin i i'atumimoherep ko'i e. Atipy kaipywiaria ehay pun haria eipe e Etewāu to'auka teran haria pe. <sup>54</sup> Mi'i hawyi mio tā e pote i'atupy'ahak kahato ra'yn Etewāu ete kyry'et kyry'et'i'atu'e. <sup>55</sup> Ma'ato Tupana Pā'āu Wakuat no toīne'en kahato Etewāu ete. Mi'i hawyi teha'at atipy kape Etewāu. Mi'i tote Tupana mimō-typot hap ētyhot hap itote ta'akasa. Mi'i turan —

Aheyke'et Iesui itote e. <sup>56</sup> Eweha'at ro Tupana po sese kawiat ipoĩ'ãm na'yn e. Are pãï ikahu kahato ikahu kahato e. Waku kahato itote. Eweheha'at ro e Etewãu i'atuepe. <sup>57</sup> Mi'i hawyi — Wãï'i'atu'e yt naku i e hat i'atu'e. Epo'inik to katupono yt uruikuap teran i po'og ehay i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Mi'i haype meremo te'eruwewaure ka'a hik ta'atupo wo. Mi'i hawyi torania itotiarua tuwat tuwat Etewãu ehay monik hamo. <sup>58</sup> Mi'i pote ta'atuporenõtem Etewãu tawa Ierusarëi myi. Mi'i hawyi i'auka haria te'erekamisa hep ium ta'atu-'akag kurum iwasu Sauru po pe. Mi'i hawyi Sauru to'e tesurara'in me — Ewei'auka ro Etewãu nu wo e haty wo. <sup>59</sup> Mi'i hawyi mak mak'e i'atu'e nu wo Etewãu auka hamo. Mi'i turan Etewãu ihay haty wo — Uika'iwat Iesui epo pe ra'yn atum uipã'ãu e. <sup>60</sup> Mio tã to'e hawyi tuwepỹ'ãtutuk hawyi — Uika'iwat eti'atuky'e yn na'yn o yne ui'auka haria e. Waure wo ereĩne'en ui'auka hap kai e haty wo hawyi ipyhu tek'e hawyi iku'uro ra'yn toket sese.

Mi'i tã hap ewy ta'atu'auka aiwy Etewãu hawyi atiwan mesuwe uimiwan me. Uito ti mekewat mohag nug hat Iruka.

## 8

<sup>1</sup> Mekewat e'at turan kurum iwasu Sauru tim-oma teran yne Iesui mohey haria tawa Ierusarëi totiarua. Toi'atusaty'i saty'i kahato Aika'iwat emiit'in yne. Mi'i hawyi i'atuehaky'e'i kahato itote imohey haria. Mi'i pote te'eropopy kahato pya tawa Ierusarëi kaipyi Sauru piat ta'atu'atua'uka hap pupi. Mi'i hawyi te'eruwesytpok kahato aikope aikope waku hap kape kat etawa hit kape kat etawa wato kape tuwat tuwat. Irania'in tuwat



yi Samaria kape ma'ato irania'in tuwat yi Iuteu kape. Ma'ato Iesui saipepiaria 12 ok takaria yt te'eropopy hin i tawa Ierusalēi kaipyi. <sup>2</sup> Mi'i hawyi Iesui mohey haria koro ko'i tuwat ta'atuwy Etewāu piit syp hamo. Ta'atu'asyp turan paa'i'atu'e kahato iky'e haype. Ta'atusyp hawyi te'eruwak kahato itote iky'e kahato haria pote.

<sup>3</sup> Mi'i hap e'at pe i'atu'akag Sauru timoma kahato Iesui mohey haria tawa Ierusalēi miaria. Mi'i pote yne i'atu'yat puo teke teke toi'atumoma teran haype. Ihainia'in i'ewyte haryporia'in toi'atuherep'i herep'i yi upi hawyi toi'atupyhyp wo'opyhik hawe. Mi'i tet pupi irania'in Iesui mohey haria te'eruwesytpok kahato tawa Ierusalēi kaipyi te'eruwenō'ē.

<sup>4</sup> Mi'i hawyi ma'ato kat etawa pe kat etama pe aikope aikope te'eropyhu'at hap tote ta'atu'atutytpok kahato sehay wakuat yne Iesui etiat. <sup>5</sup> Mi'i hawyi mekwat 7 ok takat Wiripi toto yi Samaria kape. Mi'i hawyi itote topotmu'e tehay wo – Iesui ti Tupana Mi'airo Aiporekuat nuat e. <sup>6</sup> Mi'i hawyi Wiripi po puo Tupana timoherep kahato itotiarria pe tesaika hap. Iwato kahato toimoherep wakuap ko'i yt miit minug kuap i hap ewy tutunug Wiripi po wo. Mi'i pote yi Samaria piaria te'eraha'at kahato i'ewyte te'eruanētup kahato hawyi – Uhyt mimi koitywy uruimohey ra'yn Iesui ti rat Tupana Sa'yru i'atu'e. Pywo ti rat emienoi Wiripi i'atu'e. <sup>7</sup> Mi'i pote Iesui ti'atusopo kahato ahiagnia yi Samaria ywania piit pyi Wiripi po wo. Toi'atusopo turan kak'i'atu'e kak'i'atu'e ahiagnia. Ikag mot'i rakaria toi'atumoehāite kahato. Yt hewyry kuap i rakaria toi'atumoewyry i ra'yn. Ipiit heg nakaria

toi'atupiit moperup'i i ra'yn. <sup>8</sup> Mi'i pote yi Samaria totiaria — Waku sakpo waku sakpo En Tupana i'atu'e ta'atuehay wepit kahato popuo.

<sup>9</sup> Waku kahato yi Samaria tote wen ma'ato toĩne'en itote wētup ok paini Simãu e hap het rakat. Mi'i ti tomikuap ewy inug topo wo yt pywo piat i. Toimoherep kat ko'i kat ko'i miit'in atumoperup'i hap katupono toiky'esat topo pe yne miit'in haype itotiaria tomohey hap toiky'esat. Mi'i pote to'e — Pywo ti rat Tupana mipo'oro ahepaini wuat e Simãu miit'in ma'at hamo. <sup>10</sup> — Uito ti po'og po'og torania kai e Simãu itotiaria pe. Mio tã to'e pote i'atupap kahato paini koro upi — Pywo ti rat paini Simãu ni Tupana misepap nug kuap hat sese i'atu'e tu'isaria itotiaria. <sup>11</sup> Meremo topo wuat tominug ko'i wo paini ti'atumoperup'i yne tawa piaria yi Samaria piaria. Ma'ato topo wo meremo hap wywo toi'atuma'at kahato miit'in tominug yt pywo piat i hamo. <sup>12</sup> Mekewat e'at pe put'ok'e Wiripi itote yi Samaria tote Iesui moherep i'atuepiat hamo are. Mi'i hawyi tohenoi henoĩ aikotã miit'in tunug Ta'atuporekuat no Tupana hap ko'i tohenoi — Ta'i Tupana tipo'oro ra'yn wyti Aporekuat sese uiwyria'in e. Iesui ti Tupana Mi'airo Ahehakyera'at hanuat e. Pyno — Woromohey En Iesui ewei'e ro hawyi atiky'esat En Iesui Uipotypot no ewei'e ro mesup uhyt'i'in mana'in e Wiripi yi Samaria totiaria pe. Mio tã e hawyi te'eruwelik ta'yn Wiripi mienoi Iesui etiat ete. Mi'i hawyi ta'atumohey ra'yn Wiripi mienoi Iesui etiat. Waku mi'i hawyi toi'atuset'ok ta'yn mi'iria itotiaria haryporia'in ihainia'in y'y wo Iesui set upi. — Woroho'oset'ok Iesui mohey haria y'y wo

e Wiripi i'atuepe.

<sup>13</sup> Mi'i hawyi mekewat paini Simãu timohey ran hawyi tuweset'ok ta'yn mi'i y'y wo. Mi'i hawyi toto ra'yn Wiripi upi katupono toiky'esat Wiripi esaika hap ewy – Atiky'esat Wiripi esaika hap ewy e. Wiripi ewywuat areĩne'en hawyi mono paini koro wo areĩne'en aru Wiripi ewy e Simãu tuwepe. Mi'i hawyi ipap kahato Wiripi upi. Ta'akasa teran iminug ko'i yt miit'in minug ewywuat i hap ko'i kape. – Aikotã som tutunug e tuwanětup hawe paini.

<sup>14</sup> Mi'i hawyi meiũran Iesui potmu'eria 12 ok takaria tikuap ta'yn aikotã yi Samaria piaria Tupana ehay upi ra'yn te'eropyhu'at hap. Mi'i hawyi ta'atupo'oro ra'yn uhyt Peteru uhyt Iuwãu ikuap hamo. <sup>15</sup> Peteru Iuwãu put'okta'atu'e hawyi ta'atuhětup Tupana kape Topã'ãu Wakuat ium Samaria ywania piat hamuat ta'atuhětup. <sup>16</sup> Katupono sa'awy'i Wiripi ti'atuset'ok y'y wo Iesui mohey haria itotiaria wen ma'ato Topã'ãu Wakuat Tupana yt tum i te mekewat ywania pe. <sup>17</sup> Mi'i pote Peteru Iuwãu te'eruweponug Iesui mohey haria pakup i ko'i ete hawyi – Tupana i'atu'e etum no Epã'ãu Wakuat Esa'yru mohey pakup i haria pe i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atusat ra'yn hawyi i'atukai kahato ra'yn Tupana Pã'ãu Wakuat. <sup>18</sup> Mi'i hawyi paini Simãu tikuap ta'yn hawyi – Are pã atiky'esat kahato Peteru Iuwãu esaika hap e. Pyno aru atikiyi'at hawyi atum aru Ipã'ãu uhemii't'in me e tuwepe tuwanětup hawe. Mi'i hawyi to'e – Mehĩ Peteru e atiky'esat etum uhepe esaika hap Mã'ãu ium kuap uhepiat hamuat e. Etum na'yn uhepe hawyi ti aru sa'up atum iwato kahato epe e. <sup>19</sup> Waku

kahato areĩne'en e'ewy mehĩ katupono mi'i hawyi atum kuap Ipã'ãu uhepiat iky'esat haria pe e'ewy e paini. I'ewyte atiky'esat ewat esaika hap Tupana ewywuat. Mi'i pote atum neran e'ewy Mã'ãu uimiky'esat ewywuat nug haria pe. Pyno etum no uhepe esaika hap hawyi uito wy atum kahato ha'up epe e Peteru pe. <sup>20</sup> Ma'ato Peteru tiwesat — Uhyt e uiwanētup hawe ti aria koro wuat'i e'at piat hap kapiat en e. Esa'up uato hap yt kan hamo i Tupana miium kyi'at hamo e. Waku Tupana tipo'oro esa'up uato aria koro kape ewywo e. Yt naku i rat erewanētup paini e katupono yne Tupana miium ko'i yt kat sa'up i yt uwe i ikyi'at kuap e. Yt naku i — Atikyi'at teran Tupana miium e. <sup>21</sup> Ewanētup hap ti yt Tupana kape hin i e. Yt ehēpap hin i uruwywo epotpap hap e. <sup>22</sup> Pyno ehētup to po'og yn na'yn Uruka'iwat pe — Atoiat yne teran uiminug sa'ag ko'i hawyi koitywy woromohey En yn uhehakyera'at hamo ere ro Uruka'iwat Iesui pe katupono ti mi'i yn ipotput'ok'e emowanētup kahu hamo emowe'eg hap nug hamo paini e. <sup>23</sup> Mi'i yn emohãpyk kuap e. Yt ikahu hin i wyti ewanētup hap e. Yt ehay se hin i wyti mio tã ere e. Ahiag po pe sese wyti ereĩne'en e i'ewyte eminug yt naku i hap eko po pe wyti ereĩne'en ne en e Peteru paini Simãu me. <sup>24</sup> Mi'i hawyi paini paa'e kahato hawyi to'e haty wo Peteru pe — Ehētup to Tupana pe uhehakyera'at hamo mehĩ e. Yt atiky'esat kahato i e'e hap ewy topyhu'at uhete Tupana kaipyi e paini Simãu Peteru pe.

<sup>25</sup> Mi'i hawyi Peteru Iuwãu ti'atumu'e kahato itotitaria tawa Samaria totitaria yne Iesui mienoi nug hamuat hap ete. Mi'i hawyi te'era'aipok

tawa Ierusalrēi kape ma'ato mu'ap upi ta'atuhenoi henoi yne ra'yn tawa Ierusalrēi kape mu'ap upi-aria tawa hit upi ta'atuhenoi yi Samaria piaria pe ta'atuhenoi.

<sup>26</sup> Mekewat e'at pe Tupana tipo'oro temiit atipy kaipywiat Wiripi kape tehay enoi hamo. — Ereto ro meiūpepyi Wiripi e Tupana. Ereto ro yi Samaria pyi at posak pe mekewat yahig muat mu'ap upi tawa Ierusalrēi pywiat tawa Kasa kapiat upi e Tupana mipo'oro Wiripi pe. <sup>27</sup> Mi'i hawyi toto ra'yn yahig koro kape Wiripi Tupana e hap ewy. Mi'i hawyi itote teha'at hawyi ta'akasa mekewat mu'ap upi yi Etiopia potypot haryporia kawiat mana Kantasi emiit'in akag potpo'oro kape. Mi'i ti yi totiat yara piat kape ta'akasa ta'aipok ta'yn tawa Ierusalrēi myi tetama Etiopia kape. Mi'i tote sa'awy'ite Ierusalrēi kape toto hawyi totomōtypot itote Tupana. Waku yne hawyi ta'aipok tetama kape i ra'yn. Mi'i miit topyhu'at Etiopia piat haryporia kawiat morekuat Kantasi ekare'en i'ewyete tetineiru yne ipo piat hat. Morekuat Kantasi ekat yne apykok hanuat topyhu'at. <sup>28</sup> Mi'i hawyi mekewat yara puo tuwemu'e at Tupana miwan ete. Isaia miwan ete tuwemu'e toimowēpap apyk pe pytkai ihū Kawaru ko'i he'yara heroto yi upi hetama Etiopia kape. <sup>29</sup> Mi'i howawiat Wiripi eha'at turan Tupana to'e — Ereto ro Wiripi. Ereput ro mekewat yara upi e. <sup>30</sup> Mio tā e hawyi pun'e ra'yn hupi Wiripi. Mi'i hawyi put'ok'e mekewat miit morekuat powyro hat ete. Mi'i turan mekewat miit tomowēpap ta'yn Tupana ehay moherep hat Isaia miwan. Wiripi tikuap hawyi tuwēpowat — Etikuap apo kat e kat e tohenoi iwan me mehī

e. <sup>31</sup> Mi'i pote toiwesat – Yt rat uhyt e. Yt uwe i rat uimu'e mi'i pote rat yt atikuap kuap i rat e ma'ato uimu'e pote ti ren meremo atikuap e. Mio tã to'e hawyi – Pyno ereke ro uhyt era'apyk to meiũpe ui'yatype e. <sup>32</sup> Sa'awy'iwuat Tupana mienoi Isaia piat ete tuwemu'e kahato. Mio tã e Isaia – Aikotã aihũ Uweuira toto to'auka hamo hawyi yt tu'uka hin i to'auka haria wywo e. Mi'i hap ewy wyti aru Uimipo'oro toto to'auka hamo e. I'ewyte aikotã aihũ mēpyt yt ihay hin i wahap'ok hap e'at pe hap ewy ti aru Uimipo'oro yt wã'i'e i toho'opot hap e'at pe e. <sup>33</sup> I'ywania yt timōtypot hin i Uimipo'oro hawyi yt kat hamo i ta'atu'auka sa'ag e. Ta'atuwat ta'atuminug yt ikahu i pote yt ta'atuky'esat i hanoi hap. Mi'i pote sa'ag kahato ta'atumohit e. Yt hãpyk hin i morekuaria titek Uimipo'oro e. Yt naku i kahato aru i'auka haria te'eropyhu'at wuat'i e'at pe e Tupana e Isaia pe Isaia 53.7-8 kaipyi toimowẽpap. <sup>34</sup> Mi'i hawyi apo'e Wiripi pe – Pyno Isaia hanoi tuwetiat apo sio wētup ok etiat tohenoi yianmete e. <sup>35</sup> Mi'i hawyi Wiripi tiwesat topy'a pyi – Ta'i yt tuwetiat i wyti tohenoi ma'ato Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat Iesui etiat wyti Tupana ehay moherep hat Isaia hanoi sa'awy'i ahepe yianme miwan me e Wiripi. Mi'i hawyi toimoherep yne mekewat miwan me Iesui etiat mekewat morekuat emiit pe. <sup>36</sup> Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e y'y ete. Mi'i hawyi Morekuat powyro hat to'e – Meiko y'y uhyt waku apo uhēt'ok en meikowat y'y pe e Wiripi pe. <sup>37</sup> Mio tã e pote – Ta'i mehĩ e pywo etomohey Iesui toĩne'en Ehakyera'at hat epy'a pe pote ti waku woroset'ok e. Mi'i hawyi toiwesat – Uhyt e pywo

ti rat atomohey sakpo'e Iesui ti Aiporekuat nuat Tupana Mipo'oro e. Mi'i Miit ti Tupana Sa'yru sese atomohey kahato mehĩ e Wiripi pe. — Pyno waku e Wiripi. <sup>38</sup> Mi'i hawyi morekuat emiit akag to'e temiit'in me — Ewemopyhu'at ro meremo uhe'yara mesuwe yẽpeke mu'ap tote e. Mi'i hawyi yara yi totiat pyi tuwenõ'ẽ y'y kape. Mi'i hawyi tuwehyt'ok y'y pe. Mi'i hawyi Wiripi het'ok ta'yn mi'i. <sup>39</sup> Mi'i hawyi tuwenõ'ẽ y'y pyi hawyi yt tuwekuap i ra'yn Wiripi katupono Tupana Pã'ãu tioto ra'yn meremo itote pyi hawyi yt uwe i ra'yn yahig note Wiripi. Mi'i hawyi morekuat emiit toto ra'yn tetama kape iwepit kahato ra'yn tuwehum kahato ra'yn Tupana ete. <sup>40</sup> Mi'i turan Wiripi tuwemoherep i ra'yn tawa Asutu pe. Mi'i hawyi tawa Asutu piaria toi'atumu'e kahato Iesui ete. Mi'i hap totepyi toto i ra'yn Sesareia kape ma'ato toto turan yne tawa hit upi toi'atumu'e yne mu'ap upi tokosap mo.

Mi'i hap atikuap hawyi atiwani mesuwe uito Iruka.

## 9

<sup>1</sup> Mekewat e'at pe mekewat Sauru e hap het rakat toĩne'en Ierusarēi me. Mi'i ti ipy'ahak kahato po'og Iesui mohey haria ete — Ati'atu'uka yne Iesui emiit'in e Sauru topy'a pe. Ati'atumoma torania eipe e haty wo ipotmu'eria pe. Eimoma hap yn atiky'esat e. Mi'i haype toto ra'yn pa'i koro kape Ierusarēi miat kape. <sup>2</sup> Mi'i hawyi to'e pa'i koro pe — Uipo'oro ro en tawa Tamaku kape katupono atiky'esat kahato atikat teran mekewat wētup mu'ap mohey haria itotitaria e. Ta'i ihainia'in

i'ewyte haryporia'in imohey haria ati'atupytyk pytyk teran hawyi ti ateropo'ok teran meikowo ewawi Ierusalēi kape i'atu'apiheg hamo e. Mi'i tupono ti emiwan atiky'esat ekaipyi uipo'oro epiat hap mi'i hap nug hamo mehī e Sauru pa'i koro pe. Mi'i hawyi tutum Sauru pe mekewat ipo'oro hap miwan etiat. Mio tā to'e — Tawa Tamaku piaria Iuteuria pa'i ko'i e ewetunug no yne Sauru miky'esat ko'i ewy e miwan me. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Sauru toto tawa Tamaku kape yi upi. Mi'i hawyi porap put'ok'e tawa Tamaku tote turan meremo put'ok'e Sauru ete ariāty hētyhot kahato rakat. Mi'i hawyi hētyhot py'asetpe toīne'en. <sup>4</sup> Mi'i pote Sauru ta'at yi tote hawyi toikuap sehay — Sauru Sauru e kat hamo ten uhaty'i haty'i en e. <sup>5</sup> Mi'i pote toiwesat — Uweī En Mehī e. Mi'i hawyi — Uito rat Emisaty'i saty'i sese Iesui e toiwesat. <sup>6</sup> — Sauru e epoīām no hawyi ereto ro tawa Tamaku kape. Itote ti aru etikuap ta'yn aikotā waku etunug hamuat hap e Iesui. <sup>7</sup> Itote ti Sauru wyria'in ikuap ta'yn wy atipy kaipywiat sehay ma'ato ihay rakat yt te'era'akasa i. Mi'i pote yt kat i'atu'e kuap i ra'yn. Mi'i hawyi Sauru i'āpe'ok'am yi totepyi hawyi mehit'e wen ma'ato yt ta'akasa i ra'yn yt kat i heremo. <sup>8</sup> Mi'i hawyi ta'atuky'esat eroto ra'yn mu'ap upi tawa Tamaku kape yt ihapytig i pote. <sup>9</sup> Itote mye'ym e'at yt kat i ta'akasa. Yt kat i tutu'u teran yt te'y'u i wyti Sauru.

<sup>10</sup> Mi'i hawyi tawa Tamaku pe wētup ok Iesui emiit toīne'en Anania e hap het rakat. <sup>11</sup> Mi'i pe imu'etu Iesui to'e — Anania ereīne'en apo'e. Mi'i pote — Ta'i areīne'en Uika'iwat e. — Pyno epoīām no katupono woropo'oro teran Iuta yat



kape mekewat mu'ap hãpyk takat rotiat yat kape e. Put'ok'ere Iuta yat piat hawyi ti aru etikat Sauru e hap het rakat tawa Tasu piat wemotag hat. <sup>12</sup> Katupono tohētup ta'yn mesup uhowawi e. Mio Sauru ta'akasa ra'yn tomu'etu ewawi Anania e. Pyno ereke to'yat piat hamuat hap kape ta'akasa ra'yn tomu'etu e. Epo wuat tomoehapytig hamuat hap toikuap ta'yn tomu'etu e Anania pe. <sup>13</sup> Mi'i hawyi Anania tiwesat — Uika'iwat e uruikuap kahato ti mekewat miit e. Ta'i yt naku i kahato ti mekewat Sauru e. Ta'i irania'in henoï kahato uhepe mekewat miit etiat — Mi'i miit wyti Iesui mohey haria tawa Ierusalēi miaria mosaty'i saty'i hat sese wyti i'atu'e. <sup>14</sup> Mesup ta'yn wyti tut urupo'i po'i hamo Uhyt e. Ta'i pa'i kororia mipo'oro ti Sauru urupyhik hanuat e Anania. <sup>15</sup> Mi'i hawyi Iesui to'e — Ta'i atikuap ta'yn wen ma'ato ereto ro Sauru kape katupono uipo piat ra'yn wyti mi'i. Uimi'airo sese ra'yn mi'i e. Ta'i atipo'oro wyti aru Sauru wuat'i ywania kape uhenoi hamo e. Morekuaria piat uimoherep hamo wyti aru atipo'oro Sauru e. Isareu ywania pe i'ewyite irania'in ywania pe ti aru atipo'oro mi'i miit e. <sup>16</sup> Ma'ato ti aru uimoherep turan aikope aikope toto hap tote toho'opot kahato aru uhetiati uheday enoi hap upi e. Yt tuwemōti hin i ti aru uhēt moherep miit'in miat turan e. Mi'i pote ti aru toho'opot kahato uimoherep wuat'i ywania puo turan e. Ho'opot kahato hap wyti aru atomoherep Sauru pe e Iesui Anania pe. <sup>17</sup> Mi'i hawyi toto ra'yn Anania Sauru kape Tupana piat topo'oro hap ewy. Put'okto'e hawyi Anania tuweponug hawyi to'e — Uiwy'ok Sauru e Aika'iwat Koro Iesui

uipo'oro mesup emoehãite hamo e. Ga'atpo tuwe-moherep epe mu'ap upi e. Mi'i Miit uipo'oro mesup katupono toiky'esat kahato ehapytig sese hap i'ewyte tutum neran epe Topã'ãu Wakuat yn e Sauru pe Anania. <sup>18</sup> Mio tã e hawyi hewo ra'yn pira pe ewywuat Sauru eha pyi hawyi ihapytig i ra'yn hawyi i'ãpe'ok'am na'yn hawyi Anania het'ok ta'yn y'y wo. <sup>19</sup> Mi'i hawyi ti Sauru tenuk i ra'yn. Waku hawyi hesaika i ra'yn.

Mi'i hawyi Sauru toĩne'en mot'i Iesui mohey haria wywo tawa Tamaku pe. <sup>20</sup> Mi'i hawyi itote tohenoi kahato haty wo — Iesui ti Tupana Sa'yru sese e to'ywania Iuteuria pe ta'atuwo'o-mu'e hawe Tupana mōtypot yat pe. <sup>21</sup> Mio tã e pote te'ero'e to'ope — Iesui mohey haria atu'uka hat ra'yn apo meĩũ i'atu'e. Pa'i kororia mipo'oro Iesui mohey haria po'i po'i hanuat apo meĩũ miit i'atu'e i'ywania to'ope. <sup>22</sup> Ma'ato Sauru henoi po'og ne'i wakuap. Toi'atumoperup'i tehay wo tawa Tamaku piaria — Pywo pe ti Iesui ti Tupana Mipo'oro Miit'in Porekuat nuat e. <sup>23</sup> Toi'atumu'e kahato at ka'ap pote — Wãi'i'atu'e ma'ato toi'atumu'e te hawyi — To'iro wati'auka Sauru i'atu'e. To'iro watimopo'inik ihay sa'ag i'atu'e to'ope Iuteuria. <sup>24</sup> Ma'ato Sauru tikuap ta'yn i'atu'e hap tetiat to'auka irane hap. Mi'i hawyi topopy teran tawa Tamaku pyi wen ma'ato surara'in tipyhyp ta'yn mekewat oken'ypy wato i'auka hamo. <sup>25</sup> Ma'ato wãtym na'yn hawyi Iesui mohey haria tipowyro ra'yn iwētem hap ete yrysakag wato pe. Ta'atumo-apyk ta'yn yi kape haity pe tawa ekurara ywaiti rakat sakpo ta'atuenōtem na'yn Sauru yi kape.

<sup>26</sup> Tawa sakpo hawyi topopy ra'yn Sauru tawa

Ierusalrēi kape. Put'ok'e Sauru tawa Ierusalrēi note hawyi toto teran Iesui mohey haria wywo ma'ato yt te'eruwehik teran hin i Sauru ete kat pote te'eroken'ē ipupi katupono yt ta'atumohey i te Iesui mohey hano toīne'en hap pote. <sup>27</sup> Ma'ato mekewat mehĩ Panāpe tipowyro kahato Sauru. Mi'i hawyi motpo'ororia 12 ok takaria kape totiototo Pauru imohey Iesui etiat hap enoi hamo. Mi'i hawyi Panāpe to'e i'atuepe — Aika'iwat Iesui ti tuwemoherep ta'yn Sauru pe tawa Tamaku kapiat mu'ap tote e Panāpe. Mi'i tote ti ta'akasa ra'yn Aipotypot Iesui kape e. Mi'i hawyi ti ai'ewy ra'yn toimohey Iesui e. Pywo ti rat Iesui mohey hat sese wo mio Sauru e. Ta'i tohenoi kahato ra'yn Iesui tawa Tamaku piaria pe e Panāpe. <sup>28</sup> Mi'i hawyi motpo'ororia 12 ok takaria — Waku kahato i'atu'e. Mi'i hawyi Sauru topyhu'at i'atuwywo ra'yn. Mi'i hawyi hewyry kahato i'atuwywo ra'yn tawa Ierusalrēi me. Karāpeĩ tuwat Ierusalrēi myi hawyi Sauru toto i'atuwywo i'atuwyry hap upi Iesui ehay moherep hamo. <sup>29</sup> Mi'i hawyi Sauru tomoherep kahato ra'yn tehay wakuat Iesui etiat yne miit'in me. Yt uwe pupi i ra'yn token'ē — Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat ti Iesui e torania pe Sauru.

Mi'i hawyi itote Sauru henoi kahato itotiaria Kereku pusu kuap haria pe. I'ewyte yne Iesui etiat tohenoi at ka'ap kahato. Yt ipo hep hin i. Mi'i hawyi apo apo'i'atu'e Sauru pe i'atumikuap ok tā niatpo sese sehay wen ma'ato waku pe yne toi'atuwesat. Mi'i hawyi tu'uka kahato teran ta'atuehay wo. — Pyno waku wati'auka mekewat Sauru i'atu'e to'ope. <sup>30</sup> Mi'i hawyi Iesui potmu-

'eria tikuap ta'yn Sauru auka teran itotiararia piat hap. Mi'i hawyi Sauru ta'atuereto ra'yn wētup tawa kape mekewat tawa Sesareia kape i ra'yn. Mi'i hawyi tawa Sesareia pyi ta'atupo'oro mehī Sauru y'y wato sakpo ra'yn tetawa Tasu e hap kape i ra'yn yara puo. <sup>31</sup> Mi'i hawyi Iesui mohey haria waku pe i ra'yn tukupte'en tawa Ierusalēi me katupono i'atusaty'i saty'i haria i'atu'uka teran haria i'atupohep porap'i pote. Waku i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi te'eruwemoesaika kahato ra'yn Iesui mohey hawe. I'atuwepit ra'yn. Mi'i hawyi yt uwe pupi i te'eroken'ē.

<sup>32</sup> Mekewat e'at pe Peteru hewyry i ra'yn yne tawa puo Iesui mohey haria pakup i rakaria Tupana mimowakuaria miit'in upi ikuap hamo. Meiūran put'okto'e tawa Irita pe. Mi'i tote toīne'en Iesui mohey haria wywo. <sup>33</sup> Mi'i hawyi itote Peteru tipuēti Eneia e hap het rakat 8 i'aman mot pe toīne'en yni pe at ka'ap yt hewyry kuap i rakat pote. <sup>34</sup> Mi'i hawyi to'e Peteru tope — Mehī Eneia e Aiporekuat Iesui ti emopoī'ām na'yn mehī e. Pyno epoī'ām no uhyt hawyi eti'okpo'i ro e'yni hawyi ewyry ro e Peteru tope. Mio tã e hawyi meremo ipoī'ām. <sup>35</sup> Karāpeñ tawa Irita piaria i'ewyte Tawa Saruna piaria te'era'akasa Iesui mimopoī'ām kape hawyi te'eruwemorem kahato Aika'iwat kape. Te'eruwat ra'yn ta'atuetupanaria kaipyi.

<sup>36</sup> Mi'i hawyi tawa Iope pe wētup ok haryporia Iesui miky'esat nug hat toīne'en. Mi'i ti mana Turaka e hap het rakat. Mi'i haryporia inug waku kahato at ka'ap. Toi'atupowyro kahato miit'in miwaure ko'i. Toi'atupoi hesy'at rakaria. Iwese

kahato hap toimoherep yne ihaky'e'i rakaria pe. Toi'atupowyro hatek takaria. Tekare'en ahyt toimō'ē yt hekat i rakaria pe. Wētup het Tapita i'atu'e Kereku pusu kuap haria. <sup>37</sup> Ma'ato meke-wat e'at i'ahu kahato ra'yn hawyi mana Turaka iku'uro ra'yn. Mi'i hawyi wētup ok tei i'okpuk hawyi okipy ywaiti tote ta'atupag iku'uro rakat. <sup>38</sup> Mi'i hawyi Iesui potmu'eria tawa Iope totiarua tikuap ta'yn Peteru ieīne'en tawa Irita piat hap. Tawa Irita yt pya hin i tawa Iope kaipyi toīne'en. Mi'i pote ipotmu'eria tipo'oro ihainia typy ok Peteru kape kat hamo meremo. Ta'atupuēti hawyi – To'iro tawa Iope kape meremo Peteru i'atu'e. Mi'i pote meremo toto ra'yn i'atuwywo. <sup>39</sup> Mi'i hawyi put'ok'e ra'yn itote hawyi Peteru ta'atuera'am okipy ywaitiat kape. Itote hiwu ko'i te'eruwak kahato ta'atupowyro hat mana Tapita iku'uro hap haty kahato i'atuete pote. Mi'i hawyi hiwu ko'i timoherep Peteru pe iku'uro rakat minug sokpe ko'i mana Tapita miium i'atuepiat sa'awy-iwuat ko'i – Mimi i'atu'e mi'i tā mana Tapita tum tominug sokpe uruepe sa'awy'i uruehaky'e'i pote i'atu'e ta'atuwak popuo. <sup>40</sup> Mi'i hawyi Peteru to'e i'atuepe – Mana'in pywo ti rat atikuap ta'yn e. Pyno uhehay teran Tupana wywo e. Pyno ui'atoiat mesuwe porap'i e. Tuwat hiwu ko'i itote pyi hawyi Peteru tuwepỹ'ātutuk hawyi to'e – Iesui e etimoieīne'en i ro mana Tapita e. Mi'i hawyi tuwemorem i'okpuk takat kape hawyi to'e – Mana Tapita epoī'ām no gu'uro pyi e. Mi'i hawyi mehit'e ra'yn mana Tapita hawyi teha'at ra'yn Peteru kape. Mi'i hawyi mana Tapita tuwe'āpe'ok'am na'yn te'yni pyi. <sup>41</sup> Mi'i hawyi Peteru tat mana

Tapita ipo ete hawyi toimopoĩ'ãm na'yn he'yni pyi. Mi'i hawyi ta'am na'yn. Mi'i hawyi Peteru ti'atukaykay imohey haria itotiaria i'ewyte hiwu ko'i. Put'ok'i'atu'e hawyi toimoherep mana Tapita i'atuepe. <sup>42</sup> Meiũran mekewat sehay yne Iope piaria tikuap Iesui piat mana Tapita moieĩne'en pakup i ra'yn hap hawyi ti ta'atumohey kahato ra'yn Aipotypot Iesui. <sup>43</sup> Mi'i hawyi Peteru topyhu'at pot'i tawa Iope pe towy'ok Simãu yat pe mekewat miat atukã'ã hat yat pe toĩne'en.

Yne mesuwat atikuap hawyi atiwan mesuwe uito Iruka.

## 10

<sup>1</sup> Mekewat e'at pe toĩne'en tawa Sesareia pe wẽtup ok surara'in akag Kureriu e hap het rakat. Typy'i kahato iwat hesurara'in ko'i. Mekewat Itaria ywania esurara'in ko'i akag wo toĩne'en tawa Sesareia pe. <sup>2</sup> Surara koro Kureriu ti waku hap nug kahato hat toĩne'en i'ewyte topy'a pywiat Tupana mohey hat sese toĩne'en. Yne i'yat piaria imẽpyt'in ihary'i Tupana mohey haria tukupte'en itote. Surara Kureriu timõ'ẽ kahato tekak ko'i Iuteu ywania ihaky'e'i rakaria pe. Ihay kahato at ka'ap Tupana wywo topy'a pyi mi'i miit. <sup>3</sup> Wẽtup e'at pe surara Kureriu topotpap kahu ra'yn hawyi wãtym'i kape ta'akasa ra'yn tomu'etu Tupana mipo'oro atipy kaipywiat hap kape. Mi'i hawyi atipy kaipywiat sut hat to'e — Surara Kureriu ereĩne'en apo'e. <sup>4</sup> Mi'i pote Kureriu gyt'e hawyi teha'at kahato ra'yn Tupana mipo'oro atipy kaipywiat kape hawyi toiwesat — Areĩne'en

meiũpe Uika'iwat e. Kat e hap som Tupana tiky'esat atunug hap e. Mi'i pote mekewat atipy kaipywiat tiwesat – Mehĩ e pywo ti rat ehay tewawiat hap kape ti Tupana tuwehum kahato e. I'ewyte emimõ'ẽ ihaky'e'i rakaria powyro hap ko'i Tupana mowepit kahato hap topyhu'at mehĩ e. Tuwehum kahato tomõtypot hap eminug ko'i ete mehĩ e. <sup>5</sup> Mi'i tupono toiky'esat etipo'oro epotpo'ororia tawa Iope kape hap e. Mi'i totepyi toiky'esat eti'atukaykay temiit'in Simãu Peteru ewawi mehĩ e. <sup>6</sup> Hemiit Peteru ti toĩne'en wẽtup ok Simãu yat pe y'y Ukyt Koro hy ẽpekiat ieĩne'en hat yat pe e. Miat pe mokã'ã nug hat yat pe toĩne'en mekewat y'y wato ẽpekiat tote e. Pyno etikaykay ro mekewat Peteru ewewawi mehĩ emu'e hamo katupono Tupana tiky'esat etunug hap e atipy piat surara akag Kureriu pe. <sup>7</sup> Mio tã to'e hawyi ta'aipok i ra'yn atipy kape. Mi'i hawyi surara akag Kureriu tikaykay tuwewawi typy ok temiit'in sese i'ewyte temiit sese surara kawiat Tupana mohey kahato hat toikaykay. <sup>8</sup> Toi'atukaykay tuwewawi temiit'in sese mye'ym ok hawyi toimoherep tomu'etu wuat i'atuepe. Mi'i hawyi – Pyno mũki'ite woroho'opo'oro tawa Iope kape mekewat Peteru kat hamo e i'atuepe. <sup>9</sup> Ihot'ok hawyi tuwat ra'yn Peteru kat hamo. Atposake porap turan put'ok'i'atu'e ra'yn mekewat y'y wato ẽpekiat yt pya hin i mekewat Simãu yat ete. Mi'i turan Peteru ta'am na'yn getap okipy ywaiti rikat rote Tupana wywuat tehay hamo e. <sup>10</sup> Mi'i tote hesy'at kahato Peteru tomi'u nug Simãu miat turan. Mi'i hawyi tomu'etu wuat ewy ta'akasa. Mi'i turan teha'at atipy kape. <sup>11</sup> Mi'i hawyi ta'akasa ika'a atipy pe

oken'ypy ewywuat. Mi'i puo mysop iwato rakat ikytsig nakat ewywuat ta'akasa ika'a pyi ta'apyk yi kape hap ta'akasa 4 haity i'apy etiat rakat ta'akasa. <sup>12</sup> Mi'i mysop kytsig muo Peteru ta'akasa kat ko'i kat ko'i mi'u pu'i ko'i yt naku i to'ywania mi'u wuat rakat kape ta'akasa. Moi ko'i Uruwu ko'i ga'apy piat ipyt etiat hewyry rakat ko'i yt naku i luteuria mi'u wuat rakat ko'i kape ta'akasa tomu'etu. <sup>13</sup> I'ewyte toikuap sehay atipy kaipyi — Peteru e epoĩ'ãm no hawyi eti'atu'uka ro meimēwat mi'u emi'u wo mehĩ e. Ehu'u ro uimium emi'u wuat mi'u pu'i e. <sup>14</sup> Ma'ato Peteru tiwesat — Yt naku i rat mi'i ewywuat uimi'u pu'i Uika'iwat e katupono meimēwat ipu'i yt naku i aimi'u wo aito luteuria ywania pote Mehĩ e. Ta'i uimotag hap upi mesup te yt karāpe i mi'i tã meimēwat mi'u pu'i ewywuat atu'u pãi Uhyt e. Yt naku i mi'i aimi'u wo e. <sup>15</sup> Mi'i hawyi toikuap pakup i sehay atipy kaipywiat — Wãi mio tã ere tei'o e katupono kat ko'i kat ko'i pu'i Tupana ti'atumowaku kahato mi'i pote waku kahato yne aimi'u wo e. <sup>16</sup> Mye'ym mo ta'akasa tomu'etu wuat ewywuat hawyi ta'aipok i ra'yn mekewat sokpe kawiat miat eiam. <sup>17</sup> Mi'i hawyi Peteru tuwanētup kahato — Kat e hap som Tupana to'e teran uimu'etu e. Kat ko'i som toimoherep teran uhepe e tuwepe tuwanētup kahato hawe. Mi'i turan surara Kureriu mi'atupo'ororia wētup ywania put'ok'i'atu'e ra'yn itote. Ma'ato mi'i ywania wywo yt karāpe i luteuria i'atuehay. <sup>18</sup> Mi'iria oken'ypyke pyi te'eruwatka — Simãu Peteru toĩne'en apo meiũpe i'atu'e. <sup>19</sup> Mi'i turan Peteru tuwanētup tumu'etu wuat kape hawyi Tupana Pã'ãu to'e tope <sup>20</sup> — Pyno ereto



ro i'atuewawi e. Yt ereken'ẽ tei'o i'atupupi katu-pono uimipo'ororia yne meimuẽwuarua e Tupana Peteru pe. <sup>21</sup> Mi'i hawyi Peteru ta'apyk getap okipy ywaitiat kaipyi yi kape. Mi'i hawyi to'e i'atuepe – Uito ti meiũ eimikat e. Kat hamo uikat eipe e i'atuepe. <sup>22</sup> Mi'i hawyi ta'atuwesat – Ta'i uruka'iwat Kureriu urupo'oro ewawi uhyt i'atu'e. Uruka'iwat ti 100 ok surara akag wo ieĩne'en hat urupo'oro mehĩ i'atu'e. I'ewyte uru'akag ni Tupana mohey kahato hat toĩne'en i'atu'e. Toimõ-typot Etupana yn i'atu'e. Waku kahato urupo'oro hat. Hãpyk yn nug wuat'i e'at piat hat uhyt i'atu'e. Yne e'ywania Iuteuria uruetawa totiaria ikuap uruka'iwat Kureriu ewaku hap i'atu'e. Ga'atpo ti Tupana Pã'ãu Wakuat ihay kahato uruka'iwat pe – Ètikaykay ro uhemii Peteru e'yat kape enãpin hamo e uru'akag Kureriu pe i'atu'e. Mi'i pote mesup ti urupo'oro ewawi toiky'esat ereto tewawiat hap mehĩ i'atu'e Peteru pe. <sup>23</sup> – Pyno meiũpe ro ehewãtym hawyi mũki'ite waku watuwat eika'iwat yat kape e. Pyno eiwehyt'ok to uhyt'i'in e Peteru meimuẽwat Itaria ywania pe. Ihot'ok hawyi toto ra'yn Peteru i'atuupi i'ewyte Iesui potmu'eria tawa Iope piaria irania'in tuwat Peteru upi.

<sup>24</sup> Wẽtup e'at pe tuwat hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn tawa Sesareia pe. Mi'i tote mehĩ Kureriu hekatup kahato ra'yn Peteru ihay kuap hamo. Mi'i pote toi'atunug yne kahato to'ywot'in toty'in towyria'in toi'atukaykay Peteru ehay kuap hamo to'yat kape. <sup>25</sup> Mi'i hawyi Peteru put'ok'e Kureriu yat e'oken'ypyke hawyi meremo Kureriu tuwepỹ'ãtutuk howa kape tepiat Peteru mõtypot hamo ma'ato Peteru timopoĩ'ãm ne'i. <sup>26</sup> Mi'i hawyi to'e – Wãi

yt uimōtypot tei'o Tupana ewy mehĩ kat pote uito miit kawiat e'ewywuat e. <sup>27</sup> Mi'i hawyi i'yat pe Peteru teke to'oehay to'oehay popuo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn okipy koro tote hawyi Peteru teha'at hawyi i'atu kahato miit'in tukupte'en itote Itaria ywania. <sup>28</sup> Mi'i hawyi Peteru tuwēpowat i'atuewawi — Uhyt'i'in mana'in e yt naku i wyti uruto Iuteu ywania irania'in ywania wywo to'oe-waku i'atu'e ti urueko enoi haria uruepe e. Ha'awytepyi mio tã i'atu'e uruepe urumu'e haria are wen ma'ato ga'atpo Tupana tomoherep uhepe tehay sese mi'i hap ete. Mio tã to'e — Peteru e yt etimohit rei'o wētup ywania e. Yt naku i ei'ywania yt ere tei'o irania'in ywania pe e uhepe e. Yt Tupana mi'airoria ei'ywania yt ere tei'o wētup ywania pe e Tupana uhepe e. <sup>29</sup> Mi'i tupono ti ariot meremo ehowawi mesup eimiky'esat ewy e. — Yt naku i areto ei'yat kape yt are'e hin i uikaykay haria pe e. Yt urueko ewy i pytkai ariot ra'yn mehĩ'in mana'in e. Ma'ato kat hamo uikaykay hap yt atikuap hin i te e. Pyno ewehenoi ro kan hamo uikaykay meikowo hap e Peteru surara Kureriu ywania pe. <sup>30</sup> Mi'i hawyi Kureriu tiwesat — Mehĩ Peteru e ga'atpuo re ga'atpo wātym'i uhehay Tupana wywo meiūpe ui'yat pe turan ara'akasa wētup ok miit hesokpe mehīt kahato rakat kape e. <sup>31</sup> Mi'i miit to'e uhepe atipy kaipyi — Kureriu e Tupana tikuap kahato ra'yn ehay tewawiat hap e. Ta'i Tupana tikuap ta'yn ihaky'e'i rakaria piat ekare'en mō'ē hap mehĩ e. <sup>32</sup> Mi'i pote waku etipo'oro emiit'in tawa Iope kape Tupana emiit Simãu Peteru kat hamo e. Mi'i miit toĩne'en wētup ok Simãu y'y wato hy ēpekiat ieĩne'en hat miat pe mokã'ã hap nug

hat yat pe e ti uhepe atipy kaipywiat e. <sup>33</sup> Mi'i hawyi meremo worokaykay uruewawi Tupana miky'esat ewy e. Pywo ti rat waku kahato eriot hap mehī e. Mi'i pote ti urutuwa'atunug kahato meiūpe mesup ehay kuap hamo mehī e. I'ewyte ti uruikuap ta'yn Tupana toīne'en meiūpe hap e. Mi'i pote ehenoi ro uruepe aikotā som yne yne imiky'esat ewywuat hap e surara Kureriu Peteru pe. <sup>34</sup> Mi'i hawyi Peteru to'e tehay wo – Mehī'in mana'in e mesup ti atikuap sese ra'yn Tupana wuat'i ywania ky'e hat korō toīne'en hap e. Ta'i toi'atuky'e wuat'i miit'in pāi e. Sa'awy'i uruto luteu ywania Tupana miky'e ko'i tukupte'en hap kape yn arewanētup e ma'ato koitywy atikuap ta'yn aikotā to'o'ewy'ewy toi'atuky'e wuat'i pusu kuap haria topy'a pe uruky'e hap ok tā ne hap atikuap ta'yn e Peteru surara Kureriu Itaria ywania pe. <sup>35</sup> Ta'i Tupana tuwehum kahato yne tama kaipywiaria tomohey haria ete. Wakuap nug haria ete tuwehum hap atikuap ta'yn e. <sup>36</sup> Mesup ta'yn Tupana tipo'oro ra'yn uru'ywania pe temiit Iesui wuat'i ywania ehakyerā'at hanuat e Peteru. Koitywy ti Tupana Mipo'oro topyhu'at aipu'ap Tupana kapiat hat e. Mesup mio tā e Tupana wuat'i pe – Koitywy waku ra'yn eweiō'ē uhowawi katupono Uha'yru Iesui tunug na'yn aiwo'opiat wo'owese hap e. Ta'i mesup ti aiwo'oewaku hap tutunug na'yn e. Sa'awy'ite ti uruepe Isareu ywania pe yn mio tā e ma'ato mesup wuat'i ywania pe mio tā e – Uhemiiit Iesui ti atunug na'yn Wuat'i Porekuaria Porekuat no e Tupana wuat'i pusu kuap haria pe e Peteru. <sup>37</sup> Ta'i eweikuap ta'yn ni yne Iesui tawa Nasare piat ieīne'en hat etiat e katupono

sa'awy'i yne tawa Iuteu kaipywiaria henoi kahato ra'yn he'ine'en i hap ehepe e. Sa'awy'i ahēt'ok hat Iuwāu het'ok Iesui. Mi'i hawyi Iesui ha'awynug na'yn topotpap hap uruetama Karireia pe e. Mi'i hap etiat yne eweikuap ta'yn e. <sup>38</sup> Mi'i tote sa'awy'i Tupana tum na'yn yne tesaika hap. – En ni Uimi-'airo miit'in yne Ehakyera'at hanuat e. Mi'i pote woromoie'ine'en Uipā'āu Wakuat no e Tupana sa'awy'i Iesui tawa Nasare piat pe e. Mi'i hawyi hewyry kahato urumu'e hamo urumoehāite hamo uruwo'oewaku hamo wakuap yn nug hamo ahi-agnia yne atusiu hamo katupono Tupana Pā'āu Wakuat to'ine'en iwywo uhyt'i'in mana'in e Peteru. <sup>39</sup> Iesui tawa Nasare kaipywiat kape ti uruta'akasa kahato ra'yn mana'in uhyt'i'in e. Pywo ti Mi'i Miit ehay yne ti uruikuap ta'yn yi Iuteu piaria etama pe tawa Ierusarēi me hewyry hap upi e. Mi'i tote ti ta'atu'auka sa'ag na'yn aria'yp posak ete Tupana emiit e. Yt naku i kahato ti ta'atunug Uruwy pe e. <sup>40</sup> Ma'ato miit'in mi'auka Tupana tomopoĩ'ām i ra'yn gu'uro pyi pāi e. Ta'i mye'ym e'at to'ine'en gu'uro piat hawyi tuwētem i ra'yn Ha'yru e. Ta'i heremo kahato pāi are katupono tuwētem gu'uro pyi hawyi ti ipiit sese kape ara'akasa yne uito e Peteru. <sup>41</sup> Mi'i Miit Iesui tuwemoherep uruepe e. Uruta'akasa ra'yn urutoria yne imi'airo ko'i sese. Ipiit sa'awy'i'uwat ihāite kahato i ra'yn e. Ma'ato ti irania'in yt imohey i haria pe yt tuwemoherep i e. Mi'i pote yt yne i miit'in te'era'akasa Iesui tuwētem hawyi ma'ato uruto ipotmu'eria sese uruta'akasa kahato Iesui piit sese kape e. Urutenuk ta'yn iwywo pāi. Urutuwesapo'u ra'yn iwywo to'ine'en i ra'yn hawyi pāi e Peteru. <sup>42</sup> Mana'in mehĩ'in

mio tã e Tupana ahepe mesup – Koitywy atimopyhu'at Uha'yru wuat'i miit'in eropo'ok hanuat e. Uha'yru ewaku hap yn put'ok'e uwe waku uwe yt e hap enoi uhepiat hamo e. Uha'yru yn waku wuat'i ywania pat'ok pat'ok hamo sio uhemiiit sese sio yt e hamo e. Katupono meiũran map haria i'ewyte ihãite rakaria te'eropyhu'at Uha'yru po puo irane uimohey haria sese sio yt hap enoi hamo e Tupana e Peteru. Koitywy Tupana urupo'oro ehowawi mehĩ'in mana'in katupono toikuap teran eipe Tosa'yru mohey haria wo sio yt hap. Mi'i haype Tupana urupo'oro Tosa'yru moherep uruehay wuat hamo ehowawi wẽtup ywania pe e Peteru. <sup>43</sup> Mi'i pote yne tomohey haria minug sa'ag ko'i toipuruk kuap ta'yn aikotã sa'awy'i-wuaria Tupana ehay enoi haria mienoi ewy – Atipo'oro aru Iesui Wuat'i Ywania Ehakyera'at hanuat i'atu'e hap ewy e Kureriu'in me. <sup>44</sup> Mio tã e Peteru turan Tupana Pã'ãu Wakuat put'ok'e ra'yn ikuap haria pe.

<sup>45</sup> Mi'i hawyi ipotmu'eria Peteru wywo hewyry rakaria Iuteu ywania te'eruwanẽtup kahato hawyi – Pywo ti rat Tupana tum na'yn Topã'ãu Wakuat surara Kureriu ywania pe yt uru'ywania hin i mi'iria pytkai i'atu'e te'eruwanẽtup hawe.

<sup>46</sup> Tupana Pã'ãu Wakuat teke hawyi i'atuehay wẽtup pusu puo. Wẽtup pusu puo ra'yn Tupana Pã'ãu Wakuat kaipyi i'atuehay itotiarria. Mi'i hawyi itotiarria timõttypot kahato ra'yn Tupana.

<sup>47</sup> Mi'i hawyi Peteru to'e to'ywania Iuteuria pe – Ewei'akasa ro aikotã mesup Tupana tum na'yn Topã'ãu Wakuat Itaria ywania piat hap e aikotã tutum ahepe sa'awy'i-wuat hap ewy mehĩ'in

mana'in e. Mi'i tupono apo waku wati'atuset'ok mi'iria y'y wo sio yt e Peteru to'ywania pe. Mi'i hawyi — Waku i'atu'e. <sup>48</sup> Mi'i pote Peteru to'e surara Kureriu'in me — Mesup ta'yn waku woroho'oset'ok Iesui set no uhyt'i'in mana'in e Peteru. Mi'i hawyi toi'atuset'ok Iesui mohey haria. Mi'i hawyi i'atu'e Peteru pe — Eropyhu'at ro meiũpe uruwywo mehĩ mimi i'atu'e. Mi'i hawyi Peteru toĩne'en porap'i itote wētup ywania wywo.

Mi'i hap ewy Kureriu'in te'eropyhu'at Iesui mohey haria wo. Atiwan yne mi'i tã etiat mesuwe uito Iruka.

## 11

<sup>1</sup> Mi'i hawyi irania'in 12 ok takaria tikuap ta'yn aikotã wētup ywania timohey Tupana ehay Peteru wē pywiat hap. Mi'i hawyi meremo yne yi Iuteu piaria Iesui mohey haria — Pywo ti rat mesup ta'yn irania'in ywania — Uruimohey ehay Tupana i'atu'e ai'ywania ewy i'atu'e to'ope. <sup>2</sup> Mi'i hawyi ta'aipok Peteru tawa Ierusalēi kape yi Sesareia kaipyi hawyi irania'in Iesui mohey haria Iuteu ywaniaria sese i'atupy'ahak Peteru ete katupono toi'atumu'e ra'yn irania'in ywania pote. <sup>3</sup> Put'ok'e Peteru hawyi ta'atuewāi kahato — Kat pote som ewyry irania'in ywania wywo uhyt i'atu'e. I'ewyte kat hamo erenuk wētup ywania wywo uhyt i'atu'e Peteru pe. <sup>4</sup> Mi'i hawyi Peteru henoĩ kahato tewyry yne ra'yn hap i'atuepe. <sup>5</sup> Mio tã e toi'atuwesat — Uhyt'i'in mana'in waku kahato Tupana katupono tawa Iope pe toimoherep uhepe tehay. Ga'atpo areĩne'en tawa Iope piat turan areto uhehay Tupana wywuwat hamo e. Mi'i hawyi itote

herewe kahato ara'akasa uimu'etu atipy kaipy-wiat sokpe iwato rakat kawiat heiam 4 haity hēpe etiat rakat. Mi'i ta'apyk uhowawi atipy kaipyi saity ko'i upi. Mi'i hap kape ara'akasa uimu'etu. <sup>6</sup> Mi'i hawyi araha'at hawyi ara'akasa mekewat mysop puo miat topyt wuat hewyry rakat ko'i. Mi'i ko'i yt naku i yne aimi'u wo aito Iuteu ywania pote. Mi'i hap ko'i kape ara'akasa. Araha'at hawyi itote moi ko'i i'ewyte weita ko'i hawyi uruwu ko'i yt naku i aimi'u wuat rakat ko'i kape ara'akasa. <sup>7</sup> Mi'i hawyi atikuap sehay — Peteru e epoĩ'ām no hawyi eti'atu'uka ro emi'u wo uimium ko'i hawyi etu'u ro e. <sup>8</sup> Mi'i hawyi atiwesat — Uika'iwat yt naku i atu'u mi'i ko'i are katupono yt naku i watu'u mi'i aito Iuteu ywania pote e. Yt atiky'esat hin i mi'u pu'i meimuēwat ko'i Uika'iwat are itote uimu'etu. Ta'i yt karāpe i mi'u pu'i yt naku i rakat mi'i atopag uiwē pe are uimu'etu e Peteru. <sup>9</sup> Mi'i hawyi to'e i uhepe ywaiti pyi sehay — Waku emi'u wo e Tupana epe pote waku etu'u mehī e uhepe e. Yt mi'u i yt ere tei'o Tupana mimos-waku ko'i kape e katupono toi'atumowaku ra'yn meimuēwat ko'i e. <sup>10</sup> Mi'i ewywuat ti ara'akasa mye'ym mo herewe uimu'etu hawyi te'era'aipok i ra'yn miat sa'ag ko'i yt ai'ywania mi'u ewy hin i ko'i e. <sup>11</sup> Uimu'etu tokosap hawyi meremo ara'akasa mye'ym ok miit kape oken'ypy tote put'ok'i-atu'e Simāu yat pe yi Sesareia kaipywiaria surara akag Kumeriu mi'atupo'oro ko'i uhowawi e. <sup>12</sup> Mi'i hawyi Tupana Pā'āu to'e uhepe uipy'a pe — Ereto ro i'atuwywo Peteru e. Yt ereken'ē tei'o i'atupupi e. Yt ere'e tei'o epy'a pe — Yt naku i areto wētup ywania wywo yt ere tei'o. Mi'i hawyi areto meke-

wat wētup ywania wywo. I'ewyte Iesui mohey haria itotiararia tipo'oro 6 ok ai'ywania uheywyt'in uhupi. Mi'i hawyi meiūran put'ok'uruto'e tawa Sesareia pe e Peteru. <sup>13</sup> Mi'i hawyi Kumeriu henoi ra'yn aikotā atipy kaipywiat henoi tepiat hap – Etikaykay ro tawa Iope piat Simāu Peteru e hap. <sup>14</sup> Mi'i ti aru henoi ehepe Ehehakyera'at hat etiat i'ewyte emēpyt'in me hawyi e'yat piaria pe tohenoi Ehehakyera'at hanuat etiat e Kumeriu uhepe atipy kapywiat henoi tepiat hap etiat. <sup>15</sup> Mi'i hawyi itote ati'atumu'e surara Kumeriu ywania turan Tupana Pā'āu put'ok'e kahato i'atuewawi hawyi teke i'atupiit puo i'atupy'a puo aikotā sa'awy'i ahowawi put'ok'e hap ewy aikotā sa'awy'iwuat aito Iuteuria kapiat hap ewy put'ok'e to'ewy Tupana Pā'āu meimuēwat wētup ywania puo e. <sup>16</sup> Mi'i hawyi mi'i hap kape ara'akasa hawyi atikuap meremo Aika'iwat Iesui mienoi sa'awy'iwuat aikotā hap e mio tā e – Iuwāu ni ehēt'ok y'y wo mesup e. Ma'ato meiūran wyti aru Tupana ra'yn ehēt'ok Topā'āu Wakuat no ra'yn e hap atikuap i ra'yn e Peteru. <sup>17</sup> Aikotā ai'ywania pe Topā'āu tutum hap ewy te ti mi'iria ywania pe tutum na'yn Topā'āu Wakuat pāi e. Ta'atumohey ra'yn Aiporekuat Aika'iwat Iesui hawyi tutum na'yn Topā'āu i'atuepe e. Mi'i tupono ti yt naku i aipyhyp ne'i Tupana miium i'atuepiat e Peteru Iesui mohey haria Iuteu ywania pe.

<sup>18</sup> Ta'atukuap ta'yn Peteru mienoi hawyi i'atupo'inik ta'yn. Mi'i hawyi te'ero'e – Waku kahato En Tupana i'atu'e katupono etum na'yn eieīne'en hap wuat'i e'at piat wētup ywania pe i'atu'e. Yt uruepe yn i katupono wētup ywania i'ewyte eti'a-



tumorem na'yn yt naku i hap kaipyi i'atu'e Iuteu ywania Tupana pe.

<sup>19</sup> Sa'awy'i mekewat Etewāu auka hap e'at pe mekewat Iesui mohey haria ho'opot kahato hap e'at sa'awy'i miit'in Iesui mohey haria te'eropopy kahato ta'atu'atuka hap pupi. Tuwat tuwat kahato kat etawa kat etawa kape te'eruwesytpok kahato wuat'i tama kape. Irania'in tuwat yi ywypyi'a y'y wato py'asetpiat Sipiri kape. Irania'in tuwat tawa Antiokia kape. Irania'in tuwat tama Wenisia kape. Put'okta'atu'e hawyi ta'atuhytpok kahato sehay wakuat Iesui etiat aikope aikope tuwat tuwat hap upi wen ma'ato iraniam'in ywania itotiarria pe yt ta'atuhenoī hin i. Ta'atu'ywania Iuteu ywania pe yn ta'atuhenoī Iesui etiat — Yt naku i wati'atumu'e iraniam'in ywania i'atu'e to'ope sa'awy'i pote e. <sup>20</sup> Ma'ato wētup e'at pe Iesui mohey haria tawa Sirene piaria i'ewyte yi a Sipiri totiarria tuwat kahato tawa Antiokia kape. Put'ok'i'atu'e hawyi ta'atuhenoī ra'yn Kereku pusu kuap haria pe — Iesui ti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat sese i'atu'e. <sup>21</sup> Mi'i hawyi Aika'iwat Iesui ti'atupowyro kahato tuwemoherep hamuat hap ete. Mi'i tupono ti Kereku ywania pusu kuap haria te'eruwemorem kahato ra'yn Ahehakyera'at hat Iesui kape. Mi'i hawyi tyy'i kahato ra'yn imohey pakup i haria wētup ywania Kereku pusu kuap haria tukupte'en tawa Antiokia pe. <sup>22</sup> Mi'i hawyi Ierusarēi miaria Iesui mohey haria tikuap ta'yn aikotā Kereku ywania i ra'yn Iesui mohey hap. Mi'i hawyi mehī Panāpe ta'atupo'oro tawa Antiokia kape. <sup>23</sup> Put'okto'e hawyi iwepit kahato topyhu'at — Ta'i Tupana ti'atuky'e kahato

mesuwat ywania aikotã toi'atuky'e uru'ywania hap ewy kahato e Panãpe tuwepe – Ta'i tutum ne'en ne'i Topã'ãu mesuwat wētup ywania pe aikotã tutum uru'ywania piat pe hap ewy te e to'ywania luteu pe. Mi'i hawyi to'e Tupana pe haty wo – Waku kahato ti rat En Tupana e. Pywo ti rat yt uwe i po'og hegyi'at rakat ekai Tupana e Panãpe. Mi'i hawyi Panãpe topyhu'at pot'i tawa Antiokia pe hawyi toi'atunãpin kahato Iesui mohey haria ipakup takaria – Mehĩ'in mana'in e eweimohey ro eiku'uro hap kape Aipotypot Iesui eipy'a pe e. Yt eiwemōti tei'o Aika'iwat ehay pupi e Kereku pusu kuap haria pe. <sup>24</sup> Mi'i hawyi itotiararia i'atupap kahato Iesui upi. Katupono te'era'akasa ra'yn aikotã Tupana Pã'ãu toĩne'en kahato uhyt Panãpe ete hap e. Mi'i pote – Waku kahato rakat ti aiwy Panãpe i'atu'e. Ta'i toimohey kahato Iesui i'atu'e. Mi'i pote te'eruwelik kahato Panãpe mienoi ete Iesui etiat. Ta'i tawa Antiokia piaria ahyt timohey Iesui itote. <sup>25</sup> Mi'i pote mehĩ Panãpe toto meremo ra'yn tawa Tasu kape towy Sauru kat hamo. <sup>26</sup> Toipuēti hawyi totiototo towy tawa Antiokia kape miit'in mu'e hamo iwywo. Mi'i hawyi itote wētup i'aman motpe tukupte'en miit'in atumu'e Iesui etiat haype. Mi'i hawyi Iesui mohey pakup i haria te'eruwa'atunug kahato itote hawyi mehĩ Panãpe mehĩ Sauru ti'atunãpin kahato Iesui mienoi nug hamuat hap ete.

Mi'i hawyi tawa Antiokia piaria Iesui mohey haria ti'atumu'e kahato irania'in itotiararia – Iesui ti Tupana Mipo'oro sese Aipotypot nuat i'atu'e. Mi'i pote – Ta'i Iesui mohey haria ti Ta'atuka'iwat Iesui ewywuwat kahato tukupte'en i'atu'e tawa An-

tiokia piaria. Mi'i hawyi – Pyno waku wētup set wywo urui'atuset'ok eipe i'atu'e. Pyno ehēt pakup ti Tupana Mipo'oro ko'i i'atu'e Iesui mohey haria pe.

<sup>27</sup> Mi'i hawyi mekewat e'at pe tuwat tawa Antiokia kape tawa Ierusalēi kaipyi Tupana ehay moherēp haria. <sup>28</sup> Wētup ok Tupana ehay moherēp hat ti mehī Akapu. Mi'i ti'atumu'e kahato itotiarā – Pywo ti rat meiūran irane ti yt kat i hin i hamuat i'aman yne mesuwat yi tote toīne'en e. Mi'i hawyi ti aru mikoi ko'i topap kahato hawyi yt kat hin i eimi'u topyhu'at aru e Tupana uhepe e Akapu. Mi'i hap ewy topyhu'at kahato aikotā to'e hap ewy mekewat morekuat Kautiu topyhu'at morekuat pakup mo hap e'at pe ikahuro ra'yn i'aman yne yi wato hap ok tā.

<sup>29</sup> Mi'i pote Iesui potmu'eria tawa Antiokia piaria te'ero'e to'ope – Yt naku i aiwyria'in Iesui mohey haria yi Iuteu totiaria topap yne yt kat i i'atumi'u pote i'atu'e. Pyno waku wati'atunug kahato ahe'u'i i'ewyte ahekare'en ko'i hawyi waku wati-mō'ē ahekat Iesui mohey haria tawa Iuteu ywania ihaky'e'i poity'i rakaria pe i'atu'e. <sup>30</sup> Mi'i hawyi ta'atu'atunug na'yn ta'atuekat ta'atue'u'i hawyi ta'atupo'oro ra'yn Ierusalēi kape. – Mehī Panāpe mehī Sauru waku kahato eheroto mesuwat urumium Iesui mohey haria Ierusalēi miaria kape katupono eiperia ti uru'apykok haria sese i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atu'atupo'oro ra'yn mekewat ta'atumium Iesui mohey haria akag ko'i kape tawa Ierusalēi kape yara puo mehī Panāpe mehī Sauru upi.

Mi'i hawyi ahenoi mesuwe uimiwan me uito

Iruka.

## 12

<sup>1</sup> Mi'i hawyi mekewat e'at pe morekuat Eroti tipo'oro temiit'in surara'in Iesui mohey haria akag ko'i pog towo'opyhik hawe. <sup>2</sup> Mi'i hawyi tesurara'in toi'atupo'oro wētup ok Iesui potmu'e auka hamo Iuwāu eyke'et Tiaku auka hamo. Ta'atupuēti hawyi ta'atu'auka ra'yn kyse'yp mo. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Iuteuria tikuap Tiaku auka hap hawyi te'eruwehum morekuat ete ta'atumiky'esat ewy kahato tutunug pote. Mi'i hawyi morekuat tipyhik ta'yn Peteru mekewat man teneg u hap e'at pe Iuteuria mowepit hamo. Totat hawyi toipun na'yn ipyhik hawe. <sup>4</sup> Mi'i hawyi 16 surara'in toiporokpun i'apykok hamo. Yt toiky'esat i Peteru tuwētem hap haype. — Ienuk hap ikahuro ra'yn hawyi ti aru aterut Peteru meiūpe miit'in tokpe miit'in mikyry'i hamo e tuwanētup hawe morekuat. <sup>5</sup> Mi'i tupono po'og toimoheg Peteru ma'ato Iesui mohey haria Peteru wyria'in hētup haty wo Tupana pe ipowyro hamo. <sup>6</sup> — Pyno mūki'ite waku Peteru tut uhowawi e morekuat Eroti tuwanētup hawe. Ma'ato iheg me Peteru toket ne'i surara'in tyy ok po pe kokai kokai haity ipo ete surara'in po pe. I'ewyte surara'in oken'ypy hik haria tukupte'en. <sup>7</sup> Mi'i turan Tupana mipo'oro atipy kaipywiat put'ok'e oken'ypyke. Mi'i hawyi hētyhot ra'yn itote. Mi'i hawyi Peteru toipetek hawe toihymut — Epoī'ām merep to uhyt e. Mi'i hawyi ipoī'ām na'yn hawyi mekewat ipo etiat haity porop'e ra'yn. <sup>8</sup> Mi'i hawyi to'e i Peteru pe — Ewo'okyttyt hap po'i ro erepysokpe pag no e.

Mi'i hawyi meremo tuwepysokpe pag. — Etopag no ekamisa wato e. Mi'i hawyi to'iro uhupi uhyt e. <sup>9</sup> Mi'i hawyi toto atipy piat ewat'ymo Peteru. Mi'i hawyi — Ta'i uimu'etu apo pāi e sio herewe e. Ta'i uimu'e poity'i kahato apo pāi sio yt e. <sup>10</sup> Mi'i hawyi typy ok surara sakpo tokosap hawyi oken'ypy wato asu kawiat iheg nakat kape tuwat. Mi'i ti tuwewi ra'yn tuwe'okenhyp'ok. Mi'i hawyi tuwenō'ē. Mi'i hawyi tawa puat rote henōtem hat meremo yt tuwekuap i ra'yn. <sup>11</sup> Mi'i hawyi tawa pu'ap tote tuweran hawyi Peteru ete hot'ok'e i ra'yn. Mi'i hawyi to'e tuwepe — Ta'i yt uimu'etu hin i rasig pāi e. Koitywy wyti atikuap kahato ra'yn morekuat Eroti po pywiat Uika'iwat piat uhenōtem hap pāi e. Ta'i mekwat atipy piat mipo'oro wyti iheg nakat wo'opyhyp hap pyi uipo-renōtem na'yn e. Katupono toī ra'yn mu'ap luteu ywania piat ui'auka irane turan e Peteru tuwanētup hawe. <sup>12</sup> Hot'ok'e kahato hawyi toto ra'yn Iuwāu Maku ty yat kape ra'yn. Mi'i turan itotiarā te'eruwa'atunug kahato ta'atuhētup ka'ap Peteru powyro Tupana piat hamo. <sup>13</sup> Mi'i turan Peteru kurara okenhyp toi'ahyk ahyk. Mi'i pote mio apo uwe i'atu'e hawyi toto i'atueropat hat mana Hote oken'ypy kape ikuap hamo. <sup>14</sup> Mi'i hawyi ihay ete toikuap. Mi'i hawyi ta'aipok meremo irania'in kape henoī hamo. Tuwehum moity'i haype yt toho'ookenhyp'ok rokirē i ta'aipok. <sup>15</sup> Mi'i hawyi tohenoi — Peteru ra'yn iuē tut oken'ypyke ra'yn e. Ma'ato — Heso i aimoweuka'i rat i'ātu'e. Mi'i hawyi mana Hote — Pywo rat yt uheso i rat e. — Yt Peteru i i'atu'e ma'ato iwat ipowyro hat atipy kaipywiat i'atu'e. <sup>16</sup> Ma'ato ipuehay i ra'yn oken-

hyp ete. Mi'i hawyi ta'atu'okenhyp'ok. Mi'i hawyi — Peteru ti sio i'atu'e ra'yn. Mi'i hawyi te'eruwanētup kahato. <sup>17</sup> I'atuehay pirik pote topo wo — Eipo'inik to e. Waku hawyi tohenoi i'atuepe aikotā me Toka'iwat piat tenōtem iheg mywiat hap — Pyno mesuwat ewehenoi uiwy Tiaku uheywyt'in Iesui upiaria pe e. Mi'i hawyi toto ra'yn wētup tawa kape i ra'yn. <sup>18</sup> Mi'i pytkai he'ihot'ok hawyi tu'uka ra'yn Peteru pyhik haria haipe kai to'ope — Aikope som Peteru ta'atu'e hawyi. <sup>19</sup> Mi'i turan Eroti tikuap Peteru yt uwe i ra'yn hap. Mi'i hawyi temiit'in toi'atupo'oro ikat hamo. Ma'ato yt toipuēti i hawyi i'apykok haria toi'atukaykay. Mi'i hawyi toi'atu'apo — Kat pote topopy hap kuap hamo. Mi'i hawyi Eroti ti'atu'uka i'apykok haria surara'in yne. Mi'i hawyi morekuat Eroti toto tama Iuteu pyi tawa Sesareia kape. Mi'i tote ra'yn topyhu'at. <sup>20</sup> Mi'i hawyi Eroti haiwot kahato tawa Sitāu piaria ete. I'ewyite tawa Tiru piaria ete. Toipyhyp teran na'yn mu'ap kare'en erut i'atuewawiat hap. Mi'i pote tō'ē tō'ē Eroti kape imowepit hamo. Mi'i hawyi morekuat emiit Paraitu e hap mekewat morekuat yat koro eropat hat kape tuwat sa'awy'i imowepit hamo. Paraitu waku e hawyi tuwat morekuat Eroti kape imoperyup i hamo — Waku ti eti'atuky'e Tiru'in Sitāu'in i'atu'e katupono i'atumi'u ko'i tut morekuat Eroti po pyi. <sup>21</sup> Mi'i pote te'eruwa'atunug yne ra'yn tu'isaria. Mi'i hawyi Eroti ta'atukaykay sehay wakuat nug hamo. Wo'owese hap ta'atuky'esat ikaipyi. Mi'i hawyi tut ra'yn morekuat esokpe ikahu rakat puo. Mi'i hawyi ta'apyk i'atupy'asetpe morekuat amyap tote. <sup>22</sup> Mi'i hawyi tutumig to'oehay wo

itote. Mi'i waku hawyi – Ewat ehay wyti yt miit'in ehay ewy i ra'yn. Tupana ehay ewy ra'yn i'atu'e ta'atuehay wo. Mi'i hap po'og imiky'esat ewy. <sup>23</sup> Wāi yt e hin i. Po'og tomohey hap yn toiky'esat Tupana kai. Mi'i hawyi meremo atipy kaipy-wiat Tupana mipo'oro ti'ahyk. Mi'i hawyi ipyhu tek'e ra'yn ut piat to'u pote. <sup>24</sup> Mi'i hawyi Iesui mohey haria ti'atumu'e kahato Tupana ehay wo. Mi'i hawyi tukupte'en na'yn itote imohey pakup i haria. <sup>25</sup> Mi'i hawyi mehī Panāpe Sauru wywo ta'atumō'ē yne ra'yn mekewat kare'en ihaky'e'i rakaria pe Ierusarēi me. Mi'i hawyi itote pyi ta'a-tuerut kurum iwasu Iuwāu Maku tawa Antiokia kape.

Mi'i tā hap ewy are uito Iruka.

## 13

<sup>1</sup> Mi'i hawyi tawa Antiokia pe tukupte'en Iesui mohey haria. I'ewyte i'atumu'e haria Tupana ehay wuat ihay rakaria tukupte'en. Wētup ok mehī Panāpe hawyi wētup ok Simeāu i'atuwē-powat Tapaiū'ā i'atu'e hap. Wētup Irusiu tawa Sirene kaipywiat. Wētup ok Mana'ē morekuat Eroti ty mēpyt wat'yp'i hawyi wētup ok Pauru mekewat sa'awy'i Iesui mohey haria auka hat mi'i hawyi toran na'yn itotiarā atumu'e haria. <sup>2</sup> Mi'i hawyi wētup e'at pe yt kat i mi'u ta'atuky'esat. Ta'atuehay Tupana wywuat hap yn ta'atuky'esat. Mi'i hawyi mekewat e'at pe Tupana Pā'āu wakuat to'e i'atuepe – Ewetum no uhepe Panāpe Pauru e. Ati'atupo'oro mono miit'in atumu'e hamo pya wuaria kape. Aikotā sa'awy'i ahenoi i'atuepe hap ewy te ti atiky'esat mesup e Tupana Iesui

mohey haria pe. <sup>3</sup> Mi'i hawyi yt kat i ta'atu'u hawyi te'ereponug mehĩ Panãpe Pauru ete. Mi'i hawyi ta'atuhētup Tupana kape i'atuwat hamo. <sup>4</sup> Mi'i hawyi Panãpe Pauru wywo tuwat ra'yn tawa Sereusia kape Tupana Pã'ãu miky'esat ewy. Mi'i tote tuwehyt'ok yara wato pe ra'yn tawa Sipiri kape y'y to'oran miat yi kape. Ma'ato Iuwãu Maku mekewat Tupana ehay wan nug hat ta'atuereto ta'atupowyro hamo. Mi'i hawyi Sereusia tote tuwehyt'ok ta'yn yara wato pe tawa Sipiri kapiat tuwat hamo y'y to'oran miat yi kape. <sup>5</sup> Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Saramina pe. Mi'i tote tuwat Tupana mōtypot yat kape Iuteuria wanuat Tupana ehay moherep hamo. I'ewyte Maku toĩne'en i'atupowyro hamo. <sup>6</sup> Mi'i hawyi ikohyewyry ra'yn yne tawa ko'i upi y'y to'oran miat yi sakpo tuwat yi upi. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Pawu pe. Itote ta'atupuēti wētup ok Iuteu Iesui ran e hap het rakat. Mi'i ti paini kahato i'atu'e. — Uito ti Tupana ehay enoi hat e hat ma'ato heso rakat. Toimoherep kahato topo wo ma'ato yt pywo piat i. Erima i'atu'e te'eruwēpowat. Paini sese i'atu'e. <sup>7</sup> Itotiat yi porekuat ti Sesiū Pauru e hap toĩne'en. Mi'i e paini ti Iesui ran e hap morekuat pohag nug hat. Itotiaria aiporekuat wyti tuwe'eg moity'i i'atu'e. Mi'i hawyi put'ok'e itote hawyi morekuat tikaykay — Atiky'esat kahato ti atikuap Tupana ehay hap uhyt'i'in e Panãpe Pauru pe. Ma'ato paini to'e morekuat pe. <sup>8</sup> — Yt rei'o yt etikuap tei'o mekewat sehay Iesui etiat katupono yt toiky'esat i morekuat tomohey Iesui hap e. <sup>9</sup> Mi'i hawyi Pauru teha'at howawi paini kape haty wo Tupana Pã'ãu esaika hap wywo. Mi'i hawyi to'e paini pe.



10 – En wyti miit'in atuma'at kahato hat e. Ahiag sa'yrū ti en e. Eso kahato ti en yne wakuaria ewanĩkap ti en e. Karãpeĩ put'ok'e miit'in eti'atupyhyp kahato Tupana kapiat hamuat e. <sup>11</sup> Mi'i pote ti atipo'oro Tupana po eha pysasep hamo e. Mio wyti aru yt era'akasa i at e Pauru paini pe. Mi'i hawyi meremo ihapytig sasep hap put'ok'e paini ete. Mi'i hawyi to'e – Iypyryp ta'yn uhete ui'ykesat ro eipe e. <sup>12</sup> Mi'i pote morekuat ta'akasa hawyi tuwanẽtup kahato – Tupana mienoi rat he-saika kahato rat pãi e. Mi'i hawyi toimohey ra'yn Iesui. <sup>13</sup> Mi'i hawyi tuwat ra'yn Pauru towyria'in nywo tawa Pawu pyi yi Pãwiria kape yara wato puo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn tawa Peke pe. Mi'i hawyi put'okta'atu'e hawyi Iuwãu Maku tohok'iwat ra'yn Ierusarẽi kape. <sup>14</sup> Mi'i hawyi Pauru i'ewyte Panãpe tuwat i ra'yn tawa Pisitia kape tawa Antiokia kape ikohyewyry miit'in mu'e Iesui etiat hamo. Put'okta'atu'e hawyi Sapatu e'at pe tuwehyt'ok mekewat Iuteu ywania wo'omu'e hawe. Mi'i tote te'era'apyk Tupana mõtypot hamo. <sup>15</sup> Mi'i tote mekewat Tupana yat piat miit'in akag tomowẽpap Musei wo'onãpin yianmiat Tupana mienoi toimowẽpap. Mi'i hawyi toi'atukaykay Pauru'in – Uiwyria'in ewei'atupo'oro ro wẽtup ok eipy'asetpiat urumu'e Tupana ehay wuat hamo e Pauru'in me. <sup>16</sup> Mi'i hawyi Pauru ipoi'ãm hawyi topoha hawyi to'e – Ihot'ok ui'ywania e. Pyno aito Isareu ywania Tupana mõtypot haria. Mi'i pote eweikuap to uimienoi Tupana ehay uhyt'i'in e. Aikotã Aha'ase'i'in tukupte'en sa'awy'iwuaria hap ti ahenoi hamuat ehepe e. <sup>17</sup> Tupana sese ti'airo aha'ase'i Isareu. Toi'airo hawyi ti toimo-

wato hemiariru aitoria e. Ta'i Tupana ti tuwehum kahato ai'ywania ete e. Ta'i sa'awy'ite ti Esitu'in po pe watukupte'en ma'ato ti Tupana ahera'aipok tesaika hamo wanĭkaptia po pyi uhyt'i'in e. <sup>18</sup> Mi'i hawyi 40 anu ti tukupte'en ai'ywania yahig wato tote tama Kanã'ã kape i'atukohyewyry e Pauru. <sup>19</sup> Mi'i hawyi 7 ywania Tupana timoma hawyi tutum i'atue'yi Kanã'ã ahepe e. <sup>20</sup> Mi'i hawyi ti itote watukupte'en mot'i kahato 450 anu itote. Mi'i hawyi Tupana tum ahepe temiit'in aināpin hanuaria. Ta'i Tupana ehay moherep hat Samueu kape tukupte'en aināpin hanuaria Tupana miium e Pauru. <sup>21</sup> Mi'i hawyi aha'ase'i'in hētup Tupana pe ta'atuporekuat nuat. Mi'i hawyi Kisi sa'yru Sa'uru tutum i'atuepe ase'i Pesamī emiariru mi'i. Mi'i hawyi 40 anu toĩne'en itote morekuat no e. <sup>22</sup> Mi'i hawyi Tupana tihep Sa'uru hawyi Tawi i ra'yn toimoherep ai'ywania porekuat no sa'awy'i. Mi'i hawyi Tupana to'e miit'in me Tawi etiat – Uimipuēti wakuat ti Iuse sa'yru Tawi e. Mi'i ti uimiky'esat ewywuwat nug hat e miit'in me. Mi'i ti uipy'a ewywuwat e Tupana Tawi etiat. <sup>23</sup> Ta'i morekuat Tawi emiariru emiariru ti Tupana tomoherep Isareu ywania pe Ahehakyera'at hanuat e. Tawi kaipywiat wyti Iesui e Pauru. Aikotā yianme to'e Tupana mi'i hap ewy mesup tutunug e. <sup>24</sup> Sa'awy'ite Iuwāu henoī ahepe – Ta'i ewei'atoiat ro yt nakuap i eiminug hap kō'i hawyi ewei'aipok to Tupana kape. Mi'i waku hawyi ti aru woroho'oset'ok e ahepe. <sup>25</sup> Mi'i hawyi ti Iuwāu mienoi upi te'eropyhu'at porap'i. Mi'i hawyi to'e – Uhyt'i'in uito ti yt eimiekatup i te katupono ti wētup ok tut irane uhaipe pe po'og wuat uikawiat

waku rakat e. Pywo ti rat uhewaku hap yt put'ok'e hin i Mi'i Miit py sokpe saity pok hamo e. Mi'i ti eimiekatup e Iuwãu Wo'oset'ok hat. <sup>26</sup> Mehĩ'in ta'i aito ti Aparãu emiariru'in e. I'ewyte ai'ywania pe ran tukupte'en meiũpe Tupana pupiat gen'ẽ haria. Ta'i ahepe ti Tupana tipo'oro tehay ahehakyera'at hamo e Pauru Tupana mõtypot yat piaria pe. <sup>27</sup> Ta'i tawa Ierusarẽi miaria akag ko'i i'ewyte yt ikuap i mekewat wakuat Miit. Ta'i yne Sapatu e'at pe ta'atumowẽpap yianmiat Iesui ieĩne'en hamuat hap etiat ma'ato yt ta'atumohey i put'ok'e hawyi. Yt ta'atukuap i Mi'i hawyi ta'atuhekatup aikotã miat i'aparap hap i'auka hamo ma'ato yt toi'aparap hin i e. <sup>28</sup> Mi'i hawyi morekuat Piratu po pe ra'yn ta'atupag i'auka hamo yt kat e hin i pytkai e. <sup>29</sup> Ta'atunug yne aikotã yianmiat mienoi ewy. Mi'i hawyi ta'atumo'apyk ta'yn aria'yp posak ete pyi ipiit iku'uro hawyi. Mi'i hawyi ta'atusyp nu ka'a pe e. <sup>30</sup> Mi'i hawyi ti ma'ato Tupana tomoherep pakup'i gu'uro pyi i'atumisyp e. <sup>31</sup> Mi'i hawyi toĩne'en mot'i i ra'yn towyria'in Karireia piaria wywo Ierusarẽi me. Mi'iria ti mesup tukupte'en Iesui ieĩne'en i hap enoi haria e Pauru. <sup>32</sup> Uruto ti i'ewyte hanoi haria te e. Yt heso hin i ti Tupana sa'awy'i ai'ywania pe. Aikotã sa'awy'ite Tupana to'e mi'i hap ewy ti mesup tutunug na'yn e. <sup>33</sup> Sa'awy'ite Tawi to'e tomiwan me tuwepy puo Tupana to'e — En ni Uha'yru sese e. Pyno woromoieĩne'en pakup i aru e Tupana Iesui etiat Tawi tuwepy hawe mekewat Saumu 2.7 pe. Pyno aikotã sa'awy'i to'e hap ewy ti mesup toimoherep ta'yn Tosa'yru pãi e Pauru itotiaria pe. <sup>34</sup> I'ewyte ti

mekewat Tawi wepy hawe aikotã morekuat Tawi pe Tupana to'e hap ewy te ti mesup ti totiõtem i ra'yn gu'uro pyi Aipotypot Iesui e. Ipiit yt nem i tuwëtem na'yn gu'uro pyi e. Pyno ti aikotã Tupana to'e sa'awy'i Isaia 55.3 pe hap ewy ti ra'yn mesup tutunug e. <sup>35</sup> Pyno ti Iesui piit yt i'okpuk hin i are aikotã Tupana to'e Tawi wepy hawe miwan miat hap ewy — Yt karãpe i aru Uha'yrusese nem rakano ne'i topyhu'at to'e hap ewy e Tawi wepy hawe Saumu 16.10 pe. <sup>36</sup> Yt morekuat Tawi etiat i mio tã e ma'ato Tupana ihay Tosa'yrusese etiat mekewat morekuat Tawi saipepiat sese wuat etiat ihay are katupono mekewat aiporekuat sa'awy'i wuat Tawi iku'uro ra'yn hawyi ta'atusyp i'ywot'in syp hawe hawyi ikag ko'i heremo te itote e. Tupana ihay wëtup ok etiat Tosa'yrusese etiat ihay yianmete e. <sup>37</sup> Mi'i Miit ti Tupana tihymut ra'yn gu'uro pyi e. Yt nem hin i ipiit e Pauru. <sup>38</sup> Uiwyrria'in Musei wã'i'e hap ti waku kahato wen ma'ato ti yt aimohãpyk kuap i Tupana wywo e. <sup>39</sup> Pywo pe ti rat are'e uiwyrria'in mekewat Miit sese yt nem i rakat yn ni wyti aimohãpyk kuap Tupana wywo e. Imohey haria toi'atumohãpyk kuap tuwewawi e Pauru. <sup>40</sup> Sa'awy'i wuat Tupana ehay enoi hat to'e mio tã e — Eiwe'eg wo yt uimohey i haria e. Eimitum mo o uhehay etiat wekry'i i haria e. Katupono yt uimohey i hap ti aru ei'atu'uka e. <sup>41</sup> Katupono ti aru mekewat e'at pe uito atunug eipy'asetpe wakuap iwato kahato yt wëtup ewywuwat i iwato rakat atunug ma'ato ewei'akasa hawyi ti aru i'ewyte eweikuap hawyi ti aru ma'ato yt eweimohey i e Tupana sa'awy'i e. Ta'i yianmete ti Tupana hanoi ehietiat

ui'ywania Apakuki 1.5 pe tohenoi e Pauru Iuteuria pe. <sup>42</sup> Mi'i hawyi Pauru tuwētem Tupana mōtypot hap yat pyi towyria'in wywo. Mi'i hawyi irania'in itotiarua yt Iuteuria i te'ero'e – Uhyt i'atu'e wētup semana hawyi o era'aipok i ra'yn o urumu'e hamo meiūpe i'atu'e. <sup>43</sup> Tuwat yne ra'yn Tupana mōtypot yat pyi hawyi irania'in itotiarua Iuteuria i'ewyte yt Iuteuria i ko'i te'eruwēhik ta'yn uhyt Panāpe uhyt Pauru ete. Mi'i hawyi Pauru Panāpe ti'atunāpin mi'iria mu'ap upi – Eweiwat ro haty wo eiky'e hat Tupana upi i'atu'e. Yt ewei'atoiat re Tupana piat eiky'e hap i'atu'e. <sup>44</sup> Mi'i hawyi Sapatu e'at pe i ra'yn hawyi kahupyt i ra'yn tawa piaria te'eruwa'atunug i ra'yn. Ta'atukuap teran Tupana ehay i'atukaipyi haype. <sup>45</sup> Mi'i hawyi Iuteuria potnagnia te'era'akasa miit'in typy'i kahato Pauru upi. Mi'i pote i'atueha'ywywi tuete. Mi'i hawyi – Ta'i eheso kahato i'atu'e. Eti'atuma'at ne'i rat miit'in Tupana ete i'atu'e. <sup>46</sup> Ma'ato mi'i hawyi Pauru Panāpe wywo i'atuehay hesaika po'og miit'in kape. Yt te'eruwemōti hin i. Mi'i hawyi te'ero'e Iuteuria yt imohey i haria pe – Ta'i Tupana tum neran ni ieñe'en hap yt ikahuro rakat i ma'ato imiium ni eweipun ne'i eipe i'atu'e. Pyno ti sa'awy'i uruhenoī teran ehepe e ma'ato yt eweimohey i mi'i pote ti wētup ywania pe ra'yn uruhenoī. <sup>47</sup> Katupono sa'awy'i Tupana to'e Tosa'yru pe – Woronug En aikotā ipyryyp wiat ariāty ewy e. Yne ywania akasa hamuat e. Yne mesuwat yi totiarua ehakyaera'at hamo e Tupana Isaia 49.6 pe i'atu'e Pauru'in. <sup>48</sup> Mi'i pote irania'in yt Iuteuria i ra'yn i'atuwepit kahato Tupana ehay ete. Mi'i hawyi te'eruwēhum kahato – Waku poity'i

ehay Tupana i'atu'e. Mi'i hawyi tomi'airoria pe tomohey haria pe yn na'yn Tupana tum toieïne'en hap yt ikahuro rakat i. <sup>49</sup> Mi'i hawyi mi'iria ra'yn imō'ē Ta'atuka'iwat pakup'i mienoi wuat'i tawa piaria pe. <sup>50</sup> Mi'i hawyi Iuteuria potnagnia ti'atunug iwato'in nakaria haryporia'in ihainia'in hawyi tu'isaria ta'atu'atukaykay. Mi'i hawyi te'ero'e mi'iria pe — Waku ti wati'atusaty'i saty'i ra'yn Pauru'in i'atu'e. Mi'i hawyi Pauru Panāpe ta'atuporenō'ē ra'yn ta'atuetawa pyi. <sup>51</sup> Tuwenō'ē hawyi Pauru Panāpe te'eruwepypitpit'ok kahato Tupana etiat yt iwese i rakaria piat ikuap hamo. Mi'i hawyi tuwat i ra'yn wētup tawa Ikuniu kape. <sup>52</sup> Ma'ato ipakuptia Iesui mohey haria te'eropyhu'at itote yt iwese i rakaria py'asetpe tawa Antiokia pe. Mi'iria i'atuwepit kahato itote Tupana Pā'āu wywo.

Mi'i hap etiat atiwan yne mesuwe uito Iruka.

## 14

<sup>1</sup> Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Ikuniu pe hawyi tuwehyt'ok Tupana mōtypot hawe. Mi'i hawyi itote Pauru'in ti'atumu'e kahato Tupana ehay wo. Mi'i hawyi Iuteuria tomohey kahato Tupana ehay. I'ewyte irania'in ywania yt Iuteuria i imohey ra'yn wy. Mi'i hawyi miit'in sok topyhu'at Iesui mohey pakup i haria. <sup>2</sup> Ma'ato yt imohey haria i Iuteuria te'ero'e — To'iro watipugha Pauru'in i'atu'e. Yt naku i ti mi'iria i'atu'e. Yt eweimohey tei'o meimuēwaria i'atu'e yt Iuteuria i pe. <sup>3</sup> Ma'ato Tupana ti'atumesaika po'og na'yn. Mi'i hawyi ta'atunug ta'atupo wo ra'yn wakuap miit'in wanētup hamo. Mi'i hawyi itote tukupte'en mot'i ra'yn

katupono ta'atumohey kahato ra'yn itote Tupana ehay. Mi'i hawyi Pauru Panāpe ti'atumu'e kahato Tupana wo'oky'e te'en ne'i tuwekaipywiat hap ete. <sup>4</sup> Mi'i hawyi tawa Ikuniu piaria yt to'oksat i hin i katupono yt to'owanētup hap ewy i kahato. Ipat'ok Iesui mienoi upi ipat'ok Iuteuria mienoi upi. <sup>5</sup> — To'iro wati'atuma'at sehay wo i'atu'e. Mi'i hawyi wati'atu'uka mak mak wo nu wo i'atu'e Iuteuria to'ope ta'atu'akag ko'i wywo. <sup>6</sup> Mi'i hawyi Pauru Panāpe tikuap ta'yn ta'atu'auka teran hap hawyi te'eropopy ra'yn. Mi'i hawyi tuwat tawa Irikaunia kape. Mi'i hawyi itote ikohyewyry tawa hit ko'i upi tawa Irita tawa Tepe upi i'atukohyewyry. <sup>7</sup> Mi'i tote ta'atuhenoī kahato Tupana ehay. <sup>8</sup> Mi'i hawyi tawa Irita tote ta'atupuēti yt karāpe i hewyry rakat apyk pe. Toty kaipywiat wemoherep hat ipy kī'ā rakat. <sup>9</sup> Mi'i tote Pauru henoī Iesui etiat turan mekewat yt hewyry kuap i rakat tikuap ihay. Mi'i hawyi Pauru iha'at howawi hawyi toikuap ta'yn tuwanētup hawe — Iesui mohey hap uimoehāite kuap e tuwanētup. <sup>10</sup> Mi'i hawyi Pauru to'e tehay wo — Epoī'ām no uhyt e. Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuat yt hewyry kuap i rakat peso'e hawyi hewyry ra'yn. <sup>11</sup> Mi'i hawyi Ikuniu piaria te'eraha'at kahato ipy kī'ā rakat moehāite Pauru piat hap kape. Mi'i pote ta'atuehay pirik wo te'ero'e — Tupanaria tupanaria miit'in kawiat atipy kaipywiarā eipe i'atu'e Pauru Panāpe pe ta'atupusu puo. <sup>12</sup> Mi'i hawyi Panāpe tupana waikiru Iupite i'atu'e ma'ato Pauru tupana waikiru Mekuriu i'atu'e katupono — Aimu'e hat po'og Pauru mi'i i'atu'e. <sup>13</sup> Mi'i turan tawa oken'ypy kawiano toīne'en tupana waikiru Iupite yat. Mi'i ka'iwat

pa'i terut wewato ahup ko'i ipa'iat oken'ypy kape. Mi'i miit'in ti'auka teran tupana Pauru Panāpe mōtypot hamuat. Ipohyt kawiat hewahi rakat wewato ahup. <sup>14</sup>Mi'i ta'atukuap hawyi Pauru'in yt i'atuwepit hin i ra'yn. Yt ta'atuky'esat i ta'atumōtypot hap. Mi'i pote te'eruwesokpe hiot ne'i ra'yn miit'in tok pe. <sup>15</sup> — Wāi urumōtypot re Tupana eipe. Kan hamo ten urumōtypot Tupana wo eipe i'atu'e. Katupono yt naku i miit'in me Tupana en ewei'e e Tupana i'atu'e. Wāi ne i'atu'e. Yt naku i tupanaria eipe ewei'e uruepe. Ewei'atoiat ro meimuēwat ehētupana ko'i hawyi ewei'aipok to Tupana sese kape mekewat wuat'i e'at piat iēne'en hat kape uhyt'i'in mana'in i'atu'e. Yt kan hamo i eweimohey ehētupanaria katupono Tupana sese ti ainug hat y'y nug hat wuat'i y'y piaria nug hat e. Pyno Tupana sese kape ewei'aipok to hawyi eweipun no ehētupanaria sa'ag ko'i i'atu'e Panāpe Pauru. <sup>16</sup> Sa'awy'i Tupana yt to'e i — Uito yn waku Ehētupana wo yt e i te ehepe wētup ywania eipe pote. Ma'ato mesup ti — Wāi'e ra'yn. Yt atiky'esat i po'og ehētupana ko'i e. Yt atiky'esat i po'og yt eiwe'eg i hap uhētiat mesup e Tupana ehepe. <sup>17</sup> Sa'awy'ite ti yt watikuap i Tupana sese etiat ma'ato ti mesup wakuap tutum ne'en ne'i ahepe yt kat sa'up i. Koitywy yne ywania pe yne miit'in me tuwemoherep teran. I'ewyte i'aman tutum yne pe. I'ewyte miit'in yne pe hewo iminug kaipyi wakuap. Mi'i tā ti Tupana yne tokuap ahepiat hamo e. Mi'i tā ti tutunug aimowepit hamo e Pauru'in tawa Irita piaria pe. <sup>18</sup> Porap ta'atu'auka wewato ahup turan na'yn Pauru'in wāi'i'atu'e haty wo. Mi'i pote yt ta'atu'auka i



ra'yn wewato ahup ko'i Pauru'in mōt̄ypot Tupana ewywuat hamo. <sup>19</sup> Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e Iuteuria Pauru ewan̄kaptia tawa Antiokia pyi tawa Ikuniu pyi tō'ē. Mi'i hawyi ti itotiaria irania'in ta'atumo'akag'aia ra'yn — Ewei'auka ro nu wo Pauru i'atu'e. Mi'i hawyi nu wo mak mak'i'atu'e howawi i'auka hamo. Mi'i hawyi ta'atuherep haity pe yi upi tawa pyi. — Iku'uro ra'yn koitywy Pauru i'atu'e te'eruwānētup hawe. <sup>20</sup> Mi'i hawyi ipotpo'ororia te'eruwa'atunug Pauru piit kape. Mi'i hawyi ma'ato i'āpe'ok'am i ra'yn i'atupy'a-setpe. Mi'i hawyi ta'aipok i ra'yn to'auka hap tawa kape. He'ihot'ok pe hawyi tuwat Panāpe wywo tawa Tepe kape. <sup>21</sup> Mi'i hawyi itote sehay wakuat ta'atuhenoī Iesui etiat. Mi'i hawyi ta'atu-atunāpin at i'atuepiat ikuap kahato hamo. Mi'i hawyi itote pyi te'era'aipok i ra'yn tawa Irita kape tawa Ikuniu kape tawa Antiokia kape Iesui mohey haria pakup tiaria kape. <sup>22</sup> Mi'i hawyi Pauru'in ti'atunāpin kahato itotiaria ipakup tiaria i'atumoe-saika hamo i'atuepiat imohey kahato hamo. Mio tā i'atu'e — Eiwe'eg wo o katupono meiūran ti eweho'opot kahato mesuwe Tupana etama kapiat mu'ap upi i'atu'e imohey pakup i haria pe. <sup>23</sup> Mi'i hawyi itote Pauru'in ti'airo Iesui mohey haria nāpin hamuaria. Mi'i hawyi Panāpe Pauru yt kat i i'u at katupono hētup kahato Tupana kape — Tupana i'atu'e epo pe ra'yn ti meiūpiaria uruiky-'esat emohey haria ipakup takaria katupono uru-tuwat irane meiūpepyi i'atu'e ta'atuhētup Tupana pe. <sup>24</sup> Mi'i hawyi tuwat yi Pisitia sakpo yi Pāwiria sakpo. <sup>25</sup> Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Peke pe hawyi ta'atuhypok kahato ra'yn Iesui ehay itote.

Mi'i hawyi tuwat hēpype tawa Ataria kape. <sup>26</sup> Mi'i hawyi yara wato puo ra'yn tuwat tawa Antiokia kape ta'atumipo'ororia kape. Te'era'aipok i ra'yn aikope sa'awy'i tuwat Iesui ehay sytpok hamo hap kape. Mi'i hap kape te'era'aipok i ra'yn. Ta'a-tupotpap kahu ra'yn hawyi te'era'aipok i ra'yn. Aikope Panāpe Pauru powyro hamuat ta'atuhētup Tupana pe hap kape i ra'yn te'era'aipok. <sup>27</sup> Put'ok-ta'atu'e itotiat hawyi ta'atukaykay yne Iesui mohey haria. Mi'i hawyi aikotā Tupana tunug mu'ap upi i'atupo wo mi'i hap ewy yne ta'atumoherep itotiarua pe – Koitywy ti Tupana tomoherep ta'yn Iesui yt ai'ywania pe yn i ra'yn i'atu'e Iuteuria pe. Ta'i mio ra'yn ti yt Iuteuria yn i ra'yn imoherep i'atu'e. <sup>28</sup> Mi'i hawyi itotiarua imohey haria wywo tukupte'en mot'i ra'yn Panāpe Pauru.

Aikope aikope tuwat Pauru'in miit'in mu'e hamuat hap etiat ahenoi mesuwe uimiwan me uito Iruka.

## 15

<sup>1</sup> Mi'i hawyi ti Iuteuria tō'ē tō'ē ra'yn tawa Antiokia totiarua Iesui mohey haria mu'e hamo ra'yn – Ewetunug no Musei wo'onāpin hap yne pote ti aru Tupana ehehakyera'at kuap ma'ato yt eiwemurui āpy sokpe tek hap pote ti aru yt ehehakyera'at i i'atu'e. <sup>2</sup> Mi'i hawyi itote Pauru Panāpe tu'uka at kahato ta'atuehay wo. Mi'i hawyi yt to'owese hin i itotiarua to'ope. Mi'i hawyi te'e-ro'e to'ope – Pyno waku ti wati'atupo'oro ra'yn Pauru Panāpe irania'in wywo Ierusarēi kape sa'awy'iwuaria Iesui'in 12 ok takaria kape itotiat piat i'atuehay kuap hamo i'atu'e. Aikotā Musei eko

aikotã watunug hap kuap hamo i'atu'e. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Iesui mohey haria tawa Antiokia piaria ti'atupo'oro Pauru Panãpe Ierusarêi kape irania'in nywo. Mi'i hawyi tuwat ra'yn tawa Antiokia pyi. Mi'i hawyi Iesui mohey haria pe yi Wenisia piaria pe yi Samaria piaria pe ta'atuhenoï aikotã irania'in yt luteu ywania i timohey ra'yn Iesui hap ko'i. Mi'i pote te'eruwelum kahato Tupana ete itotiaria. <sup>4</sup> Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn Ierusarêi me. Mi'i tote yiannote wuaria 12 ok takaria tukupte'en. I'ewyete Iesui mohey haria akagnia tukupte'en. Mi'iria te'ero'e – Pyno eiwehyt'ok to uhyt'i'in i'atu'e Pauru'in me. Mi'i hawyi Pauru'in tomoherep i'atuepe aikotã Tupana tunug wuat'i tawa puaria piat hap ko'i. <sup>5</sup> Mi'i hawyi irania'in Iesui mohey haria wo'onãpin haria te'ero'e – Pyno waku eiwemurui ãpy sokpe tek to wato'e i'atuepe. Waku yne Musei wãï'e hap ewetunug wato'e ro yt Iuteuria i pe i'atu'e. <sup>6</sup> Mi'i hawyi yne ta'atu'atunug 12 ok takaria Iesui mohey haria akagnia wywo te'eruwa'atunug aikotã mekewat yt Iuteuria i nãpin hap kuap hamo. <sup>7</sup> Mi'i hawyi yt to'oehay sat i at hawyi mehĩ Peteru ipoĩ'ãm i'atupy'asetpe i'atunãpin hamo – Uheywyt'in Iesui mohey haria e eipe ti eweikuap ta'yn aikotã sa'awy'i Tupana ui'airo yt luteu ywania i nãpin hamuat hap e. Uito yn ni sa'awy'i areto sehay wakuap enoi hamo yt ai'ywania kape e. Uiwẽ pyi ti sa'awy'i ta'atumohey ha'awyte wuaria e Peteru. <sup>8</sup> Ta'i Tupana tikuap yne wyti miit'in wanêsup ta'atupy'a piat hap e. Yt aiwanêsup hap yn i ti Tupana tikuap e. Ta'i tutum na'yn ti i'atuepe Topã'ãu Wakuat aikotã ahepe tutum hap ewy te ti e. Mi'i tã toimo-

herep ta'yn ahepe tomohey i'atuepiat hap e Peteru. <sup>9</sup>Ta'i toimohãpyk yne wyti i'atuwanê tup sa'ag hap ko'i Tosa'yru mohey ra'yn hawyi e. <sup>10</sup>Pyno kat hamoĩ mesup eweiky'esat Musei eko yrysakag ipoty ai'akag etiat hap ewywuat irania'in akag ete e. Pyno toimoherep ta'yn ahepe irania'in ywania ai'ewy ra'yn toi'airo e Peteru. Aha'ase'i'in wyti yt hupit i mekewat seko e. I'ewyte aito yt wahupit i ra'yn. Kat hamoĩ pyno eweiky'esat aheko Iesui mohey haria wê tup ywania ipakuptia ok pe tote e. Yt naku i ti Tupana wahã'ãg e. <sup>11</sup>Ta'i Iesui yn nyti ahehakyera'at e. I'ewyte irania'in ywania Ehakyera'at hat Iesui yn. Pyno aiwo'o'ewy kahato e. Ta'i Iesui mohey hap yn ahehakyera'at kuap hap. Yt aiminug ko'i kaipyi i wyti ahehakyera'at hap toĩne'en e Peteru. <sup>12</sup>Mi'i hawyi sehay wuat wu'uka haria atunik ta'yn. Yt kat i i'atu'e hin i ra'yn miit'in sok. Mi'i hawyi Panãpe Pauru timoherep aikotã yt Iuteuria i timohey ra'yn Iesui hap ko'i aikotã Tupana tum tesaika hap wakuap nug hamuat hap mi'iria pe hap. <sup>13</sup>Mi'i hawyi te'eruwaneê tup kahato ra'yn. Yt kat i'atu'e i ra'yn. Mi'i hawyi Tiaku ihay – Uhyt'i'in eweikuap to uimienoi e. <sup>14</sup>Pywo ti rat Simãu henoĩ aikotã mio Tupana Pã'ãu teke kuap wuat'i ywania Tosa'yru mohey haria py'a pe e. Toiky'esat yne ywania kaipywiat tomi'airo tomohey haria e. <sup>15</sup>Mi'i hap ewy ra'yn wyti mesup topyhu'at. Sa'awy'iwuat Tupana e hap ewy e <sup>16</sup> – Mekewat e'at pe ti aru ara'aipok hawyi atunug pakup i morekuat Tawi yat at hat. <sup>17</sup>Mi'i kape ti aru tõi'ẽ tõi'ẽ miit'in yne ywania uikuap haria. Wuat'i ywania ti aru ati'atukaykay

yne uhēt kuap haria. Mi'i tã ti aru atunug e ti Tupana yianmete iwan me e Tiaku. <sup>18</sup>— Katupono Tupana tikuap aikotã mesup topyhu'at hamuat hap yianmete e. <sup>19</sup> Yt naku i arewanētup turan wahenoī niatpo rakat seko ai'ywania ewywuāt irania'in ywania Iesui mohey haria pakuptia pe e Tiaku. <sup>20</sup> Pyno waku kahato watipo'oro sehay irania'in ywania kape. Mio tã wato'e waku wati'atunāpin — Waure wo ro meimuēwat ehētupana iã'ãkap ko'i ete pãi waku wato'e e. I'ewyte yt ewetu'u tei'o mi'u miit'in miium ta'atuetupanaria piat ne'i wato'e i'atuepe. I'ewyte wētup ok wētup ok wywo tei'o ewary e'aito wato'e. I'ewyte yt naku i huu ehesapo wo. Yt naku i ewetu'u ipu'i huu wywo waku wato'e i'atuepe e Tiaku. <sup>21</sup> Sa'awy'ipyi te ti yne tawa puo tukupte'en ne Musei eko enoi haria. Mesup te yne Sapatu e'at pe ti Musei mienoi ta'atumowēpap toran e Tiaku. <sup>22</sup> Mi'i hawyi torania Iesui mohey haria te'ero'e to'ope 12 ok takaria wywo ta'atu'akagnia wywo — Pyno waku aimi'airoria wati'atupo'oro uhyt Pauru uhyt Panāpe upi tawa Antiokia kape mi'i ai'e hap enoi irania'in miat hamo i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atu'airo uhyt Iuta Pasapa e hap het rakat hawyi uhyt Sira ta'atu'airo miit'in wakauria ta'atupy'asetpiaria. <sup>23</sup> Mi'i hawyi ta'atuwan popera pe i'atumiereto wuat. Mio tã i'atu'e — Uruto ti Ieruserēi miaria Iesui mohey haria torania 12 ok takaria mi'iria wywo uru'akagnia wywo Iesui mohey haria uruipo'oro miwan me ehowawi kuekatu uru'e hap popera pe wētup ywania kape tawa Antiokia piaria kape yi Siria piaria kape yi Sirisia piaria kape uruipo'oro miwan eweimoehãite ro kuekatu uru'e hap i'atu'e.

<sup>24</sup> Ha'awyte wyti tuwat ehowawi yt uruwat urumi-  
 po'ororia i uruto'e. Mi'iria ti eimo'akag'aia han-  
 uaria uruto'e. Mi'iria wyti uruikuap ta'yn mesup.  
 Uruy'asetpyi ti wyti tuwat ma'ato ti yt uruwat  
 urumipo'ororia i pāi i'atu'e popera pe. <sup>25</sup> Ta'i  
 waku kahato uruipo'oro ehowawi meĩūpepyi uru-  
 mikuap sehay enoi hanuaria uruto'e. Ta'i aiwy-  
 ria'in Panāpe Pauru upi waku kahato uruipo'oro  
 ehowawi pāi i'atu'e. <sup>26</sup> Ta'i uhyt Panāpe uhyt Pauru  
 yt te'eroken'ē hin i ta'atu'auka hap pupi. Mi'i  
 tupono tuwat ra'yn Aiporekuat Aika'iwat Iesui  
 enoi miit'in miat hamo uruto'e pāi i'atu'e. <sup>27</sup> Pyno  
 uruipo'oro ehowawi mi'iria upi mehĩ Iuta hawyi  
 Sira ehapiat hanoi hamo. <sup>28</sup> Uruwyria'in Tupana  
 Pā'āu wyti urumu'e kahato kat e hap kat e hap ko'i  
 enoi ehapiat hamuat hap ete i'atu'e. Yt toiky'esat  
 i wyti urueko ipotyti rakat ne'i uruhanoi ehapiat  
 hap. <sup>29</sup> Mio tā e ti ma'ato toiky'esat — Yt ewetu'u  
 tei'o miit'in miium tupanaria iā'ākap ko'i piat e.  
 Mi'i hap yt toiky'esat i i'atu'e. I'ewyete yt toiky-  
 'esat i wyti wētup ok wētup ok wywo se'aito hap  
 i'ewyete wary hap. Hut'yp nik piat mi'at pu'i o yt  
 etu'u tei'o. I'ewyete huu o yt etu'u tei'o e ti wy  
 i'atu'e. Pyno urumienoi ewy ewetunug mote ti aru  
 waku ra'yn uruwyria'in i'atu'e. Toran na'yn pyno  
 uru'e hap mehĩ'in i'atu'e popera pe. Mi'i hawyi  
 ta'atuium mekewat miwan ta'atumipo'ororia pe.  
<sup>30</sup> Mi'i hawyi pyno waku eweiwat ro tawa Antiokia  
 kape i'atu'e. Mi'i hawyi tuwat ra'yn. Put'okta'atu'e  
 itote hawyi ta'atu'atunug yne Iesui mohey haria.  
 Mi'i hawyi ta'atuium mekewat mipo'oro popera  
 itotiarua pe. <sup>31</sup> Mi'i hawyi ta'atumowēpap hawyi  
 i'atuwepit kahato ta'atunāpin hap ete. <sup>32</sup> Mi'i

hawyi yianmiat Tupana ehay enoi haria uhyt Iuta uhyt Sira ti'atunāpin kahato Iesui mohey haria tawa Antiokia piaria ta'atu'atumoesaika imohey hap ete. <sup>33</sup> Mi'i hawyi tukupte'en mot'i itote hawyi te'era'aipok teran i ra'yn Ierusarēi kape Iesui potpo'ororia kape i ra'yn. Mi'i hawyi – Hēto i'atu'e. Uruipo'oro teran ehupi uruekuekatu i'atu'e tawa Antiokia piaria. <sup>34</sup> Ma'ato Sira yt ipap i ra'yn tawa Antiokia pyi. Mi'i hawyi yt toto i. <sup>35</sup> Mi'i hawyi Pauru Panāpe'in tukupte'en mot'i tawa Antiokia piaria mu'e hamo. Ta'atuka'iwat ehay enoi haype te'eropyhu'at Iesui mohey haria ahyt tok pe. <sup>36</sup> Tukupte'en mot'i itote hawyi Pauru to'e Panāpe pe – Pyno waku apo uhyt wata'aipok i ra'yn irania'in tawa ko'i kape e. Katupono ati'atuepiok teran aikotā tukupte'en Iesui mohey haria pakup i ko'i aikope sa'awy'i wati'atumu'e hap kape mehī e Pauru Panāpe pe. <sup>37</sup> – Pyno waku watioto Iuwāu Maku e Panāpe Pauru pe. <sup>38</sup> Ma'ato – Yt naku i uhyt watioto Iuwāu Maku katupono sa'awy'i mi'i ti ta'aipok ne'i ahupi pyi Tupana potpap wyi yi Pāwiria pyi e Pauru Panāpe pe. <sup>39</sup> Ma'ato yt to'owanētup hap ewy hin i ra'yn hawyi to'oehay tek hawyi to'o'atoiat ra'yn. Mi'i hawyi uhyt Panāpe uhyt Iuwāu Maku wywo yn na'yn tuwat yara puo ta'atue'yi Sipiri kape. <sup>40</sup> Mi'i hawyi uhyt Pauru tiky'esat uhyt Sira ra'yn tekatuwy wo. Mi'i hawyi Iesui mohey haria hētup Tupana pe – Tupana i'atu'e eti'atupowyro kahato aiwy Pauru aiwy Sira epotpap nug hamo i'atu'e. Eti'atuky'e ro yne mu'ap upi. Mi'i hap uruhētup epe waku i'atu'e. Mi'i hawyi Pauru toto uhyt Sira wywo Iesui mohey haria moesaika hamo wuat'i

ywania kape. <sup>41</sup> Mi'i hawyi i'atuewryry yi Siria puo hawyi yi Sirisia puo i'atuewryry itotiararia Iesui mohey haria atumoesaika Tupana ehay wuat hamo. Yne uimikuap atiwan mesuwe uito Iruka.

## 16

<sup>1</sup> Mi'i hawyi Pauru'in put'ok'i'atu'e i tawa Tepe pe tawa Irita pe. Mi'i hawyi itote Pauru'in tipuēti uhyt Timoteu. Ity ti Iesui mohey hat Iuteu ywania ma'ato i'ywot Kereku ywania. <sup>2</sup> Mi'i hawyi tawa Irita piaria tawa Ikuniu piaria Iesui mohey haria — Ta'i waku kahato ti rat Timoteu i'atu'e itotiararia. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Pauru to'e Timoteu pe — To'iro uhupi kurum iwasu e. Ereto teran uhupi pote Iuteuria ewy ro ereīne'en aikotā ety ewy ai'ywania Iuteuria mu'e hamo are e. Mi'i hawyi ta'atuemurui sokpe tek Iuteuria eko ewy hawyi Timoteu topyhu'at Iuteu wo toty ewy. Mi'i tā ti Pauru tiky'esat Timoteu piit katupono toiky'esat Iuteuria mimōtypot no topyhu'at Timoteu hap e. Katupono toikuap ta'yn itotiararia tikuap wētup ywania ne'i Timoteu ywot hap pote. <sup>4</sup> Mi'i hawyi Pauru Sira Timoteu wywo hewryry sa'awy'iwuat tewryry hap ko'i upi. Mi'i tote ta'atuhenoī mekewat Ierusalēi kaipywiat wo'onāpin hap miwan Iesui yn ahehakyera'at kuap e hap miwan ta'atuhenoī. Mekewat kat i'atu'e kat i'atu'e 12 ok takaria e hap Iesui mohey haria akagnia e hap ta'atuhenoī itote. <sup>5</sup> Mi'i hawyi ta'atuewryry hap upiaria Pauru'in ti'atumoesaika po'og na'yn Iesui mohey hap ete. Mi'i pote po'og na'yn i'atutypy'i itote. <sup>6</sup> Mi'i hawyi yi Karata yi Wirisia upi Pauru'in i'atuewryry. Mi'i hawyi yi Asia kape tuwat teran ma'ato Tupana



Pā'āu Wakuat to'e — Yt ewehenoi tei'o uhehay itote mesup mehī'in e. <sup>7</sup> Mi'i pote tuwat tawa Misia kape. Itote pyi tuwat teran yi Pitinia kape i ra'yn ma'ato Iesui Pā'āu wāi'e i ra'yn. <sup>8</sup> Mi'i hawyi tawa Misia sakpo tokoka'at ne'i. Mi'i hawyi tuwat teran yi Turate kape ma'ato — Wāi'e i Iesui Pā'āu. <sup>9</sup> Mi'i hawyi — Aikope waku pyno watuwat e yn tuwanētup hawe. Mi'i hawyi Pauru ta'akasa tomu'etu wātym muo wētup ok yi Masētunia piat y'am miat kape. Mi'i hawyi toikuap ihay — Eriot ro meikowo urue'yi Masētunia kape urupowyro hamo mehī e toikaykay. <sup>10</sup> Mi'i hawyi tuwehymut ra'yn Pauru hawyi mio tā to'e — Meremo urutuwat teran kahato yi Masētunia kape. Mi'i haype ti uruikat kahato aikotā miat uruwat hamuat. Katupono Tupana urukaykay ra'yn i'atuowawi tehay wakuat enoi hamo hap uruikuap ta'yn e. <sup>11</sup> Mi'i hawyi meiūpepyi uito Īruka areto ra'yn Pauru'in wywo. Yara wato puo hāpyk pe urutuwat ra'yn wasere upi y'y wato yi hit Samutasia kape. Mi'i hawyi ihot'ok hawyi wētup tawa Neapuri kape urutuwat yi Masētunia sese kape. <sup>12</sup> Mi'i hawyi urutuwat tawa wato yi Masētunia wywuat tawa Wiripu kape. Mi'i hawyi urutuwehyt'ok tawa Wiripu pe Humanu ywania mu'e Iesui etiat hamo. Itote urutukupte'en mot'i. <sup>13</sup> Mi'i hawyi Sapatu e'at pe urutuwat y'y hit i kape aikope Iuteu ywania i'atuehay Tupana kape hap kape. Mi'i hap kape urutuwat tawa pyi. Mi'i tote uruta'apyk hawyi meiūran tō'ē tō'ē haryporia'in. Mi'iria urui'atumu'e ra'yn. <sup>14</sup> Wētup ok i'atupy'asetpe toīne'en mana Iritia. Mana Iritia ti tawa Tiatira pywiat. Sokpe hup ikahu rakat weneru hat. Tupana

mōtypot hat sese mi'i. Mi'i ipap kahato Pauru mienoi upi hawyi Tupana tomoherep ta'yn mekewat sehay mana pe. <sup>15</sup> Mi'i hawyi mana Iritia timohhey Iesui yne to'yat piaria wywo hawyi tuweset'ok y'y pe to'yat piaria torania wywo. Mi'i hawyi — Mimi'in e Pauru'in me koitywy ti atomohhey kahato ra'yn Aika'iwat atipy piat e. Mi'i tupono uimohhey ehapiat pote eweikupte'en no meiūpe ui'yat piaria yatype mimi'in e mana Iritia Pauru'in me. Ihay awāi hawyi urutopyhu'at i'yat pe.

<sup>16</sup> Mi'i hawyi wētup e'at pe urutuwat i ra'yn aiūpe Tupana wywuwat sehay hap kape mekewat y'y hit i kape. Mi'i hawyi mu'ap upi uruipuēti pī'ā ahiag pā'āu ipiit piat rakat e. Mi'i pī'ā mimoherep ahiag kaipywiat wyti aikotā aikotā e hap ko'i ika'iwaria ha'up sat kahato. <sup>17</sup> Mi'i hawyi mekewat pī'ā toto Pauru'in upi. Mi'i hap tote mu'ap upi ihay haty wo irania'in me mu'ap upiaria pe — Mi'iria miit'in ni Tupana sese ywaitiat eropat haria sese e ahiag pā'āu pī'ā wē pyi. Mi'iria wyti Tupana kapiat mu'ap moherep haria e mekewat pī'ā. <sup>18</sup> Mi'i e hap ewy ti yne e'at pe mio tā e ihay Pauru'in upi. Ihay po'og po'og moity'i pote Pauru yt tiky'esat i po'og. Mi'i hawyi tuwemorem howawi hawyi to'e — Uito ti morekuat Iesui mipo'oro. Mi'i tupono are'e — Ereto ro meiūwat pī'ā piit pyi e ahiag pā'āu me. Mio tā e hawyi tuwētem na'yn meremo ipiit pyi. <sup>19</sup> Mi'i pote pī'ā kaiwaria te'ero'e — Pyno ihāite ra'yn pī'ā. Yt naku i yt kat i ra'yn ahiag pā'āu pī'ā piit pe i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi ta'atusat Pauru Sira. Mi'i hawyi iherep mo ta'atue-ropo'ok yi upi morekuaria kape wuat'i weneru hap kape. <sup>20</sup> Mi'i hawyi te'ero'e morekuaria pe

Pauru'in ete — Meimuēwuaria Iuteuria yt naku i kahato i'atu'e. Pywo ti wu'uka hap nug haria sese mi'iria i'atu'e sa'ag. Aimoweuka'i ahetawa etiat haria mi'iria i'atu'e. <sup>21</sup> Uruto wyti Humanu'in. Pyno ti yt naku i i'atuwat i'atueko watunug meiūpe uhyt'i'in i'atu'e. Ta'atuhenoī sa'ag ne'i ahepe i'atu'e surara'in me. <sup>22</sup> Mi'i hawyi itotiaria i'atuehay pirik Pauru Sira ete. I'atupy'ahak kahato. Mi'i hawyi morekuaria tuwat Pauru'in esokpe hiot hiot pun hamo. Mi'i hawyi te'ero'e — Pyno waku eweipoityk poityk to aria'yp mo i'atu'e ta'atuesurara'in me. <sup>23</sup> Mi'i hawyi ta'atupak pak kahato ra'yn Pauru'in hawyi ta'atupag iheg me ra'yn wo'opyhyp hawe. Mi'i hawyi eti'atu'apykok to i'atu'e ra'yn wo'opyhik hap ka'iwat pe. <sup>24</sup> Mi'i pote tohytmoi ra'yn iheg muo sese ra'yn oka'apy pe. Mi'i hawyi wo'opyhik hap aria'yp kawiat pe toi'atupyhik. <sup>25</sup> Mi'i hawyi wātym hake turan Pauru Sira te'eruwehum kahato hap wywo te'eruwepy Tupana kape. Mi'i pote i'atupyhik haria itotiaria ikuap yne i'atuwepy hap. <sup>26</sup> Mi'i hawyi meremo yi huruk huruk'e. Po'og na'yn hawyi mekewat wo'opyhik hap yi hewo hewo ra'yn. Mi'i hawyi i'ahot'e ra'yn. Tuwe'okenhyp'ok yne ra'yn mekewat wo'opyhik hap tuwewi. Mi'i hawyi i'atupo'i po'i hap hewo hewo yne ra'yn itote. <sup>27</sup> Mi'i turan tuwehymut ra'yn wo'opyhik hat surara akag hawyi to'e tuwepe — Te'eruwe'okenhyp'ok ta'yn sig pāi e. Yt naku i kahato katupono uimipyhik ko'i tuwat tuwat yne ra'yn som e. Mi'i hawyi totat tekyses'yp tuwe'auka teran haype — Yt naku i aru uhete katupono morekuat ikuap hawyi ui'apiheg moty'i ui'auka meremo hamo uimipyhik ko'i te'e-

ruwepopy pote e. <sup>28</sup> Mi'i pote — Yt era'auka tei'o uhyt e Pauru tuwak popuo. Urutukupte'en meiũpe torania uruto mehĩ e. <sup>29</sup> Mi'i hawyi — Eweterut ariãty uhowawi e wo'opyhik hap yat apykok hat temiit pe. Mi'i hawyi meremo teke hawyi toto Pauru Sira kape hawyi tuwepỹ'ãtutuk tyryto'e popuo. <sup>30</sup> Mi'i hawyi toteropo'ok ta'yn i'atupyhik hap kaipyi to'yat kape. Mi'i hawyi apo'e i'atuepe — Aikotã som waku atunug uhehakyera'at hamo e. <sup>31</sup> — Pyno etomohey ro Iesui yn na'yn hawyi etunug Eka'iwat no Iesui mi'i pote yn ehakyera'at hap toĩne'en uhyt. I'ewyte e'yat piaria toi'atuehakyera'at e wo'opyhik hat pe Pauru. <sup>32</sup> Mi'i hawyi Pauru'in henoĩ kahato Tupana ehay wo'opyhik hat yat piaria pe. <sup>33</sup> Mi'i hawyi wo'opyhik hat ti'atusei ra'yn i'atu'ahyk ahyk hawywiat i'atusuu i'atupiit etiat. Mi'i hawyi huhywirip hap ko'i toikoho yne e. Mi'i tã tutunug hawyi Pauru'in het'ok ta'yn yne i'yat piaria wywo y'y wo. <sup>34</sup> Mi'i hawyi te'era'aipok ta'yn wo'opyhik hat yat kape. Mi'i hawyi ta'atu'atumoenuk ta'yn Pauru Sira. Mi'i hap tote te'eruwehum kahato ra'yn Tupana ete katupono toimohey kahato Tupana to'yat piaria wywo.

<sup>35</sup> Ihot'ok hawyi morekuaria ti'atupo'oro ra'yn wo'opyhik hat kape ta'atuemiit'in — Waku ti tuwenõ'ẽ ra'yn ga'atpuat aimiahykahyk ko'i aimipyhik ko'i ta'atu'e haype ta'atu'atupo'oro. <sup>36</sup> Mi'i hawyi wo'opyhik hat henoĩ ra'yn Pauru'in me — Morekuaria tipo'oro ra'yn sehay uhyt'i'in e. Pyno waku mesup eweiwat i ra'yn uruetawa pyi e. Pyno waku ra'yn eweiwat i ro uiwyria'in e wo'opyhik hat.

<sup>37</sup> Ma'ato Pauru to'e — Yt urupap i rat e. Uruto ti Humanu ywania'in eiperia ewywuaria e. Ga'atpo morekuat yt hētup hin i uruepe aikotā urueko ewy e. Kat poteĩ morekuat pyno uru'ahyk ahyk kahato e. Yt naku i ere'e ro morekuaria pe e. Kat poteĩ pyno urupyhik mesuwe ga'atpo yt apo'ei'e rokirē i e Pauru. Mi'i hawyi mesup morekuat — Eweiwat ro uruetawa pyi yt uwe mikuap mo i e uruepe. Mi'i pote waku ti morekuaria tō'ē meiūpe uruenōtem hamuat e. Pyno ewehenoi ro uruehay morekuaria pe e Pauru. <sup>38</sup> Mi'i hawyi toto ra'yn morekuaria kape. Mi'i hawyi tohenoi ra'yn i'atupe Pauru e hap. Ta'atukuap ta'yn Pauru'in Humanu ywania hawyi i'atuwuwu kahato ra'yn morekuaria katupono Humanu ywania yt naku i wati'apiheg e morekuat koro Sesa. <sup>39</sup> Mi'i hawyi morekuaria tuwat Pauru'in kape i'atuhep wo'o-pyhik hap pywiat hamo ta'atuwese kahato popuat Pauru'in puksit hamo — Uhyt'i'in waku ti eweiwat ra'yn ahetawa pyi i'atu'e morekuaria Pauru'in me. <sup>40</sup> Mi'i hawyi tuwat mana Iritia yat kape ta'atupyhik hap kaipyi. Mi'i hawyi ta'atukaykay yne Iesui mohey haria ta'atuewawi hawyi ta'atu'atuoesaika Tupana ehay se wywo itotiarua. Mi'i hawyi tuwat ra'yn mekewat tawa Wiripu pyi.

Mi'i tā hap ewy are uito Iruka.

## 17

<sup>1</sup> Mi'i hawyi Pauru Sira tuwat ra'yn tawa Awipuri sakpo tawa Apurunia sakpo tuwat. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Tesaronika pe ra'yn. Itote toĩne'en Tupana mōtypot yat Iuteuria wat.

<sup>2</sup> Mi'i pe Pauru teke towat teko ewy ra'yn nug

hamuat. Mi'i tote miwan Tupana ehay kaipyi Pauru ti'atumu'e. Mi'i hawyi mye'ym Sapatu e'at to'owesat wesat Pauru wywo. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Tupana etiat miwan mot'i kaipyi toi'atumu'e — Uiwyrria'in e Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat piat ho'opot hamuat hap tohenoi mesuwe miwan me e. I'ewyte ti tuwētem irane gu'uro pyi hamuat hap tohenoi meikowat miwan me. Eweikuap uwe mi'i tā hamuat e. Ta'i Iesui uimimoherep ehapiat wyti mesuwe e. Tohenoi mi'i ti Aiporekuat no e Pauru Iuteuria pe. <sup>4</sup> Mi'i hawyi te'eruwānētup hawyi — Pywo i'atu'e irania'in. Mi'i hawyi Pauru'in upiaria topyhu'at Kereku ywania'in Tupana mōtypot haria ahyt. I'ewyte haryporia'in we'eg haria ahyt topyhu'at Iesui mohey haria wo ra'yn itote. <sup>5</sup> Ma'ato irania'in Iuteuria yt imohey i Iesui. Mi'i hawyi Pauru'in ete i'atueha'ywywi kahato. Mi'i hawyi ta'atukat mu'ap upiaria yt ipotpap i rakaria yt nakuaria i wu'uka hap nug hamo. Mi'i hawyi tuwat uhyt Iasū yat kape. Miit'in typy'i kahato tuwat. Mi'iria yne tō'ē tō'ē tawa piaria Pauru'in kupte'en hap kape Pauru'in etiat ta'atuhoiro hamo. Mi'i hawyi tuwehyt'ok haty wo Iasū yat pe ma'ato Pauru'in yt uwe i ta'atupuēti. <sup>6</sup> Ma'ato Iasū yn na'yn irania'in toywyt'in nywo ta'atu'atupuēti. Mi'i hawyi Iasū'in ta'atueropo'ok iherep mo morekuat kape yi upi. Mi'i hawyi ta'atuput'ok hawyi ta'atukuasa ta'atuehay wo — Yt naku i yt naku i mi'iria wo'omo'akag'aia haria mi'iria i'atu'e. Mio ti tō'ē ahetawa kape i'atu'e uhyt Iasū yat pe i'atu'e. <sup>7</sup> Yt naku i mi'iria i'atu'e. Morekuat Sesā wo'onāpin hap yt ta'atunug i katu-pono wētup — Aipotypot Iesui yn ni waku i'atu'e

mi'iria ta'atuehay pirik wo Iasũ'in piat pe. <sup>8</sup> Mi'i hawyi morekuaria itotiarua i'atupy'ahak kahato Pauru'in ete. <sup>9</sup> Mi'i hawyi iheg me ta'atupag. Mi'i hawyi meiũran tuwat yne hawyi ta'atukaykay Iasũ'in. Mi'i hawyi morekuat to'e – Pyno waku eweiwat ro i'atu'e Iasũ'in me. <sup>10</sup> Mi'i pote Iesui mohey haria ti'atupowyro uhyt Pauru uhyt Sira i'atupopy hamo tawa Tesaronika pyi. Mi'i hawyi tuwat tawa Pereia kape wãtym upi. Mi'i hawyi Pauru'in put'ok'i'atu'e hawyi te'eruwehyt'ok Iuteuria Etupana mõtypot yat pe. <sup>11</sup> Tawa Pereia totiarua ta'atu'atupuẽti po'og yt i'akag heg i rakaria tawa Tesaronika piaria kai. Mi'iria ti Tupana ehay wakuat iky'esat kahato. Mi'iria ti te'eruwemu'e kahato wuat'i e'at pe sa'awy'iwuat mienoi ete. Tupana etiat ta'atukuap teran koitypuo pywo pe koitypuo yt Pauru'in henoi hap ta'atukuap teran. <sup>12</sup> Mi'i tupono ti itotiarua typy'i kahato Iesui mohey haria ipakuptia te'eropyhu'at Kereku ywania sok haryporia'in wakuaria ihainia'in wakuaria te'eropyhu'at Iesui mohey haria itote. <sup>13</sup> Mi'i hawyi ti tawa Tesaronika piaria Iuteuria tikuap ta'yn aikowo Pauru'in wat hap. I'ewyte ta'atukuap ta'yn tawa Pereia pe aikotã toi'atumu'e itotiarua Tupana ehay wuat hap ta'atukuap. Mi'i hawyi tuwat ra'yn hupi Pauru etiat miit'in mõpy'ahak hamo. <sup>14</sup> Mi'i hawyi Iuteuria ti'atumo'akag'aia miit'in sok tawa Pereia pe. Mi'i hawyi Pauru ywyt'in Iesui mohey haria tipo'oro ta'atueyke'et Pauru meremo y'y wato kape. Mi'i hawyi tuwat ra'yn Pauru wywo iwyrria'in i'apykok hamo ma'ato Timoteu Sira topyhu'at tawa Pereia pe. <sup>15</sup> Put'ok'i'atu'e Atena pe hawyi Pauru apykok haria te'era'aipok

teran i ra'yn. Mi'i hawyi Pauru to'e i'atuepe — Pyno ewehenoi o uhehay uhyt'i'in Timoteu uhyt Sira pe e. Atiky'esat tō'ē merep meikowo hap o ewehenoi i'atuepe e Pauru. Mi'i hawyi te'era-aipok i ra'yn tawa Pereia kape Pauru ehay enoi hamo. <sup>16</sup> Mi'i hawyi itote tuweran na'yn Pauru toīne'en towyria'in ekatup hamo. Mi'i turan itote Pauru ta'akasa tupanaria iā'ākap yn mu'ap upi hawyi toto mohaty kahato miit'in miat imohey sa'ag hap ko'i. <sup>17</sup> Mi'i hawyi ti yne e'at pe Pauru ti'atumu'e Iuteuria Kereku ywania wakuaria Tupana mōtypot yat pe. I'ewyte mu'ap upiaria pe tohenoi iky'esat haria pe. <sup>18</sup> Mi'i hawyi itotitaria wo'onāpin hat potmu'eria tokoka'at Pauru kape ihay kuap hamo. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope mu'ap upi — To'iro ihay at ka'ap takat ehay kuap hamo i'atu'e. Ta'i mi'i ti wētup ywania kawiat tupanaria moherep hat i'atu'e to'ope katupono Pauru henoi itote Iesui etiat aikotā gu'uro pyi tuwētem i hap etiat. <sup>19</sup> Mi'i hawyi Pauru ta'atu'ykesat eroto wo'oehay wo'oehay hap kape yity'ok Areopaku e hap kape. Itote ta'atuereke Pauru ta'atupy'asetpe hawyi te'ero'e tope — Uhyt pyno ehenoi ro koitywy aikotā aikotā hap sehay pakup uruepe i'atu'e. <sup>20</sup> Yt karāpe i uruikuap ehay ewywuat ihay rakat. Mi'i pote ti ehay ewy hap uruehay uruiky'esat i'atu'e. <sup>21</sup> Katupono Atena piaria tikuap teran kahato yne kaipywiat sehay kat e kat e hap enoi hap ko'i i'atu'e. I'ewyte yne hewyry rakaria itotitaria tikat kahato sehay pakup itote. <sup>22</sup> Mi'i hawyi i'atupy'asetpe ipoī'ām na'yn Pauru mi'i hawyi to'e — Uhyt'i'in woroho'okuap ta'yn aikotā eipe tupanaria iā'ākap ko'i ne'i wyti eweimōtypot e Pauru



Atena piaria pe. <sup>23</sup> Ta'i ga'atpo ti uhewyry ehetawa puo hap tote ti ara'akasa kahato ehetupanaria iã'ãkap ko'i e. Wētup heiam me ti yt kat i tupana iã'ãkap itote atipuēti ma'ato itote toĩne'en iwan yn — Yt uwe mikuap i Tupana eiam mesup e itote. — Yt ai'akasa hap i Tupana mōtypot hap eiam mesup e iwan me itote e Pauru. Yt eweikuap i ti mi'i eipe ma'ato ti eweimōtypot mi'i e. Mi'i wyti mesup atomoherep ehepe. <sup>24</sup> Ta'i mi'i Tupana sese ti aipytyp nug hat. Ta'i wuat'i mesuwarote iminug ko'i toĩne'en e. Mi'i ti atipy piat yi totiat morekuat sese. Ta'i Tupana sese yt toĩne'en kuap i aipo wuat aiminug teiam me e. <sup>25</sup> Mi'i wyti wuat'i ereko hat. Ikai ti tukup yne sekat. Yt kat i wyti iwat iweteweru hap ipo pe e. Ikaipyi ti watoĩne'en. Ikaipyi ahehãite hap. Torania ikaipywiat ko'i e. Ta'i yt miit'in minug kaipyi i wyti Tupana toĩne'en e. <sup>26</sup> Wētup ok miit kaipywiat yn ni yne ywania tohytpok mesuwat yi totiaria tukupte'en e. Ta'i sa'awy'ite ti Tupana sese yne ywania ahyt eiam mesuwat yi totiat nug hat. Aikope aikope wuat'i ywa'nia e'yi toĩne'en hap Tupana tunug sa'awy'i tuwanētup hap kaipyi. Ikupte'en porap ne'i mesuwat yi totiat hamuat hap tutunug tuwanētup hawe nimo te e Pauru. <sup>27</sup> Mi'i tā tutunug tuwemoherep teran miit'in kapiat haype. Toiky'esat kahato ti miit'in miat tuwewowiat hap e. Toiky'esat wuat'i ywania tikat mu'ap tuwewowiat hap e. Toiky'esat topuēti hap e. Yt pya hin i ti Tupana toĩne'en miit'in kai. <sup>28</sup> Ta'i Tupana sese kaipyi ti aheiam ahewyry hap aheĩne'en hap e. Aikotã sa'awy'i wuat eimu'e haria pypy'e hap nug haria te'ero'e hap ewy — Tupana mēpyt'in aito e hap ewy.

29 Kat poteĩ eiwanētup hawyi Uru kawiat Tupana toĩne'en ewei'e eiwanētup hap kaipyi ne'i. Aito ti meimē Tupana mēpyt'in ko'i e. Aito ti Tupana iā'ākap ko'i e. Yt Parata kawiat i ti Tupana. Yt nu kawiat i ti Tupana e. Yt mo wuat minug i ti Tupana e. <sup>30</sup> Sa'awy'ite ti miit'in yt we'eg i sese tepiat haria pe Tupana sese yt kat e i te. Ma'ato mesup ti ewei'atoiat ro yt we'eg i hap ehetulanaria e ra'yn yne miit'in me Tupana. <sup>31</sup> Mio ti Tupana wat miit'in airo hat toĩne'en na'yn hāpyk kahato. Mi'i ti aru meiūran miit'in airo Tupana wano sio yt e hat. Hāpyk kahato ti aru tohenoi Tupana pe e. Mi'i tā hamuat wyti watikuap ta'yn katupono gu'uro pywiat Tupana mihep ta'yn mi'i e Pauru Atena piaria pe. <sup>32</sup> Mio tā e hawyi irania'in to'okyry'i kahato Pauru ete. Gu'uro pywiat ieĩne'en i wat e hap ete. — Toran na'yn uhyt i'atu'e apuete. Ta'i uruikuap ti aru wētup e'at pe mio e'e hap etiat i'atu'e irania'in Pauru pe. <sup>33</sup> Mi'i hawyi Pauru toto ra'yn i'atupy'asetpyi ma'ato wētup ok wētup ok tuwemu'e ra'yn Pauru wywo. <sup>34</sup> Mi'i hawyi wētup ok mehĩ Tiunisiu tawa Areopaku piat timohey ra'yn Iesui. I'ewyte wētup ok mana Tamari timohey ra'yn Iesui irania'in nywo.

Mi'i tā hap etiat atiwān mesuwe uito Iruka.

## 18

<sup>1</sup> Mi'i hawyi Pauru tuwētem na'yn tawa Atena pyi. Mi'i hawyi put'ok'e tawa Kurintiu pe ra'yn. <sup>2</sup> Mi'i hawyi itote toipuēti wētup ok Iuteu uhyt Akira e hap het rakat tawa Puntu kaipywiat. Katupono mi'i kaipyi sa'awy'i yi Itaria kape toto Akira. Mekewat e'at pe ma'ato toĩne'en morekuat Kautiu

itote. Mi'i morekuat ma'ato yt iwese i Iuteuria ete. Mi'i pote toi'atupo'oro ra'yn tetawa Huma pyi. Mi'i pote uhyt Akira tehary'i Pisira wywo tuwat ra'yn tawa Kurintiu kape. <sup>3</sup> Mi'i tote ipotpap sokpe kawiat getap nug hap ete. Mi'i hawyi Pauru ti'atupuēti itote ra'yn tomisepap nug hap ete. Mi'i hawyi topyhu'at i'atu'yat pe ra'yn i'atupowyro hamo. Mi'i turan i'atupotpap kahato itote sokpe kawiat getap nug hap ete. <sup>4</sup> Ma'ato itote yne Sapatu e'at pe Pauru toto Tupana mōtypot yat kape to'ywania atumu'e hamo. Toi'atuporerokosap teran tehay wo Kereku ywania Iuteu ywania Iesui kape. <sup>5</sup> Mi'i hawyi uhyt Sira uhyt Timoteu put'ok'e itote yi Masētunia kaipyi. Itote ta'atupuēti hawyi Pauru ihay kahato topy'a pyi — Iesui ti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat e. <sup>6</sup> Mi'i pote Pauru ete i'atuhoiro kahato. Wāi wāi'i'atu'e Iuteuria. Yt naku i urumu'e mi'i tā i'atu'e. Mi'i hawyi Pauru tekamisa wato hep hawyi toipehuruk pehuruk i'atuewawi. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Eiwepyi kahato ti eiwemoewasat eipe. Pyno yt uhehay pyi i ra'yn wyti aria kape eweiwat e. Mi'i hawyi ti aru irania'in ywania kape ra'yn pyno areto i'atuepiat hanoi hamo e Pauru Iuteuria pe. <sup>7</sup> Mi'i hawyi toto Pauru irania'in ywania mu'e hamo. Mi'i hawyi toto tekatuwy uhyt Titu wētup set Iutu yat kape imu'e hamo. Katupono mi'i Tupana mohey hat toīne'en. I'ewyte torania i'yat piaria tuwat kahato Tupana mōtypot yat mekewat Iuteu ywania wat kape. <sup>8</sup> Meiūran Tupana mōtypot yat ka'iwat uhyt Kiripu tomohey ra'yn Iesui yne to'yat piaria wywo. I'ewyte ipoity ra'yn tawa Kurintiu piaria imohey haria. Mi'i hawyi te'e-

ruweset'ok yne ra'yn. <sup>9</sup> Mi'i hawyi wātym muo imu'etu Pauru pe to'e Aika'iwat — Yt ereken'ē tei'o miit'in mupi. Yt epo'inik tei'o. Eti'atumu'e o haty wo e. <sup>10</sup> Ta'i Uito areīne'en ewywo. Yt uwe kuap i esaty'i saty'i mehī e katupono ti ipoity meiūwat tawa pe uimohey hanuaria e Iesui Pauru pe imu'etu. <sup>11</sup> Mi'i pote wētup anu hawyi 6 ewaty Pauru ti'atumu'e kahato tawa Kurintiu piaria Tupana ehay wo. <sup>12</sup> Mi'i hawyi itote toīne'en wētup ok yi Akaia etu'isa Kariu e hap het rakat. Mi'i hawyi Iuteuria Pauru ete i'atupy'ahak i ra'yn. Mi'i hawyi ta'atuereto ra'yn Kariu kape Pauru hā'āg hamo. <sup>13</sup> — Meiūwat miit wyti wāi'ai'e hap yt ewy i inug kahato i'atu'e. Aiwat aheko yt ewy hin i toiky'esat miit'in miat Tupana mōtypot hap i'atu'e Iuteuria Kariu pe Pauru piat pe. <sup>14</sup> Mi'i hawyi Pauru ihay teran ma'ato Kariu apuete e. Mi'i hawyi to'e Iuteuria pe Kariu — Miit'in yt nakuat i sese ko'i pyhyp hat ti uito e. Yt atiky'esat hin i eweterut uhewowi — Mi'i miit yt hāpyk i uruwanētup hawe katupono urueko yt tutunug i kahato ewei'e hap het rakat e. <sup>15</sup> Eiperia eiwu'uka kahato sehay po'ypyi set po'ypyi seko po'ypyi. Yt atikuap teran hin i wāi'ei'e hap ko'i e Iuteuria pe. Pyno koitywy eipo pe ra'yn eiwu'uka sehay wuat hap e Kariu. <sup>16</sup> Mi'i hawyi toi'atuporenō'ē ra'yn to'yat pyi. <sup>17</sup> Ma'ato tuwat turan itotiararia Kereku ywania topytyk Iuteu Tupana mōtypot yat ka'iwat uhyt Sotene. Mi'i hawyi Kariu ehamo ta'atu'ahyk ahyk itote. Ma'ato Kariu yt wāi'e hin i i'atuepe. <sup>18</sup> Mi'i hawyi mekewat e'at pe toīne'en mot'i Pauru toywyt'in Iesui mohey haria yatype. Mi'i hawyi

Pauru tuwenoi i'atuepe hawyi toto ra'yn yara puo yi Siria kape. Ma'ato tototo toywyt Akira ihary'i Pisira wywo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e tawa Sekeia pe. Mi'i hawyi itote Pauru to'e Tupana pe – Atunug wyti aru ui'e epiat hap Uika'iwat e. Mi'i pote ati'ateneq pywo ti aru atunug ui'e hap kuap epiat hamo e. <sup>19</sup> Mi'i hawyi tuwat i ra'yn tawa Ewesu kape. Mi'i hawyi itote Pauru ti'atumu'e Iuteuria Tupana mōtypot yat pe. <sup>20</sup> Mi'i hawyi itotaria te'ero'e – Uruiky'esat en ereñe'en mot'i meiūpe urumu'e hamo i'atu'e. Ma'ato Pauru yt tiky'esat i. <sup>21</sup> Mi'i hawyi to'e – Pyno are'e ehepe Tupana tiky'esat pote ti aru ara'aipok te ehawawi uiwyrria'in e Pauru. Mi'i hawyi tuwenoi mehĩ Akira mana Pisira pe irania'in me hawyi teke yara wato pe hawyi toto ra'yn tawa Ewesu pyi. <sup>22</sup> Mi'i hawyi toto i ra'yn tawa Sesareia kape i ra'yn. Mi'i hawyi put'okto'e hawyi tuwēpowat Iesui mohey haria kape. Mi'i hawyi toto i ra'yn tawa Antiokia kape yi upi. Mi'i hawyi itote toñe'en mot'i porap'i hawyi toto i ra'yn. <sup>23</sup> Mi'i hawyi yi Karata puo yi Wirisia puo hewry i ra'yn yne Iesui mohey haria atumoesaika hamo. <sup>24</sup> Wētup e'at pe hawyi mehĩ Aporu put'ok'e tawa Ewesu pe Aresātiria piat i'ywā'ĩ rakat sa'awy'itewuat Tupana etiat miwan kuap hat put'ok'e. <sup>25</sup> Mi'i hawyi ihay se kahato ihay itote iwanētup hap hesaika kahato. Mi'i ti luteu ywania. Topy'a pyi toi'atumu'e itote haty wo Iesui ete. Toikuap yne Iuwāu wo'oset'ok hat piat miit'in set'ok hap ko'i ma'ato mi'i yn toikuap. <sup>26</sup> Mi'i hawyi wētup e'at pe Tupana mōtypot hawe toi'atumu'e haty wo. Itote mehĩ Akira mana Pisira

tipuēti. Mi'i hawyi ta'atuereto ta'atuwywo Tupana piat henoi po'og hãpyk hamo. <sup>27</sup> Mi'i hawyi Aporu toto teran yi Akaia kape pote Iesui mohey haria tawa Ewesu piaria tunug popera Aporu miereto wo yi Akaia piaria Iesui mohey haria kape. Mi'i tã wyti i'atu'e miwan me – Mehĩ'in ereke ro uhyt ewei'e o Aporu pe i'atu'e. Kat pote Aporu ti ai'ewywuwat Iesui mohey hat. Mi'i tupono waku ei'yatype toĩne'en uruto'e i'atu'e mekewat miwan me. Mi'i hawyi Aporu toto Akaia kape tawa Kurintiu kape. Put'ok'e itote hawyi toi'atupowyro kahato Tupana wehum hap kaipywiat Iesui mohey haria. <sup>28</sup> Toimoherep kahato Iuteuria pe Tupana ehay sa'awy'itewuat kaipyi aikotã aikotã Tupana tipo'oro Iesui Miit'in Porekuat no hap etiat toimoherep yne miit'in ehamo. Sa'awy'i to'o'ewy e ma'ato tohenoi yne hawyi yt kat i'atu'e kuap i ra'yn. Mi'i tã mehĩ Aporu ti'atumu'e topy'a pyi.

Mi'i hap ewy Aporu are mesuwe uimiwan me uito Iruka.

## 19

<sup>1</sup> Uruwy Aporu ti'atumu'e kahato tawa Kurintiu piaria pe turan Pauru hewyry kahato yity'ok totiat mu'ap upi tawa Ewesu kape. Put'ok'e itote turan toi'atupuēti itotiarria imohey haria. <sup>2</sup> Mi'i hawyi apo'e i'atuepe – Eweimohey hawyi apo ewehewaku ra'yn Tupana Pã'ãu Wakuat e ipotmu'eria pe. Mi'i hawyi ta'atuwesat – Yt uruikuap i ti Tupana Pã'ãu sio toĩne'en sio yt i'atu'e. <sup>3</sup> – Uwe set upi kahu pyno eipe eiwo'oset'ok e Pauru. – Ta'i Iuwãu mienoi ewy ti urutoria uhyt i'atu'e. <sup>4</sup> Mi'i hawyi Pauru to'e – Are pãi Iuwãu ti henoi mio tã e –

Uhaipepe ti aru wētup ok Tupana Mipo'oro Miit'in Porekuat nuat tut e Pauru. Mi'i ro — Eweimohey e ti Iuwāu. Mi'i tupono ewei'atoiat ro yt nakuap i ko'i eiminug hawyi woroho'oset'ok e ti Iuwāu miit'in me e. Mi'i ti Iesui ra'yn uhyt'i'in e Pauru. <sup>5</sup> Ta'atukuap hawyi ti Aiporekuat Iesui set upi i ra'yn to'oset'ok. <sup>6</sup> Mi'i hawyi Pauru tuweponug mi'i hawyi Tupana Pā'āu wakuat put'ok'e ra'yn i'atuete. Mi'i hawyi ta'atumoherep kahato Tupana ehay irania'in pusu puo. <sup>7</sup> Mi'iria ti 12 ok ihainia'in itote tukupte'en. <sup>8</sup> Mi'i hawyi Pauru henoi miit'in me itote aikotā Tupana toīne'en miit'in me hap itote. Aikotā Tupana toīne'en Miit'in Porekuat no hap. Mye'ym ewaty ipypap i kahato mekewat Iuteuria wat Tupana yat kape. Toi'atumu'e haty wo toi'atuekyi miit'in Tupana etama kape. <sup>9</sup> Ma'ato irania'in itotiaria Pauru mienoi yt ta'atumōtypot i. To'okyry'i kahato miit'in Iesui enoi hap ete. Yt ta'atumohey hin i. Mi'i pote Pauru hok'iwat ra'yn irania'in Iesui mohey haria wywo. Mi'i hawyi mehī Tiranu wo'omu'e hawe yne e'at pe Pauru ti'atumu'e. <sup>10</sup> Typy anu ra'yn Pauru ti'atumu'e Aipotypot ehay ete. Mi'i tupono yne itotiaria Iuteuria ywania tikuap ta'yn i'ewyte Kereku ywania ikuap ta'yn wy e. <sup>11</sup> Mi'i hawyi miit'in te'eruwānētup kahato katupono Pauru tunug yt kat kuap i topo wo wakuap ma'ato Tupana esaika hamo yn tutunug. <sup>12</sup> Mi'i hawyi i'ahu rakaria kape Pauru esokpe ta'atuereto hawyi ta'atupag i'atupiit pe. Mi'i hawyi meremo ra'yn i'atu'ahu kosap. I'ewyte ahiagnia pā'āu wywuwat haria toi'atuporenōtem na'yn miit'in myi. <sup>13</sup> Mi'i hawyi paini

hu'at teran Iesui set ahiag sytpok hamo. Mi'iria Iuteuria uruto e haria ma'ato yt mi'i sese i. <sup>14</sup> Sewa sa'yru'in 7 ok takaria Iuteuria epa'i koro sa'yru'in mi'iria. <sup>15</sup> Mi'i hawyi mā'āu sa'ag te'eruwēpowat 7 ok takaria kape — Uruikuap ti emisu'at ko'i sehay i'atu'e. Iesui set Pauru set uruikuap i'atu'e ma'ato eipe yt uruikuap i pāi uweñ eipe Uwe'in eipe pyno e ahiag miit piit pyi. <sup>16</sup> Mio tā ta'atu'e hawyi mā'āu sa'ag ipiit piat rakat peso'e mekewat paini wato sa'yru'in kape. Mi'i hawyi ha'yru'in tu'uka mekewat miit wywo ma'ato po'og hesaika i'atukai. Mi'i hawyi te'eruwehēp ta'yn mekewat miit po pyi yt kat ta'atuesokpe wywo i i'atupak pak hap yn na'yn i'atupiit ete. <sup>17</sup> Mi'i hawyi tawa Ewesu piaria Iuteuria Kerekuria tikuap ta'yn hawyi i'atuwuwu ra'yn Iesui set pupi. Yt to'okyry'i teran i po'og. <sup>18</sup> Mi'i pote tyyi' poity'i te'eropyhu'at imohey haria itote tawa Ewesu pe. Mi'i hawyi wuat'i mikuap mo te'ero'e — Yt nakuat i nug kahato sa'awy'iwuat hat uito aikotā aikotā sa'ag nug hap sepap hat sese ti uito i'atu'e. Ma'ato mesup ti atoiat ra'yn mekewat mu'ap sa'ag wētup i'atu'e to'ope. Mi'i tupono ti atiwuk ta'yn ehehamo paini miium popera sok i'atu'e to'ope. <sup>19</sup> Mi'i hawyi ta'atukat karania upi rakat paini miwan ko'i i'atumiwuk ko'i. Mi'i hawyi ta'atupuēti sa'up iwato kahato 50 miu e'at i'atupotpap mi'i tā kyi'at hamo i'atu'e. Ma'ato ta'atuwuk yne ra'yn. <sup>20</sup> Tupana sese yn waku Ahetupana wo i'atu'e. Mi'i ehay upi yn watopyhu'at teran i'atu'e. <sup>21</sup> Wētup e'at pe Pauru to'e topy'a pe — Pywo ti Tupana Pā'āu tiky'esat areto tawa Ierusarēi kapiat hap yi Masētunia puo yi Akaia puo e. Mi'i rē Ierusarēi kaipyi ti aru



areto tawa Huma kape Tupana Pã'ãu miky'esat ewy e tuwepe. <sup>22</sup> Mi'i hawyi Pauru tipo'oro typy ok tekatuwyria yi Masētunia piaria kape. Wētup ok Timoteu wētup ok Eratu toipo'oro ma'ato Pauru topyhu'at porap'i tawa Ewesu pe. <sup>23</sup> Mekewat e'at pe tu'uka kahato tawa Ewesu piaria Iesui pu'ap upiaria ete. <sup>24</sup> Wētup ok itote tupanaria iã'ãkap nug hat toĩne'en Temetiu e hap het rakat. Mi'i ti tupana mana Tiana yat nug hat. Mi'i ti tupanaria eiam Parata kawiat nug hat koro i'atu'e. Mi'i nug hap kaipyi hemiit'in hekat rakaria wo te'eropyhu'at. <sup>25</sup> Mi'i hawyi toi'atukaykay tuwewawi topotpap tuwyria'in irania'in tupanaria eiam nug haria. Iõ'ẽ hawyi to'e i'atuepe – Mehĩ'in e watikuap ta'yn koitywy aikotã watopyhu'at aito mesup hekat rakaria wo ra'yn hap e. <sup>26</sup> Ta'i aipo wuat aiminug kaipyi wyti ahekat ra'yn e. Mi'i hawyi ewei'a-kasa ra'yn Pauru potpap hap. Eweikuap ta'yn ihay aikotã tohenoi tawa Ewesu piaria pe i'ewyete wuat'i yi Asia wato hap ok tã hap. Mio tã e – Mo wuat minug tupanaria wyti yt Tupana kahato i e hap eweikuap ta'yn e. Mi'i hawyi ti mesup ta'yn miit'in toiat kahato ahetulanaria. – Waure-i'atu'e ra'yn e. <sup>27</sup> Mi'i hap ewy ti meĩũran aiwat aipotpap yt kat i aru topyhu'at pãi e. Yt naku i topyhu'at aru katupono meĩũran tupana mana Tiana yat pe yt uwe i imõtypot hanuaria pãi e. Yt kat i imõtypot hap hawyi yt naku i ahepe. Yi Asia piaria etupana mana Tiana i'ewyete yi wato ok tã miit'in timõtypot kahato mana Tiana e Temetiu tupanaria nug haria pe. <sup>28</sup> Mi'i e hap ta'atukuap hawyi i'atupy'ahak kahato Pauru ete Iesui mohey haria ete. Mi'i hawyi i'atuehay pirik kahato itote

— Wakuat wakuat ti ahētupana mana Tiana tawa Ewesu wat i'atu'e haty wo. <sup>29</sup> Mi'i hawyi tō'ē tō'ē kahato miit'in. Mi'i hawyi topyhu'at tawa Ewesu pe sehay sa'ag yn na'yn. Mi'i hawyi Pauru wryria'in mehī Kaiu mehī Aritaku yi Masētunia kaipywiaria ta'atupytyk. Mi'i hawyi ta'atuereto yi upi ta'atuwa'atunug hap kape. Mi'i hawyi meremo tuwehyt'ok ta'yn mekewat yat wato pe. <sup>30</sup> Mi'i hawyi Pauru teke teran i'atuwe'atunug yat pe miit'in sok nāpin hamo towyria'in Kaiu Aritaku powyro hamo. Teke teran ma'ato irania'in Iesui mohey haria yt tiky'esat i. <sup>31</sup> I'ewyte tu'isaria itotitaria Pauru kuap haria tipo'oro sehay Pauru pe — Mehī i'atu'e yt naku i ereke i'atuwa'atunug hap yat wato pe i'atu'e. Yt uruiky'esat i uruto i'atu'e tu'isaria. <sup>32</sup> Mi'i hawyi itote i'atuehay pirik kahato. Ipat'ok wētup sehay etiano. Yt ta'atukuap i kahato itotitaria kat hamo kat hamo te'eruwa'atunug hap e. <sup>33</sup> Mi'i hawyi Iuteuria tiky'esat uhyt Aresātere ihay itotitaria kape hamo. Mi'i hawyi ipoĩ'ām i'atupy'asetpe tehay hamo. Topoĩ'ām haype topo wo toi'atumopo'inik teran ihay pirik takaria. Ma'ato yt ta'atuky'esat i Aresātere ehay hap katupono Iuteu ywania ne'i mi'i. <sup>34</sup> Mi'i hawyi po'og na'yn i'atuehay pirik typy ora kape itote. Wētup ehay yn i'atuehay itote — Wakuat wakuat ahētawa Ewesu etupana mana Tiana i'atu'e ta'atuehay pirik wo. <sup>35</sup> Mi'i hawyi wētup ok popera piat sehay moheg hat tawa Ewesu piat ihay teran i'atuepe. Ta'atukuap ta'yn hawyi i'atupo'inik ta'yn. Mi'i hawyi ihay ra'yn — Uiwryria'in e tawa Ewesu piaria ti aito pāi e. Ta'i watikuap kahato wuat'i miit'in mesuwat yi totitaria aikotã Tupana wakuat hary-

poria kawiat mana Tiana mōtypot haria aito hap. <sup>36</sup> Ta'i ta'atukuap kahato aikotā sa'awy'i ahemana Tiana ta'at waikiru kaipywiat hap e. Wuat'i miit'in mi'i hap kuap haria te'eropyhu'at mesuwe e. Kan hamo pyno mio tā ehehay pirik at mesuwe e. Eiwe'eg wo o eweikupte'en e. Yt ewetunug nei'o mōpy'ahak hap sehay e. <sup>37</sup> Ta'i meimuēwaria miit'in eimipyhyp ko'i ti yt kat i'atu'e i ahetupana Tiana ete. Yt karāmuo i wyti ta'atuse'ero'ok ahetupanaria yat ko'i e. <sup>38</sup> Pyno mehī Temetiu woronāpin neran. Mi'i hawyi karāpeñ wētup ok eimōpy'ahak hat toīne'en meikope pote waku eweterut wo'onāpin hap getap kape mi'i hat e aikotā hamuat kuap tuereto hap kape e. Mi'i hawyi waku itote ewehenoi aikotā aikotā eiwanētup hap waku sio yt kuap hamo e. <sup>39</sup> Katupono wo'onāpin hap e'at toīne'en mesuwat tawa pe. Mi'i pote mekewat e'at pe waku eweterut eiweywo i'aparap hat e. Mi'i hawyi itote waku wati'atunāpin mi'i miit'in pyhik hat akag wywo e. <sup>40</sup> Yt naku i mesup ewetunug mesuwe mi'iria ete. Eiwe'eg wo o eipotpyhik hap pupi mehī'in e. Kat wato'e aru wo'opyhik hat ete. Yt kat wato'e kuap i aru wo'opyhik hat akag me mesuwat e'at piat hap ete e popera piat sehay moheg hat itotitaria pe. <sup>41</sup> Mio tā e i'atuepe hawyi — Waku eweiwat e. Mi'i hawyi i'atuperup i ra'yn tuwat itote pyi.

Aikotā hap atiwan mesuwe uito Iruka.

## 20

<sup>1</sup> Pyno i'atupo'inik typy'i rakaria. Mi'i hawyi Pauru tikaykay Iesui potmu'eria. Put'ok'i'atu'e hawyi toi'atu'ahi'ypysat. Waku yne ra'yn hawyi

toi'atunãpin na'yn i'atumesaika hamo. Mi'i hawyi toto yi Masētunia kape tawa Ewesu pyi. <sup>2</sup> Mi'i hawyi tawa ko'i sakpo toto wuat'i puat Tupaana ehay enoi hamo. Mi'i hawyi toto yi Kereku kape. <sup>3</sup> Mi'i tote toĩne'en mye'ym ewaty. Mi'i hawyi ta'aipok teran i ra'yn yi Siria kape ma'ato teke irane yara wato piat turan Pauru tikuap Iuteuria ehay to'auka irane hap. Mi'i hawyi ta'aipok yi upi tawa Masētunia puo. <sup>4</sup> Tuwat Pauru wywo 7 ok miit yi Asia kape wētup set Sopaturu uhyt Piru sa'yru tawa Pereia pywiat. Mi'i hawyi Aritaku mi'i hawyi Sikūtu tawa Tesaronika kaipywiaria. Mi'i hawyi Kaiu tawa Tepe piat. Mi'i hawyi Timoteu mi'i hawyi Tikiku i'ewyte Towimu Asia piaria tuwat. <sup>5</sup> Mi'iria uruekatup tawa Turate tote katu-pono tuwat urue'yianme. <sup>6</sup> Mekewat man teneg u hap e'at ko'i tokosap hawyi urutuwat i ra'yn tawa Wiripu pyi y'y upi. <sup>5</sup> e'at hawyi put'ok'uruto'e tawa Turate wã tote. Itote urutukupte'en wētup semana. <sup>7</sup> Mytu'u e'at piat uruwe'atunug man pik pik hap e'at pe turan Pauru ti'atumu'e ka'ap kahato Iesui mohey haria. Toto teran mūkite wētup tawa kape haype yt iwēpohep tã i te. <sup>8</sup> Mi'i hawyi wātym turan ariāty ipoity kahato meiēwat okipy ywaiti rakat pe uruwa'atunug hap tote. <sup>9</sup> Mi'i tote toĩne'en wētup ok kurum Eutiko e hap het rakat wanētup hat. Mi'i hawyi Pauru ehay pot'i pote kurum toket ne'i ra'yn. Mi'i hawyi ta'at ywaiti pyi apyk piat mye'ym okipy hap totepyi yi kape. Mi'i hawyi iku'uro sese ra'yn. <sup>10</sup> Pauru ta'apyk hawyi tuwepỹ'ātutuk hawyi totat ra'yn kurum at hat iku'uro rakat topo pe hawyi to'e irania'in itotiaria

pe — Wāi yt eweiwak tei'o. Yt iku'uro i rat e. Mio tā to'e hawyi kurum at hat waku i ra'yn. <sup>11</sup> Mi'i hawyi ta'am i hawyi toipik pik man hawyi ta'atu'u. Mi'i hawyi ihay ywop hawyi iwēpohep ihot'ok pote ra'yn. <sup>12</sup> Mi'i hawyi iku'uro rakat toto wy irania'in wywo ta'atu'yat kape. Ihāite i ra'yn pote i'atu-wepit kahato itotiarā. <sup>13</sup> Mi'i hawyi Pauru toto yi upi tomiky'esat ewy e ma'ato uruto urutuwat yara wato puo tawa Asu kape itotiat Pauru pag hamo. <sup>14</sup> Mi'i hawyi tawa Asu pe uruto'opuēti i ra'yn. Mi'i hawyi Pauru teke yara wato pe hawyi urutuwat yi Mitirene kape. <sup>15</sup> Itote pyi urutuwat i ra'yn. He'ihot'ok pe urutokoka'at ywypyi'a Kiu e hap rāpe. Mi'i hawyi meiūran urutuwehik tawa Samui pe. Mi'i hawyi urutopyhu'at tawa Tokiriu pe. He'ihot'ok pe put'ok'uruto'e tawa Miretu tote. <sup>16</sup> Mi'i hawyi Pauru to'e uruepe — Wāi yt eiwehik tei'o tawa Ewesu tote e. Yt areīne'en mot'i teran i yi Asia tote e. Atiky'esat arokosap Ierusarēi me ienuk man teneg u hap e'at pe e uruepe. <sup>17</sup> Mi'i hawyi tawa Miretu pyi toi'atukaykay tuwewawi Iesui mohey haria akag ko'i. Tawa Ewesu piaria toi'atukaykay. <sup>18</sup> Put'okta'atu'e hawyi Pauru to'e — Eweikuap te apo aikotā sa'awy'i ariot ehe'yi Asia turan wuat hap e. Ta'i eipy'asetpe wuat'i e'at pe areīne'en meiūpe eiwywo e. <sup>19</sup> Eweikuap kahato ti mi'i pote aikotā uipotpap kahato Aika'iwat miky'esat motpap wiat hap perup'i puo uiwak popuo woroho'omu'e hap e. Mi'i turan tut ra'yn uhā'āg hap ko'i katupono Iuteuria ui'auka teran itote e. <sup>20</sup> Mi'i turan yt uiwēpohep hin i henoi hap ko'i ete ma'ato ahenoī yne eimoesaika hamuat hap e. Ahenoī yne uimikuap wakuap etiat ko'i.

Wuat'i ehamo i'ewyte wat'i getap we woroho'o-mu'e e. <sup>21</sup> Ta'i eweikuap ta'yn aikotã ahenoï henoï luteuria ywania pe Kereku ywania piat hap e. Mio tã are — Ewei'atoiat ro yt nakuap i ko'i are. Eweimohey ro Iesui. Mi'i ti Eika'iwat nuat are itote e Pauru. <sup>22</sup> Mesup ti uipo'oro ra'yn Tupana Pã'ãu tawa Ierusarëi kape e Pauru. Mi'i pote areto hamuat howawi ma'ato yt atikuap i aikotã aru arokosap itote hap. <sup>23</sup> Ma'ato mi'i tã e hap atikuap Tupana Pã'ãu Wakuat uimu'e — Ereto Ierusarëi kape hap tote ti epyhik hamuat eho'opot hamuat yn topyhu'at itote e uhepe wat'i tawa puo e Pauru. <sup>24</sup> Ma'ato yt areken'ẽ hin i uiku'uro hap pupi katupono atunug yne teran kat kat som mot-pap Aika'iwat Iesui miium uhepiat uipo'oro hap ko'i. Mi'i ti tutum sehay wakuap aiky'e Tupana piat hap uimienoi wat. Mi'i pote ti atunug yne teran e Pauru. <sup>25</sup> Ta'i uimimu'eria Tupana yn ni waku Aiporekuat no e hap ahenoï kahato ehepe. <sup>26</sup> Mio atikuap ta'yn mesup areto ra'yn hawyi aru ma'ato yt karãpe i ra'yn ewei'akasa uhowawi e. <sup>27</sup> Pywo pe ti koity'i e'at pe yt kat i miit'in suu uipo ete katupono yt karãmuo i uiwẽpohep Tupana ehay enoi hap ete. Ta'i ahenoï henoï yne kahato ra'yn Tupana wo'onãpin hap ehepuo e. <sup>28</sup> Pyno eiwe'eg wo o. Ewei'apykok Tupana hũria Tupana Pã'ãu miium eipo puat ko'i. Ewei'atupoi o Tupana hũria Iesui mikyi'at tosuu wat ko'i ihay wo Tupana emiit'in e. <sup>29</sup> Katupono atikuap ta'yn uhaipe kai ti aru tō'ẽ tō'ẽ awahuru ko'i wo'o'u haria ehowawi e Pauru. Mi'iria ti aru yt iky'e hin i Tupana hũria e. <sup>30</sup> Ta'i eipy'asetpyi wyti aru te'e-

ruwemoherep heso rakaria wo'oma'at hanuaria te'eruwewawiat ehekyi hamo e. Mi'i hawyi ti aru tuwat irania'in eipy'asetpyi i'atumima'at ko'i e. <sup>31</sup> Mi'i tupono eiwatetup o. Yt waure'ewei'e tei'o uhepiat eimu'e hap ete. Katupono mye'ym anu wātym muo ihot'ok at puo woroho'omu'e woroho'onāpin uiwak popuo e Pauru tawa Ewesu kaipywiarie pe. <sup>32</sup> Uiwyrria'in e koitywy areto ra'yn eipy'asetpyi. Ma'ato ti woroho'o'atoiat eipe Tupana po pe. Tupana ti eiky'e hap hum kahato ehepe. Tutum ahepe tehay wakuat aimoesaika hamo aimohāpyk yt nakuap i kaipywiat hamo. Mi'i pote watoñe'en hemiit'in no irania'in imimoewaku ko'i saipepiaria wo mesup e Pauru tawa Ewesu piaria pe. <sup>33</sup> Yt karāpe i kue atiky'esat ehetineiru ehesokpe pāi e. <sup>34</sup> Pyno pywo eweikuap ta'yn aikotā uipo wo uipotpap hap e. Mi'i sa'up mo kue atiky'i'at yne uhekare'en ko'i uimi'u ko'i i'ewyte uhekatuwyrria wano atum yne uipotpap kaipyi. <sup>35</sup> Atimoherep kahato ehepe uipotpap hap aikotā waku watum yt kat i ereko haria pe aimiereko ko'i hap e. Ta'i waku aiwatetup Aika'iwat Iesui ehay kape aikotā sa'awy'i to'e hap kape — Aimiium wyti po'og aimowepit aimiky'i'at ko'i kai e Iesui e Pauru. <sup>36</sup> Mio tā to'e hawyi tuwepỹ'ātutuk Pauru i'atuwywo. Mi'i hawyi ihay Tupana kape. <sup>37</sup> Mi'i hawyi te'eruwak yne kahato. Mi'i hawyi ta'atu'ahi'yypysat hawyi ta'atu'āpytsin Pauru. <sup>38</sup> Ta'atumohaty ihay — Yt ewei'akasa i ra'yn aru uhowawi e hap. Mi'i hawyi ito pote tuwat hupi yara wato kape.

Mi'i hap etiat atikuap yne katupono areñe'en itote are uito Iruka.

## 21

<sup>1</sup> Mi'i hawyi urutuwenoi yne ra'yn hawyi urutuwat i ra'yn yara wato puo. Mi'i hawyi hāpyk urutuwat tawa Kui kape. He'ihot'ok pe urutuwat tawa Hutei kape. Itote pyi urutuwat yi Patara kape. <sup>2</sup> Mi'i hawyi uruipuēti itote wētup yara wato yi Wensia kapiat. Mi'i pe urutuwehyt'ok hawyi urutuwat ra'yn. <sup>3</sup> Mi'i turan uruta'akasa ywypyi'a wato Sipiri e hap. Mi'i hawyi urutuwat moran kai yi Siria kape. Mi'i hawyi put'ok'uruto'e tawa Tiru tote. Mi'i tote ta'atuenōtem yne ta'atuekare'en. <sup>4</sup> Tawa Tiru tote uruipuēti Iesui mohey haria hawyi urutukupte'en itote 7 e'at. Mi'i hawyi itotitaria te'ero'e Pauru pe — Wāi yt ereto tei'o tawa Ierusarēi kape mehī i'atu'e Tupana Pā'āu mienoi puo. <sup>5</sup> Tokosap mekwat e'at ko'i hawyi urutuwat i ra'yn. Yne Iesui mohey haria tuwat yne uruwywo ihainia'in haryporia'in hirakaria pya ra'yn tawa kai. Mi'i tote urutuwepŷ'ātutuk yi kyt'ok tote. Mi'i hawyi itote uruehay Tupana wywo. <sup>6</sup> Urutuwenoi uruwo'ope hawyi urutuwehyt'ok i ra'yn yara wato pe. Mi'i hawyi te'era'aipok i ra'yn ta'atu'yat kape. <sup>7</sup> Mi'i pytkai urutuwat ra'yn tawa Puturemaita kape tawa Tiru pyi. Mi'i tote uruto'opuēti ra'yn uruwyria'in Iesui mohey haria wywo. Itote urutukupte'en wētup e'at i'atuwywo. <sup>8</sup> He'ihot'ok pe urutuwat i ra'yn tawa Sesareia kape. Put'ok'uruto'e itote hawyi urutuwat Tupana ehay sytpok hat Wiripi yat kape. Sa'awy'iwuat 7 ok takaria Wiripi yat kape. <sup>9</sup> Mi'i hawyi Wiripi saki'yt'in itote tukupte'en 4 ok haryporia makuptiaria Tupana ehay moherep haria. <sup>10</sup> Mi'i tote urutukupte'en turan put'ok'e yi Iuteu kaipywiat



wētup ok miit Tupana ehay moherep hat Akapu e hap het rakat. <sup>11</sup> Tut uruewawi hawyi totat Pauru we'ok kytyt hap. Mi'i hawyi toikytyt topy ko'i topo ko'i Pauru we'ok kytyt hamo. Mi'i hawyi to'e Pauru pe — Meiko tā eĩ uhepe Tupana Pā'āu henoi e. Meiko tā aru Iuteuria Ierusalēi miaria ekytyt aru ereto tawa Ierusalēi kape hawyi e. Mi'i hawyi ti aru ta'atuium na'yn irania'in ywania surara'in me e Tupana ehay moherep hat Akapu Pauru pe. <sup>12</sup> Mi'i hawyi — Wāi yt ereto tei'o Ierusalēi kape mehī uruto'e Pauru pe. I'ewyte itotiarua wāi'i'atu'e. <sup>13</sup> Ma'ato Pauru uruwesat — Wāi yt eweiwak tei'o katupono haty ti uipy'a pe e. Tupana tiky'esat uipyhik hap pote i'ewyte uito atiky'esat e. Yt areken'ē i ui'auka hap pupi tawa Ierusalēi note Uika'iwat Iesui set mōtypot hap ete. <sup>14</sup> Mi'i pote uruto'e Pauru pe — Pyno yt eropyhu'at teran i uruehay upi mi'i pote etunug no Aika'iwat miky'esat ewy mehī uruto'e. <sup>15</sup> Tokosap mekewat e'at ko'i Wiripi yat piat hawyi urutunug waku yne hawyi urutuwat ra'yn Ierusalēi kape. <sup>16</sup> Mi'i hawyi mu'ap upi irania'in Iesui mohey haria tawa Sesareia pywiaria tuwat uruwywo Ierusalēi kape. I'ewyte wētup miit Manasū e hap het rakat tawa Sipiri piat yianmiat Iesui mohey hat tut i'atuwywo wy e. Mi'i pote te'ero'e — Mi'i yat pe som waku watopyhu'at i'atu'e. <sup>17</sup> Put'ok'uruto'e Ierusalēi note hawyi itotiarua Iesui mohey haria te'ero'e — Eiwehyt'ok to i'atu'e ta'atuwepit popuo. <sup>18</sup> He'i-hot'ok pe Pauru toto uruwywo Tiaku owa kape. Mi'i rokirē itote te'eruwa'atunug yne Iesui mohey haria akagnia. <sup>19</sup> Mi'i hawyi waku kahato sig woroho'opuēti mehī'in e. Mi'i hawyi Pauru henoi

kahato aikotã Tupana tunug wakuap irania'in ywania yt Iuteuria i haky'era'at hap ete. <sup>20</sup> Pauru mienoi ta'atukuap hawyi — Waku kahato i'atu'e Tupana pe Tiaku'in. Mi'i hawyi te'ero'e Pauru pe — Uhyt i'atu'e mio wyti typy'i kahato Iesui mohey haria meiũpe Iuteuria ai'ywania. Mi'iria ti imohey kahato Iuteuria eko. <sup>21</sup> Ma'ato mi'iria ti yt ikuap i kahato etiat kat ere eti'atumu'e Iuteuria ywania irania'in py'asetpiaria hap. — Ewei'atoiat ro Musei einãpin hap ko'i e'e i'atu'e. Mi'i hawyi wãi yt ewehemurui ãpytek tei'o esa'yru'in e'e hap ko'i i'atu'e. Wãi yt ereke tei'o Iuteuria eko pe e'e hap i'atu'e Pauru pe. <sup>22</sup> Aikotã aru pyno watunug katupono ta'atukuap ti aru put'ok'e e hap. Mi'i hawyi ti aru tõe kahato enãpin hamo i'atu'e Pauru pe. <sup>23</sup> Pyno po'og waku etunug no urueko ewy uhyt i'atu'e. Katupono uruto wuaria py'asetpe tukupte'en 4 ok ihainia'in. Mi'iria ti aru inug ta'atupy'a piat — Urutunug aru ta'atu'e Tupana piat hap. <sup>24</sup> Pyno erepukpuk'ok kahato ro i'atuwywo Iuteuria eko ewy. Mi'i hawyi waku etum mi'i hap sa'up i'atu'e. Mi'i hawyi ti aru waku era'ateneg i'atu'e. Mi'i tã etunug mote ti aru meremo ekuap urueko nug hat en hap i'atu'e Pauru pe. Mi'i pote ti aru aheko ewy ra'yn Pauru tunug i'atu'e to'ope ta'atunãpin. <sup>25</sup> Ta'i uruhenoï ra'yn sa'awy'i irania'in ywania pe Iesui mohey haria pe. Yt ewetu'u tei'o yne tupanaria iã'ãkap piat miium mi'u pu'i ko'i uruto'e. I'ewyte huu sapo wo yt naku i aimi'u wo uruto'e. I'ewyte mi'ut'yp nik piat mi'auka pu'i yt naku i watu'u uruto'e. I'ewyte ihainia iwary wary haryporia he'aïto he'aïto yt naku i uruto'e. Mi'i hawyi irania'in Iuteuria eko waku eweiwaure

uruto'e sa'awy'i urumiwan me irania'in ywania pe uhyt i'atu'e Ierusalēi miaria. <sup>26</sup> Mi'i hawyi he'ihot'ok pe Pauru toto 4 ok ihainia wywo. Mi'i hawyi te'eruwepitpit'ok yne hawyi tuwehyt'ok ta'yn Tupana mōtypot hawe. Ta'atuhenoī teran kat e'at pe waku ta'atuium Tupana pe ta'atuhū suu ta'atuwepitpit'ok hap enoi hamo — 7 e'at aru uru-tunug uru'e hap ewy hap enoi hamo. <sup>27</sup> Put'ok'e irane ra'yn i'atupitpit'ok hap e'at. Mi'i hawyi tō'ē Iuteuria yi Asia kaipyi. Put'ok'i'atu'e hawyi te'era'akasa Pauru Tupana mōtypot hawe. Mi'i hawyi ta'atumo'akag'aia Ierusalēi miaria Pauru etiat i'atupy'ahak hamo. Mi'i hawyi ta'atupytyk ta'yn Pauru. <sup>28</sup> Mi'i hawyi te'ero'e ta'atuehay pirik wo — Surara'in urupowyro ro eipe meiūwat miit pyhik hamo i'atu'e. Kat pote wuat'i puo yt naku i sehay enoi hat meiū i'atu'e ta'atuehay pirik wo. Ta'i ai'ywania ete aheko ete Tupana yat ete ihay sa'ag sa'ag hat wyti meiū miit i'atu'e. Kereku ywan-ia kawiat rei'o ti totopag Tupana mōtypot hawe. Mi'i pote toimohun kahato meiūwat seiam wakuat i'atu'e Pauru piat pe. <sup>29</sup> Sa'awy'i te'era'akasa uhyt Towimu tawa Ewesu kaipywiat Pauru wywo Ieru-sarēi me. Mi'i hawyi te'eruwanētup yt pywo pe i — Ta'i Pauru tioto ra'yn ti mekewat wētup ywania Tupana yat kape i'atu'e te'eruwanētup yt pywo pe i. <sup>30</sup> Mi'i hawyi to'owenka wenka Ierusalēi miaria yne hawyi ta'atupytyk Pauru hawyi ta'atuherep yi upi hawyi ta'atu'okenhyp ta'yn Tupana mōtypot hap yat. <sup>31</sup> Mi'i hawyi ta'atu'auka teran na'yn ma'ato put'ok'e ra'yn i'auka teran hat surara'in akag ete. Ta'i tu'uka irane ti yne Ierusalēi mi-aria i'atu'e surara'in me. Mi'i hawyi surara akag

koro teropo'ok tesurara'in i'atu'akag ko'i wywo.  
<sup>32</sup> Mi'i hawyi tuwehyt'ok meremo ipy'ahak takaria py'asetpe. Surara'in akag koro te'era'akasa hawyi meremo i'atupohep ta'yn Pauru pak pak haria.  
<sup>33</sup> Mi'i hawyi put'ok'e surara'in akag koro hawyi tokosap Pauru kape. Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Ewetat ro mesuwat miit e. Eweipo'i po'i ro typy saity iheg nakat wo e. Mi'i hawyi apo apo'e — Uwe keĩ e pyno meiũ e. Kat keĩ tutunug pyno e. <sup>34</sup> Mi'i hawyi irania'in typy'i rakaria haty wo yt to'o'ewy i ta'atuwesat. Mi'i pote surara akag koro yt tikuap i aikotã hamuat hap. Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Ewetiototo ro meiũwat ai'yat iheg nakat kape e Pauru piat pe. <sup>35</sup> Mi'i hawyi tuwat ra'yn hawyi put'ok'i'atu'e ra'yn. Mi'i hawyi surara'in hupit ta'atu'okpe tote Pauru miit'in py'ahak typy'i poity'i pote. <sup>36</sup> Mi'i hawyi miit'in typy'i rakaria tuwat hupi ta'atuehay pirik wywo — Ewei'auka ro ewei'auka ro i'atu'e. <sup>37</sup> Mi'i hawyi Pauru ta'a-tuereto irane ra'yn surara'in yat kape turan to'e i'atu'akag koro pe — Uhehay teran ewywo uhyt e Pauru i'atupusu puo Kereku pusu puo. Mi'i hawyi surara akag koro to'e <sup>38</sup> — Etikuap apo pyno urupusu Kereku ehay e. En apo pyno yt Esitu piat i e. Nimuat miit'in mōpy'ahak morekuat etiat hat i apo en. Yt 4000 wo'opot'auka haria akag i apo en e Pauru pe ikoro. <sup>39</sup> Mi'i hawyi Pauru tiwesat — Uito rat Iuteu e tawa Tasu piat yi Sirisia piat. Ta'i tawa ypy wakuat piat uito e. Pyno uhehay teran kahato meimuēwaria miit'in typy'i rakaria kape e Pauru surara akag koro pe. <sup>40</sup> Mi'i hawyi — Waku uhyt e Pauru pe. Mi'i turan Pauru y'am me toĩne'en am

hap tote.

Mi'i hawyi Pauru henoī itotiaria pe. Aikotā mi'i totiat hap etiat atiwan mesuwe are uito Iruka.

## 22

<sup>1</sup> Mi'i hawyi Pauru ihay haty wo to'ywania Iuteuria pe topusu puo — Ui'ywot'in uheywyt'in e mesup ahenoi teran uhetiā sehay ehepe e. Mi'i pote eweikuap to uhehay e to'auka teran haria pe. <sup>2</sup> Ta'atukuap ta'yn ihay ta'atupusu puo Epereu pusu puat hawyi po'og i'atupo'inik ta'yn po'og i'atuewaure ka'a. Mi'i hawyi to'e i Pauru miit'in sem me. <sup>3</sup> — Uito rat ei'ewy Iuteu ywania kawiat e. Ui'ywā'ī wyti tawa Tasu pe yi Sirisia pe e. Ma'ato uitag meiūwat tawa Ierusarēi me. Meiūpe wo'omu'e hat Kamarieu uimowe'eg hat yatype areīne'en. Mi'i hawyi yne wo'onāpin hap nimuat ko'i ai'ywania ko'i wanuat wo uimu'e hāpyk kahato. Mi'i ko'i atunug na'yn haty wo Tupana ewawi aikotā ewetunug mesup hap ewy te atunug e. <sup>4</sup> Sa'awy'i uipotpap kahato mesuwat mimohey pakup moma hamo. Mi'i pote haty wo ati'atupo'i po'i ihainia'in haryporia'in mu'ap pakup mohey haria. Mi'iria ati'atumohan kahato. Areto ra'yn i'atupyhik pyhik hamo i'atu'uka hamo e. <sup>5</sup> Uiminug ko'i pa'i koro tikuap yne. I'ewy te yne nagnia ikuap e. I'atukaipyi ti sa'awy'i atat popera hē to e hap ai'ywania tawa Tamaku piaria kapiat nuat. <sup>6</sup> Mi'i hawyi areto tawa Tamaku kape e. Yt pya i ra'yn turan atposake irane turan iūte'en atipy kaipyi hētyhot kahato ui'apypueri wo e. <sup>7</sup> Mi'i pote ara'at yi tote. Itote atikuap ihay to'e uhepe — Sauru Sauru kat poteī uhaty'i haty'i en e. <sup>8</sup> Mi'i

hawyi apo'are – Uweĩ en kat eĩ eset Uhyt are. Mi'i hawyi uiwesat – Uito ti meiũ Iesui tawa Nasare piat emisaty'i saty'i e. <sup>9</sup>Uiwywuwat wat haria te'era'akasa hētyhot hap kape ma'ato yt ta'atukuap i ihay uiwywuwat hap. Mi'i hawyi apo'are <sup>10</sup> – Kat aru atunug pyno Uika'iwat are. Mi'i hawyi uiwesat – Pyno erepoĩ'ãm no hawyi ereto ro tawa Tamaku kape e. Itote ti aru wētup ok henoi epe kat ko'i kat ko'i uimiky'esat ko'i eminug wuat e uhepe e Pauru. <sup>11</sup>Mi'i tote ti yt uhehapytig i ra'yn ariāty hot hap poity'i hawyi. Mi'i hawyi ti ui'ykesat eroto ra'yn Tamaku kape uiwywuwat wat haria e. <sup>12</sup>Mi'i hawyi put'ok'are e Pauru. Mi'i hawyi itotiat wētup ok uhyt Anania Tupana wo'onāpin hap nug hat toĩne'en itotiaria Iuteuria mimōtypot kahato. <sup>13</sup>Wuat'i Iuteuria mimōtypot mi'i put'ok'e uheĩne'en hap tote uhowakai hawyi to'e – Ehapytig i ro uheywyt Sauru e. Mio tã e hawyi meremo uhehapytig i ra'yn hawyi araha'at ra'yn howawi e. <sup>14</sup>Mi'i hawyi to'e uhepe Anania – Aha'ase'i'in Etupana ti e'airo ra'yn tomiky'esat kuap hamo. Toiky'esat wyti era'akasa hāpyk takat miit kapiat hap e uhepe. <sup>15</sup>Toiky'esat etikuap iwē pyi ihay e. Meiūran aru etimoherep akasa hap ko'i emikuap ko'i wuat'i miit'in me hap uhyt e. <sup>16</sup>Koitywy kat poteĩ ereĩne'en mot'i mesuwe e. Epoĩ'ãm no hawyi ereset'ok to e. Ehētup to Eka'iwat pe – Uiminug sa'ag ko'i etikoho yne ro mehĩ ere ro e Anania uhepe. <sup>17</sup>Meiūran ara'aipok i ra'yn Ierusalēi kape tawa Tamaku pyi. Mi'i hawyi Tupana mōtypot hap yat pe areĩne'en. Itote ara'akasa uimu'etu. <sup>18</sup>Ara'akasa ihay uiwywuwat

rakat — Erētem no merep tawa Ierusalēi myi katupono ti aru yt ta'atumohey i ehay uhetiāt emienoi e uhepe. <sup>19</sup> Mi'i hawyi atiwesat — Ma'ato mehī ta'atukuap kahato uhetiāt meiūpe aikotā sa'awy'i ati'atupyhik ati'atupak pak emohey haria wuat'i wo'omu'e hawiarā hap ta'atukuap ta'yn. <sup>20</sup> I'ewyete ta'atukuap ta'yn aikotā sa'awy'i ehay enoi hat Etewāu suu okpun turan uito itote hē to waku ewei'auka ro are hap ta'atukuap. Ta'i i'auka haria esokpe uipo pe toīne'en itote ta'atu'auka Etewāu turan. Mi'i hap ta'atukuap uhyt are Uika'iwat pe e Pauru. <sup>21</sup> Ma'ato uiwesat — Motoro e katupono woropo'oro pya kahato yt Iuteuria i mu'e hamo e uhepe e Pauru Iuteuria pe.

<sup>22</sup> Mio tā e pote i'atuehay pirik kahato Pauru ete. Katupono sehay yt Iuteuria i mu'e hamo e hap ete. Mi'i hawyi te'ero'e — Yt naku i ti mio tā e'e hap i'atu'e ta'atuehay pirik wo. <sup>23</sup> Mi'i hawyi ta'atuekamisa hep hawyi ta'atuporokpun. Mi'i hawyi yi wo mak mak'i'atu'e ywaipe. Ta'atupy'ahak Pauru etiat haype. <sup>24</sup> Mi'i pote surara'in akag koro ti'atupo'oro temiit'in Pauru erut surara'in yat koro kapiat hamo. Mi'i hawyi toi'atupo'oro temiit'in Pauru pak pak hamo. Toiky'esat kat e Pauru topusu puo Iuteuria mōpy'ahak hap toikuap hamo. <sup>25</sup> Mi'i hawyi ta'atupo'i po'i Pauru saity mi'at pe kawiano. Mi'i turan Pauru apo'e wētup ok surara akag me — Waku apo som ui'ahyk ahyk yt morekuat sehay upi i katupono uito Humanu ywania pote yt naku i uipokpok Humanu ywania morekuat wywuat yt ahehay rokirē i te morekuat yt ehay pyi i te e Pauru surara akag me. <sup>26</sup> Tepiat ikuap hawyi toto henoī hamo surara'in

akag koro kape. Mi'i hawyi to'e — Mehĩ ewe'eg wo o katupono meiẽ ihainia ti sio Humanu e'ywania e. <sup>27</sup> Mi'i hawyi tut ra'yn ikoro apoto'e Pauru piat hamo — Pywo apo en Humanu'in e. Mi'i hawyi toiwesat — Ta'i mi'i ti rat uito e. <sup>28</sup> Mi'i hawyi ikoro to'e — Ta'i uito ti i'ewyete atikiyi'at wyti Humanu'in set ha'up woity kahato e Pauru pe. Mi'i hawyi Pauru tiwesat — Uito ti Humanu ywania ui'ywot kaipywiat e. Uito yt atikiyi'at i e katupono ui'ywot Humanu e.

<sup>29</sup> Mi'i hap surara'in tikuap hawyi te'eruwepik meremo Pauru yatypepyi ipak pak teran haria. Mi'i hawyi ikoro token'ẽ kahato kat pote tehay pywiat Pauru po'i po'i pote. Yt naku i roso Humanu'in watipo'i po'i i'atu'e. <sup>30</sup> He'ihot'ok pe ikoro tikat kahato sehay kat pote Pauru luteuria ti'auka teran kahato hap. Mi'i hawyi toipo'i po'i hawyi toi'atuwenka pa'i kororia wo'onãpin haria. Mi'i hawyi toterut kary Pauru. Mi'i hawyi toimoherep i'atuepe.

Mi'i hap aikotã ta'atunug Pauru ete atiwan mesuwe uito Iruka.

## 23

<sup>1</sup> Mi'i hawyi Pauru iha'at kahato wo'onãpin haria kape. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Uheywyt'in e. Nimo pyi te meiũ te areĩne'en Tupana ehamo yt kat i atunug sa'ag uiwemõti hamo e. <sup>2</sup> Ma'ato pa'i koro Anania to'e — Eweiwẽpetek to e Pauru yatypiaria pe. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Pauru to'e pa'i koro pe — Ta'i Tupana ti aru e'ahyk e. En wyti yi pype ikytsig nakat ewy. Meiẽpe ereĩne'en apyk pe uikuap hamo aikotã uito waku sio yt nakuat



i hap kuap hamo e. Ma'ato iwan miat aināpin hap kaipyi yn ni watikuap miit'in waku sio yt naku i hap ko'i uhyt e. Mio eweiwēpetek to ere yt aiwo'onāpin hap ewy i ra'yn e Pauru pa'i koro Anania pe. <sup>4</sup> Mi'i hawyi Pauru yatypiaria te'ero'e tope — Ehay sa'ag apo Tupana mi'airo ahepa'i koro ete i'atu'e. <sup>5</sup> Mi'i hawyi Pauru tiwesat — Yt atikuap i wyti pa'i koro meiū hap uiwyria'in katupono miwan me — Yt ehay ko'i ko'i tei'o eiporekuat ete e ti aināpin hawe e Pauru. <sup>6</sup> Mi'i hawyi Pauru tikuap ta'yn typy sehay mohey haria tukupte'en itote hap — Aiku'uro hawyi yt kat i aheñe'en i hap e haria i'ewyte wo'onāpin haria — Ta'i aiku'uro hawyi aheñe'en hap sese watipuēti e haria tukupte'en itote. <sup>7</sup> Mi'i pote to'e haty wo — Uheyke'et'in uito ti wo'onāpin hat i'ewyte ui'ywot mi'i te e. Ta'i atomohey kahato aiku'uro hawyi Tupana aimoieñe'en i hap. Mi'i atomohey pote yt naku i i'atu'e uhepe meiūpiaria e. <sup>8</sup> Mio tā e hawyi miit'in tuwepat'ok kahato itotiaria tu'uka sehay wuat hamo katupono ipat'ok te'ero'e — Yt kat i rat aiku'uro rokirē wuat aheñe'en i hamuat hap e haria. I'ewyte yt uwe i Tupana mipo'ororia atipy kaipywaria e haria. Yt kat i rat ipā'āu toñe'en e haria. Ma'ato ipat'ok imohey kahato yne meimuēwat mio wat ko'i. Ta'atuhanoi yne meimuēwat ko'i yn. <sup>9</sup> Mi'i pote i'atuehay pirik kahato itotiaria. Mi'i hawyi i'atupoī'ām irania'in wan'i wan'i'e haria te'ero'e haty wo hamo. Mio tā i'atu'e — Yt kat e i ti meiūwat ihainia ti'aparap uruwanētup turan i'atu'e. Pyno atipy kaipywiat sut hat apo ihay tope imienoi wuat i'atu'e sio ipā'āu hanoi tope yt watikuap i wen ma'ato hāpyk

kahato ihay watipuēti i'atu'e wan'i wan'i'e haria.  
<sup>10</sup> Mi'i hawyi to'opy'ahak kahato ra'yn to'ope. Mi'i  
 pote surara akag koro token'ē. Ta'atuhep hep  
 irane sio Pauru to'etu. Mi'i hawyi toi'atupo'oro  
 tesurara'in Pauru ero'ok ipy'ahak takaria yatype  
 pywiat hamo ipag surara'in eiam iheg nakat piat  
 hamo. <sup>11</sup> Mi'i hawyi mekewat ewātym Aika'iwat  
 toīne'en Pauru ywytpe y'am me. Mi'i hawyi to'e  
 – Yt ereken'ē tei'o Pauru katupono woropo'oro  
 hamuat tawa wato Huma piaria kape e. Aikotā  
 Ierusarēi miaria pe ehenoi uhetiati mi'i hap ewy  
 atiky'esat ehenoi tawa Huma piaria pe uhetiati e.  
 Mi'i tupono eremowepit yn no e Pauru pe Aika-  
 'iwat. <sup>12</sup> Ihot'ok turan ipat'ok Iuteuria te'eruwa'a-  
 tunug i ra'yn Pauru auka hamuat kuap hamo. Mi'i  
 hawyi te'ero'e to'ope – Pywo yt watenuk i i'ewyte  
 yt y'y i wyti watu'u i'atu'e. Wati'auka Pauru  
 rokirē waku watenuk i ra'yn i'atu'e to'ope Pauru  
 auka teran haria. Pywo wahenoi ra'yn Tupana  
 pe – Urutunug aru uru'e hap ewy i'atu'e to'ope  
 ta'i urui'auka irane Pauru i'atu'e. Yt urui'auka  
 pote waku uru'auka Tupana i'atu'e Pauru auka  
 neran haria Tupana pe. <sup>13</sup> Pauru auka teran  
 haria 40 sakpo te'eruwa'atunug itote. – Pywo  
 wati'auka ra'yn aru e haria. <sup>14</sup> Mi'i pote mi'iria  
 tuwat pa'i kororia kape nagnia kape. Mi'i hawyi  
 te'ero'e – Urutunug aru uru'e hap sehapywo sese  
 uruto'e uruto'ope. Yt kat i urutu'u hamuat Pauru  
 auka re'ym ne uruto'e urupy'a pe i'atu'e. <sup>15</sup> Mi'i  
 pote koitywy ewehenoi ro surara akag koro pe  
 wo'onāpin haria pe – Uruehay teran Pauru wywo  
 ewei'e ro uruepiati ikuap kahato hamo ewei'e  
 ro i'atuepe. Mi'i pytkai ti aru uruto waku pe

ra'yn urutukupte'en mu'ap upi Pauru auka hamo i'atu'e pa'i kororia pe. <sup>16</sup> Ma'ato Pauru inyt mēpyt tikuap yne Pauru auka hamuat hap i'atuehay ko'i. Mi'i hawyi toto surara'in yat wato kape Pauru piat henoi hamo. <sup>17</sup> Mi'i toikuap hawyi Pauru tikaykay surara akag 100 hemiit rakat tuwewawi. Mi'i hawyi to'e — Mehĩ etioto ro meiūwat kurum eka'iwat koro kape katupono toĩ sehay imienoi wuat e Pauru surara akag me. <sup>18</sup> Mi'i hawyi to-tioto kurum surara akag koro kape. Mi'i hawyi to'e — Aimipyhik Pauru uikaykay hawyi uipo'oro meiūwat kurum erut ewawiat hamo katupono to-henoi teran epe tomikuap sehay e. <sup>19</sup> Mi'i hawyi ikoro ti'ykesat ipo ete ta'atuweran hap kape. Mi'i hawyi apo'e — Kat e hap som ehenoī teran uhepe kurum e. <sup>20</sup> Mi'i hawyi toiwesat — Mūki'ite ti aru Iuteuria akag ko'i te'ero'e epe — Etomoherep Pauru wo'onāpin haria kape uruepiat ihay kuap kahato hamo i'atu'e ti aru e. Ma'ato ti yt pywo pe i katupono ta'atu'auka teran haype ne'i e. <sup>21</sup> Mi'i pote o yt eropyhu'at tei'o i'atuehay upi e. Kat pote 40 miit Pauru auka teran haria tukupte'en mu'ap tote. Pywo pe — Yt watenuk i yt wate'y'u i ti aru Pauru auka re'ym ne e haria ti tukupte'en itote e. Pyno ti mio ehay yn Pauru moherep hamuat hap ta'atuhekatup i'auka hamo e kurum ikoro pe. <sup>22</sup> Mi'i hawyi ikoro tiwesat — Kurum waku ereto ma'ato wāi yt ehenoī tei'o. Yt uwe pe tei'o ehenoī — Ta'i ahenoī ra'yn surara akag me yt ere tei'o e ikoro Pauru mimohapy'ap we. <sup>23</sup> Mi'i hawyi surara akag koro tikaykay typy ok tesurara'in akag. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Atiky'esat mesup wātym hake turan waku pe eweikupte'en 200 surara yi

totiaria 70 surara aihũ kawaru totiaria irokirẽ 200 surara mory'a wato wywuaria. Mi'i hawyi waku eweiwat tawa Sesareia kape wãtym muo hap atiky'esat e. <sup>24</sup> Mi'i pote waku ewetunug kahu aihũ kawaru ko'i Pauru ereto hamo. Atiky'esat ewetioto mi'i miit morekuat Werisi kape tawa Sesareia kape e surara akag koro. <sup>25</sup> Mi'i hawyi mekewat surara akag tipo'oro ra'yn tehay miwan ete. <sup>26</sup> Mio tã e surara akag – Uito ti surara akag koro uhyt Kautiu Irisia e hap het rakat e. Uito atipo'oro miwan ewawi morekuat Werisi. Waku kahato en. Ehãite hap yn atiky'esat mehĩ e tomiwan ete. <sup>27</sup> Meiũwat ihainia atipo'oro ewawi mehĩ. Iuteuria tat hawyi ta'atu'auka teran meremo pote e. Mi'i turan ma'ato ariot uhesurara'in nywo katupono atikuap ta'yn mi'i ai'ywania Humanu hawyi meremo i'atupo pyi atipowyro yt atiky'esat i i'auka hap pote uhyt e. <sup>28</sup> Mi'i hawyi atikuap teran kat pote ta'atu'auka teran mi'i miit hap. Mi'i pote atioto Iuteuria wo'onãpin haria kape mi'i hap kuap hãpyk hamo. <sup>29</sup> Kat pote atikuap ta'yn kat pote ta'atu'auka teran hap. Ta'i Iuteuria eko ete yn toi'aparap. Mi'i atikuap hawyi yt atiky'esat i kat pote yt kat i sa'ag sese tutunug ikytyt hamo i'auka hamo e. <sup>30</sup> Mi'i hawyi atipo'oro mi'i miit ewawi iũte'en ne'i e. Mi'i hawyi ti atikaykay teran i'auka teran haria Iuteuria hawyi ati'atupo'oro hamuat ewawi henoĩ hamo kat pote ta'atu'auka teran hap enoĩ hamo e. Toran na'yn mehĩ e Kautiu Irisia e tomiwan me. <sup>31</sup> Wãtym muo surara'in tioto Pauru tawa Ātipatire kape ta'atu'akag koro miky'esat ewy. <sup>32</sup> He'ihot'ok pe te'era'aipok i ra'yn sura-

ra'in yi upi hewyry rakaria ta'atu'yat kape ma'ato irania'in kawaru totiaria tuwat Pauru upi tawa Sesareia kape. <sup>33</sup> Put'okta'atu'e hawyi ta'atuium popera morekuat Werisi pe. I'ewyte ta'atumoherep Pauru. <sup>34</sup> Popera mowēpap hawyi apo'e morekuat – Aiko piat meiũ miit e i'atuepe. Mio tã e pote – Yi Sirisia kaipywiat i'atu'e. Mi'i toikuap hawyi to'e Pauru pe <sup>35</sup> – Pyno aru arewanētup ehay kape e'auka teran haria put'ok'i'atu'e turan e Werisi. Mi'i hawyi to'e temiit'in me – Waku eweipyhik meiūwat miit morekuat Eroti wo'onnāpin hap yat pe e.

Mi'i hap etiat atikuap kahato. Mi'i hawyi atiwan mesuwe uito Iruka.

## 24

<sup>1</sup> Mi'i hawyi 5 e'at rokirē pa'i koro Anania put'ok'e nagnia wywo i'atuehay enoi hat Teturu wywo. Mi'i hawyi Teturu henoī morekuat Werisi pe Pauru etiat. <sup>2</sup> Ta'atukaykay Pauru hawyi Teturu ihay sa'ag kahato Pauru mohit hamo. Toimoherep teran Pauru piat i'aparap hap itotitaria pe. Mio tã e – Morekuat Werisi e waku kahato en mehī e. Uruporekuat kahato en e mi'i pote urutukupte'en waku pe kahato yne uru'ywania wywo e. Ta'i epo pe urutukupte'en mote po'og waku meiūpe torania tawa kai e. <sup>3</sup> Nimo pyi te uruikuap kahato yne tawa puo ewaku hap mehī e. <sup>4</sup> Ta'i urutuwehum kahato ete e. Ma'ato yt woromosero teran i uhehay wo pote meremo atimoherep uhehay epe epiat ikuap hamo mehī e. <sup>5</sup> Mi'i miit Pauru wyti uruikuap kahato yt naku i hap ete e. Ta'i sakpo e yt nakuat i mi'i miit

Pauru e. Mi'i miit wuat'i Iuteuria wuat'i etawa puo Iuteuria toi'atumo'akag'aia tehay wo e. Pywo ti rat aiwu'uka hap nug hat mi'i miit Pauru ha'awytepyi e. Mekewat tawa Nasare piat yn waku Aipotypot e hat ehay enoi haria akag wyti mi'i miit Pauru mehĩ e. <sup>6</sup> Ga'atpo uruipuēti mi'i miit Tupana mōtypot yat koro pe hawyi itote sa'ag kahato tutunug tuwekaipyi e. Mi'i pote uruipytyk ta'yn hawyi urutioto teran wo'onāpin hap kape apo'uru'e hamo sio waku tutunug sio yt urueko ko'i ewy i hap kuap hamo e. <sup>7</sup> Ma'ato urutuwat turan tut ra'yn surara akag koro Irisia uruewawi e. Mi'i hawyi tesurara'in sok esaika hamo toihep urupo pyi meiūwat miit Pauru e. <sup>8</sup> Mi'i pote mesup urutō'ē ewawi — Pauru ti yt naku i kahato uru'e hamo mehĩ e Teturu morekuat Werisi pe. <sup>9</sup> Mi'i hawyi irania'in Iuteuria — Pywo ti rat to'e hap ewy te'ero'e. Ta'i yt naku hin i Pauru i'atu'e. Pywo kahato aiwy Teturu mienoi epiat mehĩ i'atu'e morekuat Werisi pe. <sup>10</sup> Mi'i hawyi morekuat Werisi ipo meru ra'yn Pauru kape waku ehay to'e hamo. Mi'i hawyi Pauru ihay ra'yn — Atikuap kahato etiat mehĩ katupono nimo pyi te urunāpin hano ereĩne'en. Mi'i pote waku kahato ahenoi ehamo uiwetiat e. <sup>11</sup> Pyno atiky'esat etikuap aipok wo areto Ieruseri kape hap. Yt mot'i hin i areĩne'en itote. Pywo pe ti <sup>12</sup> e'at yn areĩne'en Tupana mōtypot yat koro pe e. <sup>12</sup> Apo'ere torania itotiarria pe pote meremo ta'atuheno'i epe aikotā perup'i puo areĩne'en itote hap e. Ta'i itote ti yt uwe i uipuēti yt naku i nug hap ete e. Yt kat are'e hin i itote miit'in nywo uhehay e. Yt ati'atumo'akag'aia hin i miit'in itote e. Waku pe areĩne'en itote. Yt miit'in wu'uka hamo i areĩne'en

itote. I'ewyte yt tawa wato pe i wyti yt wo'omu'e hawe i wyti ati'atumo'akag'aia pã e. <sup>13</sup> Ma'ato uikuasa i'atuepiat hap yt ta'atumoheg kuap i e. <sup>14</sup> Pywo piat hap wētup yn ta'atuhenoï uhetiã aikotã atimohey kahato mekewat tawa Nasare piat hap. Pywo kahato ta'atuhenoï uhetiã aikotã mekewat uimimohey yn waku mu'ap uru'ywot'in Etupana kapiat hap. Mi'i ti atimohey kahato. Mi'i ete yn pywo i'atu'e e. Ta'i atomohey kahato yne urue'ase'i'in mienoi Iuteu ywania wanuat miwan uruwo'onãpin hap Tupana ehay e. Atomohy kahato wuat'i nimuaria miwan e. Mi'i tã aru e hap Tupana ehay miwan miãt atipywo yne mehĩ e Pauru morekuat Werisi pe wuat'i ehamo. <sup>15</sup> Atomohey kahato Tupana – Atunug aru e hap e. Ta'i atomohey kahato ahehãite te aiku'uro rokirẽ wuat hap i'ewyte miit'in wakuaria yt nakuaria i i'ewyte te'eruwehymut re aru e hap atomohey kahato uito e Pauru. Ta'i i'ewyte meimuẽwaria Iuteuria mimohey atimohey kahato mehĩ e. <sup>16</sup> Nimo pyi te mesup te yt ati'aparap teran i uhepiat imohy hap ete kat pote yt aremõti hin i uipy'a pe miit'in mupi e. Ta'i Tupana tikuap pywo ui'e hap e. <sup>17</sup> Areĩne'en mot'i irania'in nywo hawyi ara'aipok tawa Ierusalrẽi kape e. Mye'ym anu areĩne'en irania'in tama pe hawyi aterut urumium wuat uru'ywania kape Tupana pianuat e. <sup>18</sup> Mi'i turan irania'in Iuteuria yi Asia kaipywiaria uipuẽti Tupana mõttypot hamuat uiwepitpit'ok hap turan e. Waku pe uipuẽti itote yt kat i my'ahak hap ete areĩne'en turan e. <sup>19</sup> Yt kat i sa'ag nug hap ete areĩne'en itote uipuẽti turan e. Ma'ato uipuẽti hawyi i'atupy'ahak kahato ra'yn uhete yt kat i

atunug pytkai e. Mi'i pote koity'i mi'iria yt tō'ē hin i meikowo mekewat sehay uhetiati enoi epiat hamo mehī e. Eraha'at ro e yt tō'ē hin i mi'iria kat pote te'eruwemōti kahato mesup yt nakuaria i pote e. <sup>20</sup> Ma'ato yne meiūwat Iuteuria uhehay kuap haria ha'awytepyi te pāi e. Wuat'i ehamo ahenoi uimimohey ete pote e. Mi'i tupono waku te'ero'e epe kat ko'i kat ko'i som uiminug yt naku i hap ko'i ta'atukuap pote e. Ma'ato yt ta'atukuap i pote yt tō'ē i ewawi mehī e. Mi'iria sa'awy'i tukupte'en wo'onāpin hap tote uikuasa turan e. <sup>21</sup> Itote sa'awy'i are'e i'atuepe haty wo aiku'uro rokirē watu-wehymut i aru are uipy'a pyi mio tā are hawyi meremo i'atupy'ahak uhete hawyi ui'auka teran e. Mi'i uimimohey hap atomohey pote uherut mesup ewawi mehī katupono ui'auka teran atomohey kahato aiku'uro hawyi watoīne'en i hap mehī e Pauru morekuat Werisi pe.

<sup>22</sup> Mi'i hawyi morekuat Werisi to'e — Porap atikuap yne e'e hap Pauru e. Mi'i hawyi to'e irania'in me Pauru auka teran haria pe — Uiwyrīa'in put'ok'e uhesurara'in akag Irisia hawyi iwywo atikuap kahato yne mesuwat etiat uhyt'i'in e i'atuepe katupono Werisi tikuap kahato ha'awytepyi Pauru mimohey etiat aikotā wētup yn mu'ap Tupana kapiat hap etiat. Mi'i pote yt tutum i Pauru i'atuepe. <sup>23</sup> Mi'i hawyi morekuat Werisi to'e wo'opyhyp hat surara akag me — Etioto ro meiūwat Pauru ipyhik hamo uhyt e. Waku kahato etunug tuete. Waku iwyrīa'in topiok hawyi ta'atupoi itote e morekuat Werisi.

<sup>24</sup> He'ihot'ok he'ihot'ok tokosap rokirē morekuat Werisi tut tehary'i Tusira Iuteu ywania



piat wywo Pauru ehay kuap hamo. Mi'i hawyi toikaykay Pauru tuwewawi katupono toikuap teran po'og Aipotypot Iesui mohey hap etiat. <sup>25</sup> Mi'i hawyi itote Pauru hanoi i'atuepe aicotā mi'iria Tupana wywuat i'atupyhu'at hāpyk hamuat hap i'ewyte aicotā waku wāiwato'e aiwanētup sa'ag hawe hap katupono meiūran aru Tupana tomoherep uwe uwe temiit'in sese hap ko'i uwe uwe yt temiit'in i hap ete Pauru hanoi kahato i'atuepe. Mi'i hawyi morekuat Werisi token'ē imienoi pupiat haype to'e – Apuete Pauru yt uipohepap i te rat e'e hap kuap hamo e. Mi'i pote meiūran aru worokaykay i ra'yn mi'i e'e hap kuap sese hamo e token'ē to'apiheg aru Tupana piat hap pupi. <sup>26</sup> Ma'ato topy'a pe morekuat Werisi tohekatup Pauru kaipyi ha'up nug hap – Pauru tum uhepe ha'up iwato hawyi atihap mi'i wo'opyhyp hap pyi e tuwepe haype. Mi'i pote toikaykay merep'i merep'i to'oehay iwywo hamo yne e'at pe sa'up iwato hap ky'ewi.

<sup>27</sup> Typy anu tokosap rokirē morekuat Posiu Wetu e hap het rakat topyhu'at morekuat Werisi saipe piano. Mi'i hawyi morekuat Werisi toto ra'yn ma'ato totoiat Pauru ihag me katupono toiky'esat toky'e kahato Iuteuria piat hap po'og po'og toky'e Tupana piat hap kai.

Mi'i hap etiat atiwān mesuwe uito Iruka.

## 25

<sup>1</sup> Mye'ym e'at morekuat pakup Posiu Wetu toīne'en morekuat no hawyi ipot'am tawa Ierusalem kape tawa Sesareia pyi. <sup>2</sup> Put'ok'e hawyi pa'i kororia Iuteuria akagnia hanoi ra'yn morekuat

Posiu Wetu pe aikutã aikutã Pauru mi'aparap ko'i. <sup>3</sup> Mi'i hawyi ta'atuhētup kahato morekuat Posiu Wetu pe — Mehĩ i'atu'e uruiky'esat kahato Pauru meiũpe uruetawa Ierusarēi me i ra'yn meremo i'atu'e morekuat pakup we katupono ta'atu-'auka teran Pauru mu'ap totiat haype. <sup>4</sup> Ma'ato morekuat Posiu Wetu ti'atuwesat — Ma'ato Pauru ihēg me kahato toĩne'en mesup uhetawa Sesareia pe e. Ma'ato meiũran wyti aru ara'aipok i uhetawa kape. <sup>5</sup> Mi'i hawyi waku ewei'atupo'oro ehētuisaria uiwywo uhetawa Sesareia kape mekewat Pauru mi'aparap ko'i moherep itotiat hamo mehĩ'in e. Pauru yt naku i pote ti aru waku wati-'apihēg kahato itote uhetawa Sesareia pe e tawa Ierusarēi miaria akag ko'i pe.

<sup>6</sup> Mi'i hawyi morekuat Posiu Wetu toĩne'en tawa Ierusarēi me 8 e'at sio 10 e'at saĩke hawyi toto i ra'yn tawa Sesareia kape. Mi'i hawyi he'ihot'ok pe ta'apyk sehay hap tote morekuat eiam note aikope morekuaria waku mi'i miit i'atu'e sio yt naku i mi'i miit i'atu'e hap tote ta'apyk morekuat Posiu Weitu. Mi'i hawyi to'e tesurara akag me — Pyno waku eterut uhowawi mekewat uimipyhup Pauru e.

<sup>7</sup> Put'ok'e Pauru itote hawyi meimuēwat Iuteuria akag ko'i tawa Ierusarēi kaipywiaria ti'apypueri Pauru hawyi ta'atunug sehay sa'ag tuete ma'ato yt ta'atumohēg kuap i Pauru kuasa hap. <sup>8</sup> Mi'i hawyi Pauru ta'am na'yn i'atupy'asetpe hawyi ihay kahato tuwenoi i'atuepe — Yt kat hin i ti rat sa'ag atunug e. Yt pywo pe i uikuasa e. Yt kat i i atunug sa'ag ei'e hap ewy e. Yt karãpe i uhehay sa'ag atunug ui'ywania Iuteuria wo'onãpin hap ete Tupana ainãpin hap ete i'ewyte yt karãpe i uhehay

sa'ag atunug Tupana mõtypot yat koro ete i'ewyte wyti yt karāpe i wētup sehay sa'ag atunug wuat'i porekuat koro mesuwat yi totiat Sesa ete e. Pywo ti rat yt kat ete i uhehay ko'i ko'i uhyt'i'in ei'e hap ewy e Pauru haty wo tuwenoi. <sup>9</sup> Mi'i hawyi morekuat Posiu Wetu topyhu'at teran Iuteuria upi. Toiky'esat kahato itotiarria towyria'in wo hap toiky'esat kahato tuwemowato hap i'atuwanētup hawe. Mi'i haype to'e Pauru pe — Uhyt Pauru e en apo epot'am neran Ierusarēi kape. Itote wyti aru are'e epe sio en waku sio en yt naku i hap ete e morekuat Wetu Pauru pe. <sup>10</sup> Ma'ato Pauru tiwesat — Yt areto teran i ra'yn Ierusarēi kape mehī ma'ato wuat'i potypot koro Sesa po pe areīne'en neran mi'i piat uikuap hamo sio uito waku sio yt e hamo mehī e. Pywo ti rat etikuap ta'yn yne uhietiat aikotā yt kat i uiminug sa'ag ui'ywania Iuteuria ywania ete hap mi'i pote yt areto teran i tawa Ierusarēi kape mi'iria upi ma'ato areto teran aiporekuat koro Sesa kape hawyi iwē pyi atiky'esat sehay pywuat sio uito waku sio yt e hap. <sup>11</sup> Uito yt nakuat i pote waku ui'apiheg ma'ato pywo ti rat yt kat i atunug sa'ag e. Pywo ti rat mekewat wāi'e hap iwato rakat ete ati'atu'aparap sa'ag mote pyno waku ui'auka uiminug sa'ag po'ypyi. Ma'ato yt atunug i pote yt naku i ui'auka e Pauru. Ma'ato yt pywuat i uikuasa hap ete yt naku i uhum Ierusarēi miaria pe e. Mi'i pote koitywy uipopap kahato aiporekuat koro Sesa kape uikuap hamo waku sio yt e hamo e Pauru morekuat Wetu pe. <sup>12</sup> Mi'i hawyi morekuat Wetu ihay ra'yn tonāpin haria wywo temiit po'og ikuap takaria wywo hawyi toiwesat Pauru pe — Pyno ereto teran aipotypot Sesa kape pote pyno

waku woropo'oro Sesa kape to'e hap kuap hamo en waku sio yt e hamo e morekuat Posiu Wetu Pauru pe.

<sup>13</sup> He'ihot'ok he'ihot'ok pe morekuat Eroti Akipa tehary'i Perenisi wywo put'ok'i'atu'e tawa Sesareia pe tawa Ierusalrēi myi to'oehay to'opiat Wetu wywuat hamo. <sup>14</sup> Tukupte'en porap'i itotiat hawyi morekuat Wetu henoi ra'yn i'atuepe yne Pauru etiat – Uhe'yianmiat morekuat Werisi toto meiũpepyi turan totoiat uipo pe wētup ok miit tomipyhik e. <sup>15</sup> Mi'i hawyi areto tawa Ierusalrēi kapiat turan pa'i kororia nagnia wywo tō'ē uhowawi Pauru kuasa hamo e. <sup>16</sup> Ta'atuky'esat ui'e Pauru piat hap i'auka hamo hap e ma'ato ati'atuwesat – Wāi ne yt mi'i tā i urutoria Humanu'in inug. Kat pote urueko ti mi'i tā hap ete urutunug sa'awy'i uruterut miit mi'apiheg neran nakat ikuasa haria wywo morekuat kape i'atuehay kuap hamo pywo sio yt hap kuap hamo. Mi'i tā ti urutunug uruto. Mi'i hawyi waku i'atumikuasa henoi morekuat pe tewaku hap i'atuehamo are Iuteuria pe tawa Ierusalrēi notiarria pe e. <sup>17</sup> Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e to'owywo mi'i hawyi meremo he'ihot'ok pe ara'apyk morekuat ehay nug hap tote hawyi are'e – Eweterut ro mekewat ihainia Pauru e. <sup>18</sup> Irokirē i'atupoĩ'ām Pauru etiat ihay rakaria hawyi yt kat i ta'atuhenoī iwato Pauru minug sa'ag uhepe ma'ato uimiekatup sehay yt te'ero'e hin i e. <sup>19</sup> Ma'ato Iuteuria wemohey hit hap etiat sehay ko'i i'atueko etiat sehay yn ta'atuhenoī uhepe. Mekewat miit Iesui e hap het rakat ku'uro hap etiat yn ta'atuhenoī itote ma'ato Pauru to'e

— Iku'uro wen ma'ato iku'uro sese hawyi ihāite i ra'yn Iesui katupono tuwētem i ra'yn gu'uro pyi e i'atuepe e morekuat Wetu morekuat Eroti Akipa'in me. <sup>20</sup> Mi'i hawyi uhehay teran waku sio yt e hap enoi hamo pāi ma'ato yt kat are kuap i kat pote yt atikuap kahato i i'atueko hit ko'i e. Mi'i pote apo'are Pauru pe — Epap apo tawa Ierusalēi kape itotiarua piat ikuap kahato hamo wakuat en koitypuo yt e hap kuap hamo e. <sup>21</sup> Ma'ato Pauru to'e uhepe — Yt uipap i tawa Ierusalēi kape ma'ato areto teran aiporekuat koro Sesa kape katupono mi'i yn ni waku ikuap uhetiat e mi'i pote uipap kahato howawi e uhepe. Mi'i hawyi — Pyno waku e'e hap ewy are'e itote hawyi mesup meiūpe Pauru atimoheg na'yn e. Meiūran wyti atipo'oro teran wuat'i porekuat koro kape ui'e Iuteuria piat hap ewy e morekuat Wetu. <sup>22</sup> Mi'i hawyi morekuat Akipa tiwesat — Uito i'ewyte arewanētup teran meiēwat Pauru ehay kape meiūpe mehī e. Mi'i hawyi Wetu tiwesat — Pyno waku mehī e waku mūki'ite aru pyno eweikuap mehī yne uimipyhik Pauru ehay e.

<sup>23</sup> He'ihot'ok pe hawyi tut ra'yn morekuat Akipa tehary'i Perenisi wywo morekuat Wetu yat wato kape mekewat miit'in wo'onāpin hap yat kape ta'atuesokpe kahuria wywo tō'ē. Te'eruwepainug kahato morekuaria ewy. Mi'i hawyi tuwehyt'ok wo'oehay hawe surara akagnia wywo. Wuat'i tawa Sesareia kaipywiaria tu'isaria wywo tuwehyt'ok. Mi'i hawyi Wetu to'e tesurara koro pe — Eterut ro uhowawi uimipyhyp Pauru meikowo e. Mi'i hawyi toterut Pauru hawyi toipag wuat'i ō'ē haria py'asetpe. <sup>24</sup> Mi'i hawyi Wetu to'e wuat'i

ehamo — Morekuat Akipa uhehay teran ewywo i'ewyte meiũpiat gupte'en haria wywo e. Ewei'a-kasa ro meiũwat ihainia Pauru kape e. Ga'atpo Iuteuria — Waku eti'auka mi'i miit i'atu'e uhepe meiũpiaria Ierusarēi kaipywiaria e. <sup>25</sup> — Ma'ato yt naku i are katupono yt kat i tutunug sa'ag sese i'auka hamo are. Mi'i are'e hawyi Pauru to'e uhepe i'atuehamo — Uipap kahato aiporekuat koro Sesa kape uito waku uito sio yt naku i e hap kuap hamo e uhepe e. <sup>26</sup> Mi'i pote atipo'oro aru are'e itote e Wetu. Pyno atipo'oro aru e ma'ato mesup te ti meiũwat miit etiat yt kat e hap kuap i te atiwān Sesa kape e. Pyno uipowyro ro kat som waku atiwān miwan me e. Pyno apo ere'e ro Pauru pe e Wetu Akipa pe katupono yt kat i tutunug sa'ag morekuat Sesa wāi'e hap ete e. <sup>27</sup> Pyno waku watiwān aiwanētup hap morekuat Sesa kape kat som kat som watipuēti sa'ag Pauru minug hap ok tā e. Mi'i watunug hawyi waku pe areĩne'en Sesa wanētup hawe ahet yne wywo atipo'oro miwan hawyi e. Ma'ato atipo'oro uimipyhyp Pauru morekuat Sesa kape yt kan hamo i hawyi yt iwe'eg hin i rakano aru areĩne'en ui'akag wanētup hawe e morekuat Wetu morekuat Akipa'in me.

Pauru minug sa'ag sio yt hap kat hap etiat atiwān mesuwe uito Iruka.

## 26

<sup>1</sup> Mi'i hawyi morekuat Akipa to'e — Pauru e mesup ta'yn waku ehay ewetiat uruepe e. Waku en pote etimoherep to ewaku hap uruepe

e morekuat Akipa. Mi'i hawyi Pauru tuwe-mopoĩ'ãm tehay hamo to'ywania Iuteuria eko ewywuat. Mi'i pote itotiaría i'atupo'inik kahato. <sup>2</sup> Mi'i hawyi Pauru ihay ra'yn – Morekuat Akipa e waku kahato uruipuēti en mehĩ katupono Iuteu ywania eko kuap kahato hat en. Ha'awytepyi uruikuap uruwanētup hap kuap kahato hat en hap e. Mi'i pote uhehay kuap kahato hano aru ereĩne'en e. Mi'i pote yt areken'ē hin i uhehay moherep epiat hamo uru'ywania ky'e hat en mote e. Ui'ywania Iuteu ywania i'atuehay ko'i ko'i kahato mesup uhete mehĩ ma'ato yt pywo pe i hap e. <sup>3</sup> Uimowepit ro en katupono etikuap po'og irania'in kai Iuteuria eko ko'i to'oehay awāi awāi hap ko'i e. Mi'i pote ehekatup kahato pyno uhehay mehĩ e katupono areĩne'en epo pe uheko kuap hamo sio uito waku rakat areĩne'en sio yt hap kuap hamo mehĩ e. Pyno ewetum no ehewaure ka'a ko'i uhepe mehĩ'in mana'in e. <sup>4</sup> Ta'i Ierusarēi miaria Iuteu ywania uikuap kahato sa'awy'ipyi ui'ywā'ĩ pyi te uitag hap uheĩne'en hap ta'atukuap kahato torania tawa Ierusarēi miaria e. <sup>5</sup> Sa'awy'ipyi te mesup te uikuap kahato ui'ywania Iuteuria e. Mi'i hap ta'atuhenoí teran mote ta'i ta'atuhenoí kuap kahato katupono uimotag haria mi'iria e. Ha'awytepyi areĩne'en po'og i'atueko kuap kahato hano torania kai areĩne'en e. Ta'i mi'i pote uinug sa'awy'i i'atueko yne moherep hat akag wo e. Ta'i uhet'ok itote sa'awy'i ui'ywania wo'onāpin hat koro i'atu'e sa'awy'i e. Ui'ywania tikuap kahato aikotā ha'awytepyi wuat'i e'at pe i'atueko yne yne atunug at ka'ap hap. <sup>6</sup> Morekuat Akipa etikuap apo aikotā uru'ywania irania'in wo'onāpin haria

timohey kahato aiku'uro hawyi aipiit tuwētem i gu'uro pyi hap e. Ma'ato irania'in uru'ywania aiku'uro hawyi aikahuro sese ra'yn wuat'i e'at pe e hap ta'atumohey hap etikuap e. Pyno mi'iria yt i'atuwese hin i uhete mehī katupono atimohey kahato aiku'uro hawyi Tupana aimoieīne'en i aipiit wywo hap e. Ta'i atimohey yne uipy'a puo katupono sa'awy'i Tupana to'e uru'ywania urue'ase'i'in me — Atimoieīne'en aru eipiit eiku'uro hawyi e mesup te ahepe yne e. <sup>7</sup> Ta'i uru'ywania Iuteuria 12 ywania urutukupte'en are mi'iria timohey kahato Tupana e hap — Woroho'omoieīne'en aru e hap i'ewyte uito atimohey kahato Tupana piat — Atimopakup i aru eipiit e hap uru'ywania ewy e. Mi'i pote ti rat irania'in — Urutoria yt imohey i haria — Wāi'i'atu'e uhepe at ka'ap e. Ma'ato ati'atumu'e te pote irania'in Iuteuria uipun neran ui'auka teran ehay pyi e. Morekuat Akipa e mesup ta'yn koitywy ti put'ok'e ra'yn Tupana piat — Atunug aru e hap. Ga'atpo toihep ta'yn gu'uro pyi Tosa'yru sese ipiit wywo e. Mi'i ui'e hap monik hamo ui'auka teran mesup eipo wo uiwyria'in e Pauru. <sup>8</sup> Kat poteī yt eweimohey i mekewat iku'uro rakaria yne aru Tupana ti'atuhymut gu'uro pyi e hap. Kat pote yt imohey haria wo i eweikupte'en eipe e. Kat poteī yt eweimohey i watoīne'en ne aiku'uro hawyi e hap e katupono ainug hat Tupana aimoieīne'en kuap katupono toha'awynug na'yn toihymut ra'yn Tosa'yru to'e hap ewy e. Mi'i tupono eweimohey ro e. <sup>9</sup> Sa'awy'ite ma'ato ei'ewy yt atimohey hin i e. Mekewat e'at pe ti yt uiwese hin i areīne'en yne imohey haria ete e. Pywo ti rat sa'awy'i mekewat



Iesui tawa Nasare kaipywiat ewanĭkap koro wo areĩne'en e. Mekewat e'at pe ati'atumoma teran Iesui set mesuwat yi totepyi e. Mi'i haype ati'atumoweityk teran yne yne imohey haria e. Yt naku i yn atunug Iesui ete sa'awy'i e. <sup>10</sup> Sa'awy'i tawa Ierusalēi me ati'atu'uka Iesui emiit yt naku i hap ewy atunug mi'iria ete e. Irania'in ati'atupyhyp wo'opyhyp hawe imohey haria wakuaria Tupana ewywuaria pytkai e. Mekewat e'at pe pa'i kororia – Waku wati'atu'uka mi'iria sio yt i'atu'e uhepe. Mi'i pote – To'iro wati'atu'uka are'e yn. Mi'i hawyi pa'i kororia mi'airo wo areĩne'en Iesui mohey haria moweityk tawa Ierusalēi piat hamo e Pauru. <sup>11</sup> Karania wo wewua'i ati'atupak pak imohey haria wuat'i Iuteuria wat yat Tupana mōtypot yat pe e. Atiky'esat kahato waure'i'atu'e mekewat i'atuepiat Iesui mohey hap ete hap e. Marak'a wo sese areĩne'en i'atuete. I'atuehay sa'ag Tupana etiat hap atiky'esat kahato e. Sa'awy'i tawa iraniam'in ati'atupugha ati'atu'apiheg imohey haria e. <sup>12</sup> Mi'i hawyi areto tawa Tamaku kape imohey haria itotitaria atusaty'i saty'i hamo e. Uipo pe atioto miwan pa'i kororia kaipywiat uipo'oro hap imohey haria yne apiheg hamuat hap e Pauru. <sup>13</sup> Mi'i hawyi ma'ato atposake turan uito mu'ap upi turan ara'akasa ariāty hapyke kahato rakat kape po'og po'og at hapyke hap kai hap kape araha'at mehĩ e. Yt uheso hin i morekuat Akipa e katupono iraniam'in suraram'in uhupitaria tikuap yne mesuwat ui'e hap pywuat e hap katupono mi'iria i'ewyte te'era'akasa yne mekewat mu'ap upiat ariāty hapyke uheti'at hap kape e. <sup>14</sup> Mi'i ariāty put'ok'e kahato uhete hawyi ara'at kahato

ra'yn yi kape hawyi atikuap sehay uity pusu puo mekewat uru'ywania Epaiku pusu puo — Sauru Sauru e kat e hap upi kat e hap upi uimosaty'i saty'i kahato en mehĩ e. Karāpe wati'atumoewyry aihūria kawaru ko'i mory'a koro iāi wo hawyi tuwat meremo ma'ato aihū yt toto teran i hawyi tu'uka to'opy wywo mekewat mory'a ete. Mi'i hawyi po'og po'og haty hap toipuēti e. Mi'i e hap ewy ereĩne'en. Mi'i pote po'og haty ra'yn eete mehĩ e uhepe mekewat ariāty toĩne'en kahato uhete turan e. <sup>15</sup> Mi'i hawyi apo'are — Uweĩ En Uika'iwat are. <sup>16</sup> Mi'i hawyi uiwesat — Uito ti Iesui emi'apiheg apiheg e hawyi erepoĩ'ām no Sauru e katupono woronug neran en uheropat hano e. Mesup woro'airo en uhemĩit no uhehay moherep hamo uimoherep wuat'i ywania kapiat hamo woro'airo mesup Sauru e uhepe. Atiky'esat etimoherep miit'in me ewa'akasa mesuwiat hap i'ewyite atiky'esat etimoherep miit'in me yne uhepiat emo'akasa mesuwiat hap mehĩ e uhepe e. <sup>17</sup> Waku e'ywania kape i'ewyite irania'in ywania kape woropo'oro ma'ato areĩne'en aru ewywo ewanĩkaptia po piat ereĩne'en turan. Epowyro hat areĩne'en aikope aikope ereto hap upi e uhepe. <sup>18</sup> Woropo'oro en wuat'i miit'in kape e. Mi'iria tukupte'en aikotā yt ihapytig i rakaria ewy katupono yt karāpe i te'era'akasa te Tupana ta'atupy'a pe yt ta'atumohey i pote. Mi'i pote woropo'oro en i'atumoehapytig hamo mekewat i'ypyrywiat hap kaipyi uhe'ariāty hot kapiat i'atumo'akasa hamo e. Mesuwarotiararia yt uimohey i te haria yne ahiag po pywiararia tukupte'en e. Mi'i pote woropo'oro en ahiag pohari hamo e. Mi'i hawyi ti aru uipo

piaria wo ra'yn mi'iria tukupte'en uhyt e uhepe itote e. Mi'i hawyi ti aru wakuaria uimēpyt'in no ra'yn te'eropyhu'at e. Uimohey haria ti aru uha'yru'in uhaki'yt'in sem ko'i my'asetpe ahytmoi wuat'i e'at pe eti'atumu'e uhetiano hawyi e uhepe. Mi'i tā ti aru atunug uhyt e uhepe mekewat mu'ap upi tawa Tamaku kapiat uhewyry turan e Pauru.

<sup>19</sup> Morekuat Akipa e mi'i hawyi uimiētup atipy kaipywiat sehay yt atiwaure hin i mehī e. Ta'i to'e uhepe e hap ewy atunug at ka'ap ha'awytepyi mesup te mi'i yn atunug mehī e. Ta'i atunug na'yn Tupana mimoherep imiky'esat ok tā e. <sup>20</sup> Mi'i hawyi areto ra'yn tawa Tamaku kape hawyi itote ati'atumu'e kahato itotiarā — Ewei'atoiat ro yne eiminug sa'ag ko'i hawyi ewei'aipok to Tupana kape hawyi ewetunug no eipy'a pyi wakuat miit'in me eimimohey moherep wuat'i piat hamo are yn tawa Ierusalēi miaria pe. I'ewyte yi Iuteu totiarā i'ewyte aikope aikope irania'in ywania tukupte'en hap totiarā ati'atumu'e Uruka'iwat ete e. <sup>21</sup> Mi'i hap upi ga'atpo irania'in ui'ywania Iuteuria tawa Ierusalēi miaria i'atupy'ahak kahato uhete hawyi ta'atupo'oro surara'in ui'auka hamo e. <sup>22</sup> Ma'ato Tupana uhehakyera'at ra'yn porap ui'auka hap turan i'atupo pyi e. Ta'i uihēp esurara'in i'atupo pyi e. Waku kahato rasig Tupana katupono mesup areīne'en mesuwe ihay moherep hamo to'e hap ewy e. Wētup ehay yn ahenoi kahato ihaky'e'i rakaria pe hekat rakaria pe. Wētup ehay yn ahenoi hanoi mekewat sa'awy-i'iwuat sehay Tupana mimoherep yianmiaria ehay nimuaria ehay ewywuat Musei ehay ewywuat yn ahenoi hanoi wuat'i pe i'ewyte ehepe e Pauru.

<sup>23</sup> Aikotã yianme ta'atuenoi – Aipotypot Tupana Mipo'oro tut aru ho'opot hamo gu'uro pywiat wêtem sa'awy'iwuat hanuat i'atu'e hap ewy are'e yn e. Aikotã sa'awy'i Tupana ehay moherep haria ta'atuhenoï hap ewy aikotã Tupana Mipo'oro topyhu'at aru hêtyhot rakat ewy Iuteu ywanïa pe i'ewyite irania'in ywanïa pe i'ypyryp hap hep hamo hap ta'atuhenoï yianme hap ewy yn uhehay e. <sup>24</sup> Sa'awy'iwuarïa mienoi ewywuat yn ahenoi kahato te mesup morekuat Akïpa e Pauru turan morekuat Wetu ihay tek ta'yn tehay pirik wo – Pauru eso'ok kahato ra'yn uhyt e. Ta'i eremoeso'ok ta'yn eremu'e poity'i pote e Wetu. <sup>25</sup> Ma'ato Pauru tiwesat – Yt uheso'ok hin i pytkai i morekuat wakuat Wetu e. Ma'ato ti ahenoi ehepe pywuat sese sehay. Yt heso'ok takat ehay ewy i uhehay e. <sup>26</sup> Ta'i morekuat Akïpa tikuap kahato pywuat ui'e hap yne katupono mi'i pote yt aremôti hin i uhehay pupi katupono yt mig'i wo hin i Iesui tuwêtem gu'uro pyi e. I'atu kahato Iesui kapiat akasa haria Ierusarêi me e. I'ewyite morekuat Akïpa ti'atukuap kahato yne Mi'i Miit etiat are e Pauru morekuat Wetu pe. <sup>27</sup> Mi'i hawyi Pauru to'e – Morekuat Akïpa etipywo apo Tupana ehay moherep haria sa'awy'iwuarïa mienoi ko'i Mi'i Miit etiat e. Ta'i atikuap kahato uipy'a pe imohey hat ereïne'en hap e Pauru. <sup>28</sup> Mi'i hawyi morekuat Akïpa tiwesat – Pãï porap uinug Iesui mohey hano en e Pauru pe. <sup>29</sup> Mi'i hawyi Pauru tiwesat – Mi'i hap yn ahêtup Tupana pe e. Atiky'esat kahato yne eipe urupotypot Iesui mohey haria ui'ewy hap yn ahêtup at ka'ap Tupana pe. Waku pe kahato Tupana Mipo'oro mohey sese haria eweikupte'en

ui'ewy hap pãi. Atiky'esat uipy'a pe yne eipe ui'ewy hap e. Ma'ato yt atiky'esat i eipe wo'opyhyp hawe uito ewy hap e. Toran na'yn ui'e hap mehĩ'in mana'in e Pauru.

<sup>30</sup> Mi'i hawyi morekuat Wetu ipoĩ'ãm morekuat Akipa ehary'i Perenisi wywo hawyi yne itotiaria i'atupoĩ'ãm hawyi tuwat yne ra'yn Pauru pyi.

<sup>31</sup> Morekuaria tuweran hawyi – Pywo ti rat yt kat e i toi'aparap i'atu'e to'ope. Yt naku i mi'i miit ewywuwat wo'opyhik hawe i'atu'e to'ope. Yt kan hamo i wati'auka mi'i miit Iuteu ywania miky'esat ewy katupono yt toi'aparap hin i i'atu'e morekuaria to'ope Pauru piat pe. <sup>32</sup> Mi'i hawyi morekuat Akipa to'e morekuat Wetu pe – Meiẽwat emipyhyp Pauru waku pe toĩne'en uiwanẽtup hawe e. Pyno waku etihep mekewat wo'opyhyp hap wyi. Etiky'esat pote waku ra'yn mipo'i pok wen ma'ato toto teran morekuat koro Sesa kape pote waku watipo'oro mi'i miit imiky'esat ewy e morekuat Akipa morekuat Wetu pe.

Mi'i hap etiat atiwani yne mesuwe uito Iruka.

## 27

<sup>1</sup> Mi'i hawyi morekuat Wetu to'e tesurara koro Iuriu pe – Mehĩ e atipo'oro teran uimipyhik Pauru i'ewyte irania'in uimipyhik ko'i aipotypot koro Sesa kape ahetama Itaria kape e. Pyno etikaykay ro ahesurara'in sem hawyi etum no Pauru i'ewyte irania'in i'atuepe hawyi eweipo'oro ro mi'iria yne ahe'yara koro pe aipotypot Sesa kape ahetama Itaria kape e. <sup>2</sup> Mi'i hawyi urutuwehyt'ok ta'yn yara wato tawa Ātamitinu kaipywiat pe. Mi'i hawyi urutuwat yi Asia hypopy upi. Mi'i hawyi

urutuwe'apun ihy pya kape. Uruwywo toto Ar-  
itaku yi Masētunia tawa Tesaronika kaipywiat.  
<sup>3</sup> He'ihot'ok pe put'ok'uruto'e tawa Sitāu me. Mi'i  
hawyi surara koro Iuriu iwese kahato tomipyhik  
Pauru ete — Waku ereto ewyria'in yat kape e.  
Waku erenuk itote e Pauru pe. <sup>4</sup> Mi'i hawyi  
urutuwat i ra'yn yara koro puo tawa Sitāu myi  
ma'ato wasere yt urupowyro i kahato. Uruowa  
kape pote urutuwat yi hit y'y py'asetpiat Sipiri  
kape wasere re'ym me yity'ok og muo urutuwat.  
<sup>5</sup> Yi hit Sipiri totepyi urutuwat y'y wato sakpo  
pya wuat yi Sirisia kape yi Pāwiria upi. Itote pyi  
put'ok'uruto'e tawa Mira yi Irisia tote. <sup>6</sup> Tawa  
Mira tote surara akag tipuēti wētup yara wato  
tawa Aresātira kaipywiat yi Itaria kapiat. Toipuēti  
hawyi urupag yara wato pe. <sup>7</sup> Mi'i hawyi uru-  
tuwat hepamo karania e'at ne'i urutuwat wasere  
owa kape yi hit y'y py'setpiat yi ywypyi'a Kereta  
kape. Mi'i hawyi porap put'ok'uruto'e yi a tawa  
Nitu ete ma'ato wasere wato poity'i pote urutuwat  
y'y sakpo wasere ywyt puo yi a y'y py'asetpiat  
Kereta kape urutuwat ywypyi'a Saumuna sakpo.  
Yity'ok og muo urutuwat teran ma'ato niatpo ka-  
hato urutuwat. <sup>8</sup> Mi'i hawyi put'ok'uruto'e wētup  
wā note miset'ok wā wakuat e hap tote yt pya i  
tawa Iraseia pyi. <sup>9</sup> Mi'i hawyi wasere poity'i y'y  
ete pote aipohari kahato itote. I'aman mot hap  
e'at yt pya i pote wasere kahato toīne'en y'y wato  
ete. Mi'i hawyi yt uruewyry kuap i at ka'ap. <sup>10</sup> Mi'i  
hawyi Pauru to'e yara wato piaria pe — Uhyt'i'in  
e atikuap ta'yn uipy'a pe yt naku i tut ahewyry  
hap ete. Waho'opot kahato irane ti. Ta'i aipohari  
irane hap ti atikuap ta'yn. Ta'i yt naku i hamuat

wyti ahekare'en ko'i ete ahe'yara koro ete i'ewyte aheñe'en hap ete tut hamuat e Pauru yara piaria pe. <sup>11</sup> Ma'ato surara akag timohey po'og yara wato ãpokiat irokirẽ yara ka'iwat ehay po'og Pauru ehay kai. Ma'ato Pauru ehay yt totomohey hin i Tupana e hap pytkai. <sup>12</sup> Mi'i pote — Mekewat wã tote yt naku i i'aman mot pe watukupte'en mesuwe i'atu'e ta'atuehay wo. To'iro watuwat meiũpepyi i'atu'e porap yne. Mi'i pote waku wahã'ãg sio put'okwato'e yi Wenise tote sio yt i'atu'e. Itote waku kahato watokosap i'aman mot yi Kereta wã note i'atu'e. Kat pote mekewat wã kaipyi wata'a-kasa at apyk hap kape aikope wasere yt tut i hap kape i'atu'e to'ope. Waikiru kawiat aria'yp posak iã'ãkap kape heremo pote itote waku ahe'yara wato eiam mo i'atu'e. Mi'i pote waku kahato katupono wasere yt i'auka kuap i ahe'yara itote i'atu'e torania yara koro akag ko'i to'ope. — Yt naku i rat watuwat mesuwepyi mehĩ'in e Pauru pytkai — To'iro i'atu'e yn. <sup>13</sup> Mi'i hawyi wasere ran put'ok'e at posak kaipyi urue'yara koro ete hawyi — To'iro to'iro mesup ta'yn waku watuwat i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuhep y'y pyi yara wato asaity nug hap. Mi'i hawyi urutuwat i ra'yn ihypopy upi yt pya i po'og yi ywypyi'a Kereta kai. <sup>14</sup> Mi'i rokirẽ saĩke urutuwat hawyi wasere kahato i ra'yn put'ok'e uruowa ete ihyemyi'a koro kaipywiat tut urumogyt hap. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Yt naku i kahato meiẽ wasere i'atu'e. Mi'i hawyi po'og na'yn put'ok'e haty wo hawyi ywytu uato ra'yn ikohyeput kahato uruewa ete mekewat at sakpo hap kaipyi waikiru wato ieĩne'en hap kaipyi tut. <sup>15</sup> Mi'i hawyi mekewat ywytu uato te'eropun

haty wo urue'yara koro. Mi'i hawyi yt urutuwat kuap i wasere owa kape. Mi'i pote urupohep yara wato mohãpyk hap ete hawyi uruereto wasere yn na'yn. <sup>16</sup> Mi'i hawyi wētup yi ywypyi'a hit Karauta e hap het rakat og muo urutokoka'at. Ni-atpo kahato urutuwat wasere upi hawyi urutopag urue'yara hit urumiekyi saity upi urue'yara wato pe y'y pyi. <sup>17</sup> Mi'i hawyi uruimoheg urue'yara hit iheg me hawyi uruipo'i po'i yne urue'yara koro saity wato wo ipikpik hap pupi yne aria'yp moheg hamo. Mi'i hawyi uruihep wasere eiam uruekyi hap wasere upiat yara wato moewyry hap esokpe wato katupono urutoken'ẽ mekewat ywytu uato hesaika kahato rakat pupi. Koran ti itu yt put'ok-'uruto'e i teran yi og me miit'in u hap yi perup y'y kawiat hap pupi. Mi'i hawyi meremo urutuwat wasere upi aikowo aikowo wasere miky'esat ewy. <sup>18</sup> Mi'i hawyi at ka'ap wasere wato ti'auka auka y'y pe urue'yara koro. Mi'i hawyi he'ihot'ok pe hawyi ipoty kahato hawyi – Uruku'uro hap yt pya hin i uruto'e uruto'ope. – Pyno to'iro wati-pugha ahekare'en yne y'y pe yara koro pehoroi hamo. <sup>19</sup> Mye'ym e'at hawyi uruipugha ra'yn y'y pe yara wato asaity ko'i uruipugha yne urupo wo ywytu uato ipoity'i pote. <sup>20</sup> Mi'i hawyi karania e'at ne'i ra'yn urutukupte'en itote i'ypyryp we yt uruikuap hin i. Yt tuwekuap i at waikiru ko'i hun moity'i pote. Itote ywytu uato pote wasere uato kahato at ka'ap. Mi'i hawyi – Ta'i watopap watopap irane wyti i'atu'e to'ope itote. Yt uwe i meiu aipowyro kuap hat i'atu'e yara wato apykok haria. <sup>21</sup> Karania e'at ne'i ra'yn itote yt kat i i'atumi'u yt te'erenuk i e. Mi'i hawyi Pauru ipoĩ'ãm



i'atupy'asetpe hawyi to'e — Uhyt'i'in pywo pe ti are'e sa'awy'i ehepe — Yt eweiwat rei'o mesuwat wã pyi y'y koro kape are'e sa'awy'i einãpin hap are. Ma'ato uhehay upiat eweipyhu'at sa'awy'i pote yt watuwat i sa'awy'i yi ywypyi'a Kereta pyi mesuwat ahepiat ho'opot hamuat kape ahekat ko'i pugha hamuat kape yt watuwat i e. <sup>22</sup> Ma'ato meiũ woroho'onãpin i ra'yn. Pyno eiwepit ro katupono yt uwe i wyti eipe wuaria iku'uro irane e Tupana e. Pywo ti rat ahe'yara koro yn aru iku'uro e Pauru yianme. <sup>23</sup> Kat pote mûki meke atipy piat Tupana emiit put'ok'e tehay uhepiat hamo e. Pywo ti Tupana sese tipo'oro uhowawi temiit sese atipy kaipyi katupono uito hemiit sese e. <sup>24</sup> Mûki Tupana mipo'oro to'e uhepe — Yt ereken'ẽ tei'o Pauru katupono yt eku'uro hin i ti aru mesup katupono woropo'oro en morekuat koro Sesa mu'e hamo mehĩ e uhepe. Mi'i pote ti aru Tupana tiehakyera'at yne ewywuaria mesuwat yara koro piaria e uhepe mûki Tupana mipo'oro e. <sup>25</sup> Uiwyrria'in uito atomohey kahato Tupana mienoi uhepiat aikotã Tupana to'e uhepe hap ewy wyti aru tutunug yne to'e hap ewy topyhu'at aru e. Mi'i pote eiwemowepit ro katupono Tupana ahehakyera'at yne ywytu uato po pyi mesup to'e hap ewy. <sup>26</sup> Pywo wyti aru put'okwato'e yne wëtup yi emyi'a ete e. Mi'i tote wyti aru ahe'yara koro iku'uro sese ma'ato aito yt aiku'uro hin i e hap yn atikuap ta'yn Tupana e hap ewy re e Pauru yianmete.

<sup>27</sup> Mi'i hawyi 14 e'at turan wãtym muo ywytu uato popuo urukohyewyry kahato mekewat yara koro puo mekewat hyemyi'a koro Atiatiku e hap

het rakat puo ma'ato yt minwato'e hin i. Mi'i hawyi mekewat yara koro ka'iwaria tikuap ta'yn yt pya i yi kawiat watoĩne'en hap. <sup>28</sup> Mi'i hawyi ta'atupun y'y hy pya hap iã'ãg hap y'ype. mekewat nu saity etiat hap ihy pya sio yt kuap hamo. Mi'i hawyi hã'ãg hã'ãg turan toĩne'en ihy pya hap 20 iã'ãg hap yi kape. Tuwat po'og na'yn yianme hawyi ta'atuiã'ãg i ma'ato mi'i hawyi 15 iã'ãg hap yn na'yn ihy pya hap ta'atupuēti. <sup>29</sup> Mi'i hawyi te'e-roken'ē kahato hawyi – Ta'i put'okwato'e aru meremo yēpe enu wato ete i'atu'e haty wo. Tuwe'auka ti aru urue'yara ta'atu'etu. Mi'i pote ta'atupun ta'atue'yara etu'a pyi i'asaity ipoty rakat imopyhu'at hap ko'i. Mi'i hawyi urue'yara topyhu'at iheg me tosaity ko'i ete. Mi'i hawyi merep ta'yn ta'atuky'esat kahato ihot'ok hap. <sup>30</sup> Mi'i hawyi yara koro ka'iwaria te'eropopy teran yara koro pyi ta'atue'yara hit puo yt uwe ehamo i. Mi'i pote ta'atumo'apyk mekewat yara hit y'ype. Mi'i hawyi te'ero'e – Pywo pe ti iãpo uruimoheg neran ipoty rakat i'asaity nug hap ete yara koro i'atu'e. Ma'ato i'atuso ne'i te'eropopy teran haype. <sup>31</sup> Mi'i hawyi Pauru to'e surara'in akag me – Wãi nei'o yara ka'iwaria e. Ma'ato eweiwat mekewat yara hit pe pote ti aru eweipap yne yne ra'yn e Tupana uhepe e. <sup>32</sup> Mi'i pote surara'in titek ta'yn yara hit asaity ko'i. Mi'i hawyi yara hit ta'at ra'yn yara koro pyi hawyi toto ra'yn y'y upi yt uwe wywo i. <sup>33</sup> Mi'i hawyi yt pya i ra'yn ihot'ok turan Pauru to'e i'atuepe – Mehĩ'in e to'iro watenuk e katupono koity'i 14 e'at ra'yn yt kat i ra'yn mi'u ewetu'u kat pote mu'ap upi ipoity'i pono yt ewehenuk teran i e. <sup>34</sup> Mi'i pote woroho'onãpin ewehenuk to uhey-

wyt'in are katupono mi'i ewetunug mote ehesaika i ra'yn e. Pywo ti rat — Yt uwe i eipe iku'uro meiũpe i'ewyte yt kat i ti aru haty ehete e Tupana uhepe ga'atpo e Pauru yara piaria pe. <sup>35</sup> Mi'i hawyi Pauru tat man topo pe hawyi to'e Tupana pe — Waku emiium Uru'ywot e hawyi toipat'ok pat'ok wuat'i ehamo hawyi tutu'u sa'awy'i wuat'i ehamo. <sup>36</sup> Mi'i hawyi i'atuwepit kahato itotiarria hawyi i'ewyte te'erenuk ta'yn Pauru wywo. <sup>37</sup> Mi'i hawyi ta'atumorania yne miit'in yara koro piaria hawyi ta'atupuēti itote 276 miit ipuo. <sup>38</sup> Mi'i hawyi i'atu'ok hawyi ta'atupugha yne yara pyt'at ko'i mi'u y'y pe ahe'yara wato ipoty'i kahato pote e.

<sup>39</sup> Ihot'ok hawyi te'era'akasa yi kape yara wato pyi ma'ato yt ta'atukuap i uwe etama toĩne'en itote hap. Mi'i hawyi te'era'akasa wētup ihy ypy hit. Mi'i tote toĩne'en yi kyt. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — To'iro yi kyt kape ahe'yara koro ehakjera'at hamo i'atu'e. Waku apo itote watiherep ahe'yara i'atu'e to'ope. <sup>40</sup> Mi'i hawyi ta'atutek ta'atue'yara saity pytyk hap y'y piat hawyi ta'atuma'am sokpe wato aria'yp ete. Mi'i hawyi — To'iro wasere upi yi kyt kape i'atu'e. Mi'i hawyi wasere tomoesaika tuetiat hawyi urutuwat yi kyt kape wasere wato upi. <sup>41</sup> Mi'i hawyi put'ok'uruto'e yara koro puo ihy esaika hap tote aikope y'y wo'opuēti hap tote. Itote hik'e kahato iheg me ra'yn nu wato ko'i tote topyhu'at iāpo yt hyry'e i ra'yn. I'ywyt'ok-pype ihy esaika tipikpik ta'yn yara koro hetu'a ete. <sup>42</sup> Mi'i hawyi surara'in te'ero'e ta'atuka'iwat pe — To'iro wati'atu'uka yne yne aimipyhik ko'i koran ti itu te'eropopy te'eruwe'yha wo ta'atu'etu

to'ope. <sup>43</sup> Ma'ato surara akag yt tiky'esat i tomi-pyhih Pauru auka hap pote yt ewei'atu'uka tei'o aimipyhih ko'i pāi e tesurara'in me. Mi'i hawyi to'e uruepe – We'yha kuap haria peso'ewei'e ro y'y pe. Put'ok'ewei'e mono yēpe ete e. <sup>44</sup> Ma'ato irania'in yt we'yha kuap i haria waku eweiwat ro aria'yp pemu'e hat tote e surara akag uruepe yara piaria pe. Mi'i hawyi urutuwat ra'yn yara wato pyi yēpe kape aria'yp ko'i tote. Mi'i hawyi put'ok'uruto'e torania yēpe ete yt wētup ok i iku'uro y'y pe. Tupana ti'atuehakyera'at yne yne uruto to'e hap ewy.

Pywo put'ok'i'atu'e yēpe ete are uito Iruka. Mi'i hap etiat atiwān mesuwe.

## 28

<sup>1</sup> Mi'i hawyi put'ok'uruto'e mekewat yēpe ete yi kyt rote. – Waku kahato uruto'e yt wētup i aito iku'uro y'y wato pe waku kahato uruto'e. Mi'i hawyi tō'ē miit'in uruewawi mekewat yi a etawa kaipywiarā hawyi – Kat eī eiwat ehe'yi a set uruto'e i'atuepe hawyi – Yi a Mauta urue'yi a set mesuwe i'atu'e. <sup>2</sup> Mi'i hawyi waku kahato uruipuēti meimuēwuaria yi ywypyi'a Mauta totiaria. I'atuwese kahato itote urupowyro kahato. Meremo ta'atu'uhu aria wato mekewat yi kyt yēpeke hawyi – Eiwemōpe ro meikowo mehī'in i'atu'e uruepe katupono uruena'ak kahato y'y wato pyi urutu wētēm e. I'ewyete i'aman hewo kahato itote pote ira'ak kahato topyhu'at. Mi'i pote itotiaria meremo aria wato ta'atunug uruwemōpe hamo. I'atuwese kahato yi ywypyi'a Mauta wētup ywānia uruto pytkai waku kahato uruipuēti. <sup>3</sup> Mi'i hawyi Pauru toto aria kat hamo. Toterut wētup

apeman aria hawyi toiporokpun yne aria wato pe turan wētup moi miit auka rakat tuwētem aria apeman ka'a pyi hawyi iporok'at Pauru po ete haty wo. Mi'i hawyi ipo ete iheg me kahato topyhu'at. <sup>4</sup> Mi'i hawyi ywypyi'a totiaria mekewat Mauta piaria te'era'akasa moi Pauru po etiat hāi heg hap kape hawyi te'ero'e to'ope — Pywo ti ewy rat meiēwat miit wo'opot'auka hat toīne'en i'atu'e. Yt iku'uro hin i y'y koro pe ma'ato mesup iminug sa'ag sa'awy'iwuat tut howawi i'auka hamo i'atu'e. <sup>5</sup> Mi'i hawyi meremo Pauru tipun topo ete pyi mekewat moi aria wato pe hawyi yt haty i tuete ipo ete. <sup>6</sup> Mi'i hawyi itotiaria te'eraha'at kahato Pauru kape katupono ta'atuekatup ipuk aru hawyi aru iku'uro meremo hap mekewat moi yt naku i kahato rakat ta'atukuap pote ma'ato ta'atuekatup pot'i pytkai yt kat i haty Pauru ete. Mi'i pote wētup upi te'eruanētup — Pauru ti Tupana i'atu'e.

<sup>7</sup> Mekewat e'at pe yt pya i yēpe kai tukupte'en itote go wato ko'i yi ywypyi'a akag Pupiriu e hap het rakat wat. — Waku kahato uruka'iwat urupo-rekuat Pupiriu i'atu'e itotiaria ywypyi'a piaria. Ihot'ok hawyi urutuwat ra'yn morekuat Pupiriu yat wato kape. Put'ok'uruto'e itote hawyi meremo — Eiwehyt'ok to e uruepe. Mi'i hawyi Pupiriu wywo urutokosap mye'ym e'at. Urutukupte'en waku kahato itote. <sup>8</sup> Mi'i hawyi uruipuēti itote morekuat ywot i'ahu kahato itote i'okpy su kahato rakat ipiit sakup hap wywo. Mi'i hawyi Pauru toto ta'akasa hamo hawyi — Tupana e etimoehāite Pupiriu ywot hap ahētup epe e hawyi tuwepoporokpun i'ahu kahato rakat rote hawyi

meremo ihāite i ra'yn. <sup>9</sup> Morekuat Pupiriu ywot moehāite hap irania'in tikuap hawyi tō'ē tō'ē Pauru kape i'ahu rakaria ywypyi'a piaria. Mi'i hawyi i'ewyte Tupana ti'atumoehāite yne itotiarua Pauru po wo. <sup>10</sup> Mi'i hawyi itotiarua imōtypot kahato Pauru. Mi'i pote urutuwat hap e'at pe ta'atuhytmoi kahato urue'yara pe urumiereto mu'ap upiat urumi'u wuat kat ko'i kat ko'i urumiky'esat ok tā. <sup>11</sup> Mye'ym ewaty urutukupte'en ywypyi'a Mauta tote hawyi urutuwat i ra'yn wētup yara koro puo mekewat yara wato tawa wato Aresā-tira kaipywiat e'yara puo hei'aman mot ywypyi'a Mauta e hap totiat rakat puo. Mi'i yara wato set ti Tupana mēpyt paat e hap het rakat. Mi'i puo urutuwat yi Mauta pyi. <sup>12</sup> Mi'i hawyi put'ok'uruto'e tawa wato Sirakusa tote. Mi'i tote urutopyhu'at mye'ym e'at. <sup>13</sup> Mi'i hawyi urutuwat i yi ēpeke pyi wētup tawa kape hawyi put'ok'uruto'e at upi mekewat tawa Iresiu tote. He'ihot'ok pe wasere at posak pyi waikiru Kurusa iā'ākap kaipyi tut ra'yn mi'i pote urutuwat i ra'yn wasere upi. Typy e'at hawyi meremo put'ok'uruto'e ra'yn tawa Puteuri tote.

<sup>14</sup> Mi'i hawyi Tawa Puteuri totiarua Iesui mohey haria urui'atukat. Mi'i hawyi i'atuwese kahato uruete – Eweipyhu'at ro uruwywo uruywyt'in i'atu'e. Mi'i pote urutukupte'en 7 e'at i'atu'yat rote. Mi'i hawyi urutuwat i ra'yn tawa Puteuri totepyti tawa koro Huma kape mekewat mu'ap yi upi. <sup>15</sup> Mi'i hawyi Iesui mohey haria tikuap ta'yn put'ok'uruto'e tawa Huma piat hap. Mi'i hawyi tō'ē tō'ē kahato uruewawi urukat hamo. Mi'i hawyi mekewat tawa hit Apiu e'oken note uruto-

'opuēti mekewat mye'ym ok weneru i weneru i e hap het rakat rote. Mi'i hawyi Pauru ta'akasa Iesu mohey haria sem ewawiat hawyi — Waku e Tupana pe tuwehum kahato iwepit i ra'yn.

<sup>16</sup> Tawa Huma piat put'ok'uruto'e hawyi surara akag to'e Pauru pe — Woro'atoiat en uhesurara wywo Pauru e. Uimipyhik sese ereīne'en ne ma'ato waku uhesurara wywo ereīne'en wuat'i e'at pe aikope aikope emiky'esat ewy e Pauru pe surara koro.

<sup>17</sup> Mi'i hawyi Pauru toīne'en Tawa koro Huma tote mye'ym e'at rokirē toi'atukaykay tuwewawi to'ywania meimuēwat Iuteuria akagnia toi'atukaykay tuwewawi tuwenoi hamo. Te'eruwa'a-tunug yne hawyi Pauru to'e i'atuepe — Ui'ywania e yt kat no i ti atoma'at ai'ywaniaria tawa Ierusalēi miaria pytkai uipyhik ta'yn itote ui'auka teran haype e. I'ewyte ai'ywot'in eko ewy atunug torania uimotag hap ko'i mesup te e. Mi'i pytkai uipyhik pe ariot ehawawi tawa Ierusalēi myi. Humanu'in esurara po pe areīne'en ne e Pauru Iuteuria pe. <sup>18</sup> Iuteuria akagnia tawa Ierusalēi miaria yt naku i i'atu'e uhepe — Ewei'auka ro Pauru i'atu'e Iuteuria akagnia Humanu ywania morekuaria pe. Mi'i hawyi Humanu ywania porekuaria apo apo'i'atu'e uhepe. Ta'atukat uiminug sa'ag ko'i itote wen ma'ato yt kat i sa'ag uhetiāt ta'atupuēti ta'atu'atukat kahato pytkai e Pauru.

<sup>19</sup> Mi'i hawyi i'atupohep teran ma'ato wāi yt eipohep tei'o i'atu'e ai'ywania Iuteuria Humanu porekuaria pe ui'auka teran haype. Mi'i pote — Areto teran pyno morekuat koro Sesa kape waku apo uito sio yt kuap hamo are yn itote. Mi'i hawyi

morekuaria uipo'oro meikowo ta'atu'akag Sesa kape ui'e hap ewy. Mi'i pote uhehay irane ikoro wywo e. Ma'ato uiweti'at yn ahenoi morekuat Sesa pe e. Yt kat are'e i aru sa'ag eheti'at ui'ywania i'ewyte yt kat are'e i ai'ywania tawa Ierusarēi pi-aria eti'at ikoro pe e Pauru. <sup>20</sup> Mi'i tupono moroho-'okaykay eipe meikowo mesup ui'ywania ei'akasa hamo uhehay kuap hamo katupono ui'ywania eipe pote e. Uiwyrīa'in ai'ywania timohey kahato Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Ahehakyera'at kuap hat e. Mi'i pote mesup aito watomohey kahato. I'ewyte Mi'i Miit yn uimiekatup katupono atimohey kahato Mi'i e. Mi'i aimimohey etiano mesup uipyhik hawe areñe'en ehehamo e Pauru to'ywania Iuteuria pe tawa koro Huma totiaria pe. <sup>21</sup> Mi'i hawyi ta'atuwesat Pauru — Yt kat i miwan sa'ag ta'atupo'oro uruewawi yi Iuteu kaipyi uhyt i'atu'e. Yt uwe i tut i'ewyte meikowo eti'at enoi sa'ag hamo i'atu'e. <sup>22</sup> Pyno uruiky'esat ehenoi uruepe emikuap pakup i ko'i Mi'i Miit eti'at katupono teke aru wuat'i ywania pe miit'in muo mekewat emimohey e. Mi'i pote irania'in — Yt naku i watomohey Mi'i Miit i'atu'e torania mekewat piat pe i'atu'e Pauru pe. <sup>23</sup> Mi'i hawyi Pauru ti'atuwesat — Waku kahato woroho'omu'e uimimohey ok tā e. Waku ewei'atukaykay ai'ywania hawyi woroho'omu'e Aimiekatup ete e. Mi'i hawyi — Pyno waku i'atu'e to'ope hawyi tuwat.

Mi'i hawyi mekewat e'at put'ok'e hawyi tō'ē tō'ē kahato Pauru ywania sem i'yat sese kape. Mi'i hawyi hune pyi te wātym'i kape Pauru yn ihay at to'ywania pe. Toi'atumu'e kahato aikotā topyhu'at Tupana Aiporekuat no hap ete. Toiky'esat



itotiaria – Pywo ti rat uruimohey Iesui Tupana Mipo'oro sese ahehakyera'at hanuat i'atu'e hap. Mi'i pote Musei miwan myi i'ewyte Tupana ehay moherep haria yianmiaria ehay pyi tohenoi yne Aipotypot Iesui etiat. <sup>24</sup> Mi'i hawyi ipat'ok itotiaria timohey ra'yn Pauru ehay Iesui etiat ma'ato irania'in – Yt rat i'atu'e. <sup>25</sup> Mi'i hawyi itote sehay wo tu'uka hap topyhu'at itote. Irania'in – Pywo ti rat Iesui ti Tupana Mipo'oro Aimiekatup i'atu'e ma'ato irania'in – Yt pywo pe i rat aimu'e i'atu'e. Mi'i hawyi yt imohey i haria te'eruwenoi Pauru pe – Urutuwat ra'yn mio i'atu'e haty wo. <sup>26</sup> Mi'i hawyi Pauru to'e – Pywo ti sa'awy'ite Tupana Pã'ãu henoï kahato ai'ywot'in me ehediat e. Mio tã e Isaia pe – Woropo'oro en e'ywania luteuria mu'e hamo e. Mi'i hawyi ehenoï ro i'atuepe uhehay – Ehewaure ka'a tukupte'en ma'ato uhehay yt teke kuap i ehewaure ka'a pe ere'e ro e'ywania pe e. Ta'i eweikuap uhehay wen ma'ato yt eweikuap kahato i katupono yt teke i eipy'a pe eiwanētup hawe pote ere'e ro e'ywania pe e. I'ewyte eheha pe toï yne yne heremo kahato wen ma'ato yt ewei'akasa i te katupono yt teke i te eipy'a pe eiwanētup hawe eiwa'akasa hap ko'i. Kat pote yt uimohey sese i te pote ere'e ro e'ywania pe e. <sup>27</sup> – Eipy'a heg kahato ti ere'e ro i'atuepe. Ehewaure ka'a puo ewehētup at ka'ap wen ma'ato yt eweikuap hin i te katupono eipy'a pe yt ewei'akasa teran i pote e. Ta'i yt ewehētup teran hin i ehewaure ka'a puo uhehay. Mi'i pote yt ewetunug neran i eipy'a pe e. Mi'i pote ti yt kat i eimopakup i hap e. Mi'i pote ti yt woroho'oehakyera'at kuap i e ti Tupana sa'awy'i ai'ywot'in me ehediat pe tehay

moherep hat Isaia miwan me e Pauru Iesui pun haria pe. <sup>28</sup> Mi'i hawyi tuwat yt imohey i haria turan Pauru to'e — Eiwanētup to ui'e hap kape e. Tupana henoī ra'yn ehepe mesuwat sehay wakuat ehehakyera'at hanuat etiat ma'ato yt ewetat i mi'i pote mio irania'in ywania yt Iuteu ywania i pe ra'yn Tupana henoī teran tehay wakuat eimipun e. Mi'iria ti aru haat ra'yn e. Pywo ti rat mi'iria wyti aru imohey haria sese wo ra'yn tukupte'en e Pauru to'ywania tehay pun haria pe. <sup>29</sup> Mio tā e hawyi tuwat tuwat ra'yn i'ywania Iuteuria Pauru yat pyi ma'ato tuwat turan tu'uka to'ope sehay wo.

<sup>30</sup> Mi'i hawyi typy i'aman mot pe Pauru tokosap itote tawa koro Huma pe towat to'yat pe tomipuru sa'up ete rakat pe toīne'en surara piat topyhyp hawe. Itote toi'atumu'e kahato miit'in. — Waku eweihyt'ok Pauru kape e surara'in wuat'i miit'in me. Mi'i hawyi itote toi'atuky'e yne topuēti haria — Eiwehyt'ok to e yn torania tehay kuap teran haria pe towyria'in me. <sup>31</sup> Mi'i tote tohenoi kahato aikotā Tupana topyhu'at Aipotypot no wuat'i pe yt token'ē wywo hin i tohenoi. Yt uwe kuap i wāi'e Pauru pe. Itote toi'atumu'e mu'e at Aika'iwat Iesui ete Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ete. Uito ti Iruka uimiwan waku ra'yn Toran are.

**Tupana Ehay Satere Mawe Pusupuo**  
**New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sateré-Mawé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sateré-Mawé [mav], Brazil

**Copyright Information**

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Sateré-Mawé

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files  
dated 29 Jan 2022

86691f85-c501-5f1f-949e-903f2bbf9ae7